

Üçüncü İktisat ve Toplum Kongresi

Özet Kitapçığı

15-17 Nisan 2026

conference.iktisatvetoplum.com

TEPAV Binası, Söğütözü Cad. No: 43
TOBB-ETÜ Yerleşkesi 2. Kısım
06560 Söğütözü, Ankara

ÜÇÜNCÜ İKTİSAT VE TOPLUM KONGRESİ
ÖZET KİTAPÇIĞI
Editör: Prof. Dr. Serdar Sayan

Genel Yayın Numarası: 465
ISBN: 978-625-93408-6-9
1. Basım, Mayıs 2026

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.©2026 Efil©2026

Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Herhangi bir şekil ya da yöntemle çoğaltılamaz.
Sertifika No: 45550

Genel Yayın Yönetmeni: Serenay Dıraz
Grafik Tasarım: Ferhat Önder

EFİL YAYINEVİ
EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.
Bağcılar Mahallesi Şemsettin Günaltay Caddesi 283. Sokak Ata Apartmanı
No: 9/7 06670 Çankaya/Ankara Türkiye
Tel : (+90) 312 442 52 10
GSM : (+90) 541 232 00 46
http://www.kitapsaati.com.tr • instagram.com/efilyayinevi • twitter.com/efilyayinevi

ÖNSÖZ

İktisat ve Toplum Dergisi ile *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi* ve *Tepav* işbirliğiyle düzenlenen **Üçüncü İktisat ve Toplum Kongresi**, 15-17 Nisan 2026 tarihleri arasında bu yıl da Ankara'da, *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi* kampüsünde gerçekleştirildi.

Bu yılki kongre önceki yıllara göre nicel ve nitel farklılıklar sergiledi. Nicel açıdan, birinci ve ikinci kongreler, sırasıyla 27 ve 45 tebliğ sunumuyla gerçekleşirken bu yıl, her biri ikişer hakem tarafından titizlikle değerlendirilen 200'e yakın sunum başvurusundan 133'ü sunuma kabul edildi. *Üçüncü İktisat ve Toplum Kongresi* sadece sunulan tebliğlerin sayısı açısından değil, kapsayıcılığı açısından da benzerlerine örnek olacak bir kongre görünümündeydi. Nitekim bu yılki kongre Türkiye'de düzenlenen diğer iktisat kongrelerinden büyük ölçüde dışlanan alanlardaki sunumlara da yer vererek yaygın olarak tartışılamayan bakış açılarının da meslektaşlarla buluşabileceği bir forum sağladı.

Geniş kapsayıcılık dışında üçüncü kongreye özgü yeniliklerden biri, "oturum düzenleme" başvurularını değerlendirecek bir mekanizmanın oluşturulmasıydı. Kişiler, kuruluşlar ya da gruplarca gönderilen ondan fazla oturum düzenleme başvurusu arasından kabul edilenler bu yılki kongre çerçevesinde başarıyla gerçekleştirildi. Düzenlenen oturumlardan üçü *İktisadi Düşünce Girişimi* adına Prof. Dr. Hüseyin Özel ve Prof. Dr. Altuğ Yalçıntaş tarafından önerilen "Heterodoks İktisat", "İktisadi Düşünce Tarihi" ve "Türkiye'de ve Dünyada İktisat Eğitimi" oturumları olurken, TOBB ETÜ Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi *SPM* "Toplumsal Cinsiyet" ile "Demografi" oturumlarını ve *İstihdam Araştırmaları Derneği* de Prof. Dr. Nuran Belet'çe önerilen "İstihdam Araştırmaları" oturumlarını düzenledi. Ayrıca meslektaşlarca bireysel olarak organize edilmek üzere önerilen ve kabul edilen oturumlardan ikisi de *İstanbul Bilgi Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Ayça Ebru Giritligil'in "Davranışsal Ekonomi" ve *Boğaziçi Üniversitesi*'nden Dr. Emekcan Yücel'in "Makroekonomi" başlıklarını taşıyan oturumları oldu. Bu içerik zenginliğinin bir maliyeti de oldu kuşkusuz: Toplam sayısı 26'ya ulaşan oturumları programa sığdırabilmek için paralel oturumlara ayrılan zaman dilimlerinin her birine en az 5 paralel oturum koyma zorunluluğu izleyicileri aynı saatteki oturumlar arasında güç tercihler yapmaya zorladı.

İlk kez üçüncü kongre kapsamında yapılıp gelenekselleştirilmesi kararlaştırılan bir başka yenilikçi etkinlik *Elginkan Vakfı*'nın cömert finansal desteğiyle düzenlenen ***Hüseyin Ekrem Elginkan Ödülleri Lisansüstü Öğrenci Çalışmaları Yarışması*** oldu. Ödül adaylarının 15 Nisan'da gerçekleştirdiği ve tüm gün süren sözlü sunumlar yoluyla paylaştıkları çalışmaları, *Yıldız Teknik Üniversitesi*'nden Doç. Dr. Tolga Aksoy, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*'nden Doç. Dr. Seda Ekmen Özçelik, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Ozan Eruygur, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Esma Gaygısız ve *Başkent Üniversitesi*'nden Doç. Dr. Zeynep Kantur'dan oluşan jüri tarafından değerlendirildi. Değerlendirmeler sonucunda birinciliği *Orta Doğu Teknik Üniversitesi*'nden Zeki Oğulcan Şengül alırken, diğer ödüller her ikisi de *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi*'nde doktora yapan Ayşe Sevde Gevrek (ikincilik) ve Aysu Çelgin'e (üçüncülük) gitti.

Hüseyin Ekrem Elginkan Ödülleri yine ilk kez üçüncü kongrede düzenlenen lisansüstü öğrenci poster sunumları arasından seçilen "En İyi Poster" ödülünü de kapsadı. Bu yıl ilk kez verilen ve jüri üyeliğini *İstanbul Teknik Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Öner Günçavdı ve *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Ozan Eruygur ile birlikte üstlendiğimiz "En İyi Poster" ödülü de *Hacettepe Üniversitesi*'nden İsmail Kutad İmamoğlu ve *Ankara Üniversitesi*'nden Burçin Tekdemir'in ortak çalışması olan postere gitti.

Kongrenin son gününün sabah saatleri ödül törenleri ve ödül kazananların sunuşlarına ayrılmıştı. Bu çerçevede *Hüseyin Ekrem Elginkan Ödülleri Lisansüstü Öğrenci Çalışmaları Yarışması*'nda tebliğleri ile dereceye giren üç öğrenci ve en iyi posteri sunan iki öğrencinin ödülleri Prof. Dr. Öner Günçavdı tarafından verildi (merak edenler, ödüle aday olan ve ödül kazanan lisansüstü öğrenci çalışmalarının başlıklarını görmek üzere 3. Kongre Programına bakabilir). Bu yıl sekizinci kez düzenlenen ***İktisat ve Toplum Dergisi Asaf Savaş Akat İktisat Ödülü*** yarışmasının kazananı olan *Abdullah Gül Üniversitesi*'nden Dr. Tamer Güven'in ödülünü verme görevi de, rahatsızlığı yüzünden kongreye katılamayan Asaf Hoca yerine bana kaldı. Ödülü "Stagnant Wages in the Ottoman State Textile Factories in the Nineteenth Century: Comparison with European Wages" başlıklı makalesiyle kazanan ve *Tepav* büyük salonu tamamen dolduran kalabalık dinleyici kitlesi önünde yaptığı çok başarılı sunumla ödülü ne kadar hak ettiğini bir kez daha gösteren Tamer Güven'e ödülünü vermek gerçekten zevkle yerine getirdiğim bir görev oldu.

Mesleğe yakın geçmişte katılmış genç meslektaşlarımızı ve yakın gelecekte katılmaya hazırlanan meslektaş adaylarımızı teşvik etmek üzere *Üçüncü İktisat ve Toplum Kongresi*'nden başlayarak gelenekselleştirmeyi kararlaştırdığımız etkinlikler, andığım ödüllerin kazananlarını saptamak ve(ya) kazananlara ödüllerini vermek üzere düzenleyeceğimiz törenlerden ibaret değil. Mesleğimizin geleceğine yatırım yapmak adına *Türkiye'de ilk kez* bu yılki kongre kapsamında düzenlediğimiz ve her yıl kongrenin parçası olarak zenginleştirerek sürdürmeyi kararlaştırdığımız bir başka yenilikçi etkinlik de *İktisat ve Toplum Okulu* oldu. *Hacettepe Üniversitesi*'nden Doç. Dr. Aykut Attar'ın "Dinamik Stokastik Genel Denge (DSGD) Analizine Giriş"; *İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi*'nden Doç. Dr. Emin Karagözoğlu ile *İstanbul Bilgi Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Ayça Ebru Giritligil'in birlikte verdikleri "Davranışsal Ekonomi" ve *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Ozan Eruygur'un "Stata ile Stokastik Zaman Serisi Analizi" başlıklı kısa kursları yoğun bir katılımla gerçekleşti. Öyle ki birden fazla (hatta her üç) derse birden kayıt yaptıranların dersleri çakışma olmadan izleyebilmesi için program yapmaya çalışırken epey zorlandık.

Bu yılki kongreyi düzenlerken sadece mesleğe yakın *gelecekte* artan katkılar yapacağından emin olduğumuz genç meslektaşlarımızı ve meslektaş adaylarımızı takdir etmekle yetinmeyi doğru bulmadık. Mesleğe *geçmişte* hizmet etmiş ve kongrenin başlamasını önceleyen bir yıl içinde kaybettiğimiz meslektaşlarımızı da isimlerini meslekteyken çalıştıkları konularla ilişkili oturumlara vererek ve ilgili oturumların başında yapılacak bir saygı duruşu ve(ya) kısa konuşmalarla anma uygulamasını başlattık. Bunu bu yıldan itibaren tekrarlayarak gelenek haline getireceğiz. Bu vesileyle son bir yılda kaybettiğimiz ve isimlerini bu yılki kongre oturumlarına verdiğimiz değerli meslektaşlarımız **Vedat Ulvi Aslan**, **Hasan Ersel**, **Süreyya Serdengeçti** ve **Erdal Ünsal**'ı bir kez daha saygıyla anıyorum (merak edenler, isimlerinin hangi oturumlara verildiğini görmek üzere 3. Kongre Programına bakabilir).

Yakında kaybettiğimiz meslektaşlarımız arasında *İktisat ve Toplum Kongrelerinin* fikir babası ve başlatıcısı olan Prof. Dr. **Ömer Faruk Çolak**'ın özel bir yeri var kuşkusuz. *İktisat ve Toplum Dergisi*, *Efil Ekonomi Araştırmaları Dergisi* ve *Efil Yayınevi*'nin de kurucusu olan ve 14 Ekim 2025'te kaybettiğimiz Ömer Faruk'un adı bu yıldan başlayarak İktisat ve Toplum Kongrelerinin açılış oturumlarında da yaşayacak. Geleneği bu yıl Prof. Dr. Şevket Pamuk'un "Türkiye'de Devlet ve Sanayileşme" başlıklı nefis konuşması ile katıldığı ve *İstanbul Bilgi Üniversitesi*'nden Prof. Dr. Ege Yazgan'ın yönettiği *Prof. Dr. Ömer Faruk Çolak Açılış Oturumu* ile başlattık. Kendisini sevgi, saygı ve özlemle anıyoruz.

Son olarak değinmek istediğim husus, kongre katılımcılarının kongrede sundukları çalışmalarını yayınlatmalarını kolaylaştırmak üzere sunduğumuz fırsatlara dair. Kongre katılımcılarına hızlandırılmış bir hakemlikten geçirme kolaylığı sağlamayı vaat eden ve aralarında *SSCI*, *ESCI*, *Scopus* ve *TrDizin*'de tarananların da yer aldığı akademik dergiler kongre web sitesinde listelenmiş durumda. Bunların yanı sıra ben de, editörlüğünü üstlendiğim ve De Gruyter Brill yayınevi tarafından yayımlanan *Review of Middle East Economics and Finance* dergisinin kongrede sunulan Türkiye ekonomisi üzerine seçme çalışmalardan oluşacak özel sayısını bu yıl bitmeden çıkartmayı hedefliyorum.

Bu yılki kongrenin gerçekten çok başarılı bir akademik etkinlik olmasına katkıları olan herkese; kongrede sunum başvurusunu gönderen, gönderilen çalışmalara hakemlik yapan, oturum başkanlıklarını üstlenen, *Hüseyin Ekrem Elginkan Ödülleri Lisansüstü Öğrenci Çalışmaları Yarışması*'nda jüri üyesi olarak görev alan, *İktisat ve Toplum Okulu*'ndaki kursları veren meslektaşlara, oturum düzenleyen kişi, grup ve kuruluşlara içten şükranlarımı sunuyorum. *Elginkan Vakfı* Yönetim Kurulu üyesi Prof. Dr. Öner Günçavdı'nın şahsında vakfa, sağladıkları cömert ödül desteği için özel bir teşekkürü iletmeyi borç biliyorum. *Tepav*'ın kurucu direktörü Prof. Dr. Güven Sak'ın üç yıldır süren kesintisiz desteğini de ayrıca anmadan geçemeyeceğim. Güven ne yazık ki bu yılki kongreye fiziken katılma imkânı bulamadı ama bizi hiç yoksun bırakmadığı desteğinden dolayı kendisine minnettarım. Bu yılki *Prof. Dr. Ömer Faruk Çolak Açılış Oturumunun* ardından keyifli bir sohbet eşliğinde yediğimiz öğle yemeğine ev sahipliği yapan *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi* Rektörü Prof. Dr. Yusuf Sarınay'a da teşekkür ediyorum.

Saydığım akademisyenlerin yanı sıra sahne arkasında, başta organizasyonun her aşamasında inanılmaz gayret gösteren Serenay Dıraz olmak üzere Fethiye Çolak liderliğindeki tüm *İktisat ve Toplum Dergisi* ekibine; *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi* tarafında Senem Üçbudak'ın ve *Tepav* tarafında da Şara Agun'un "orkestra şefliğinde" sunulan lojistik desteğe el veren herkese de çok teşekkür ediyorum. *SPM*'den Güneş Derya Narman'ı da iyi iş çıkartanlar arasında anmalıyım.

Gelecek yıl, bu yılki deneyimlerimizden ders alarak daha da iyileştireceğimiz ve tasarladığımız ek yeniliklerle daha da zenginleştirileceğimiz **Dördüncü İktisat ve Toplum Kongresi**'nde yeniden bir araya gelebilmek dileğiyle,

Prof. Dr. Serdar Sayan

Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

Aykut Attar (Hacettepe Üniversitesi)

Ayşe Aylin Bayar (İstanbul Teknik Üniversitesi)

Ayça Ebru Giritligil (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Burcu Aydın (TEPAV)

Ozan Eruygur (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Selcen Çakır (Turku Üniversitesi, Finlandiya)

Serdar Sayan (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Koordinatör: Serenay Dıraz (İktisat ve Toplum Dergisi)

Kongre Programı

15.04.2026, Çarşamba					
10:30-17:15	Hüseyin Ekrem Elginkan Lisansüstü Tebliğ Yarışması				
16.04.2026, Perşembe					
09:30-10:00	Kayıt ve Poster Yerleşimleri				
10:00-10:15	*Kayıt ve Poster Yerleşimleri* **Serdar Sayan –** TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi				TEPAV Binası 3. Kat 1. Salon
10:15-12:00	**Ömer Faruk Çolak Açılış Oturumu** (Yöneten: **Ege Yazgan** – İstanbul Bilgi Üniv.) **Şevket Pamuk** *"Türkiye'de Devlet ve Sanayileşme"*				TEPAV Binası 3. Kat 1. Salon
12:00-13:00	Serbest Zaman				
Toplantı Salonu/ Saat	**TOBB ETÜ Ana Bina 3. Kat Toplantı Salonu**	**TOBB ETÜ Ana Bina 1. Kat Toplantı Salonu**	**TEPAV Binası 1. Kat - 3. Salon**	**TEPAV Binası 3. Kat - 1. Salon**	**TEPAV Binası 1. Kat - 2. Salon**
13:00-15:10	1.4.1.	1.5.4.	1.5.3.	1.5.2.	1.5.1.
15:10-15:30	Çay-Kahve Arası				
Toplantı Salonu/ Saat	**TOBB ETÜ Ana Bina 3. Kat Toplantı Salonu**	**TOBB ETÜ Ana Bina 1. Kat Toplantı Salonu**	**TEPAV Binası 1. Kat - 3. Salon**	**TEPAV Binası 1. Kat - 2. Salon**	**TEPAV Binası 3. Kat - 1. Salon**
15:30-17:15	1.4.6.	1.4.5.	1.4.4.	1.4.3.	1.4.2.
17.04.2026, Cuma					
Toplantı Salonu/ Saat	**TEPAV Binası 3. Kat - 1. Salon**	**TOBB ETÜ Ana Bina 3. Kat Amfi 2**	**TEPAV Binası 1. Kat - 2. Salon**	**TOBB ETÜ Ana Bina 3. Kat Amfi 3**	**TEPAV Binası 1. Kat - 3. Salon**
09:30-10:50	2.3.1.	2.3.2.	2.3.3.	2.3.4.	2.3.5.
10:50-11:10	Çay-Kahve Arası				
11:10-12:00	**İktisat ve Toplum Dergisi Asaf Savaş Akat İktisat Ödülü Töreni**				**TEPAV Binası 3. Kat 1. Salon**
12:00-12:30	**En İyi Sözlü Sunum ve Poster Ödülleri Töreni**				**TEPAV Binası 3. Kat 1. Salon**
12:30-13:30	Serbest Zaman				

Toplantı Salonu/ Saat	**TOBB ETÜ Ana Bina Amfi 3 3. Kat**	**TEPAV Binası 3. Kat 4. Salon**	**TEPAV Binası 1. Kat 2. Salon**	**TEPAV Binası 1. Kat-3. Salon**	**TEPAV Binası 3. Kat-1. Salon**	**TOBB ETÜ Ana Bina Amfi 2 3. Kat**
13:30-15:40	**2.4.1.**	**2.5.5.**	**2.5.4**	**2.5.3.**	**2.5.2.**	**2.5.1**
15:40-16:00	Çay-Kahve Arası					
Toplantı Salonu/ Saat	**TEPAV Binası 1. Kat - 3. Salon**	**TOBB ETÜ Ana Bina 3.Kat Amfi 3**	**TEPAV Binası 1. Kat - 2. Salon**	**TOBB ETÜ Ana Bina 3.Kat Amfi 2**	**TEPAV Binası 3. Kat - 1. Salon**	
16:00-17:45	2.3.6.	2.4.4.	2.4.3.	2.4.2.	2.5.6.	

İktisat ve Toplum Kongresi

Hüseyin Ekrem Elginkan

Lisansüstü Tebliğ Yarışması

15.04.2026, Çarşamba

Doktora I

Saat: 10:30 – 12:15

Sektörlerin Sera Gazı Emisyonlarındaki Rolü: Türkiye İçin Bir Yapısal Ayrıştırma Uygulaması[1]

Tuğba Akdoğan, Sorumlu yazar, Öğretim Görevlisi, Gaziantep Üniversitesi, akdogan.tb@gmail.com, 0000-0001-5929-3918

Etem Karakaya, Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, ekarakaya@gmail.com, 0000-0003-0905-9116

Özet

Bu çalışma, Türkiye ekonomisinde sektörlerin sera gazı emisyonlarındaki değişime katkılarını 1990–2017 dönemi için yapısal ayrıştırma analizi (Structural Decomposition Analysis, SDA) yöntemiyle incelemektedir. Analiz, EORA çok bölgeli girdi-çıktı veri tabanına ait Türkiye arz–kullanım tablolarına dayanmaktadır. Çalışmada, toplam emisyon değişimi; emisyon yoğunluğu etkisi, teknoloji ve tedarik zinciri yapısındaki değişimi temsil eden Leontief ters matris etkisi, nihai talep yapısı etkisi, kişi başına nihai talep etkisi ve nüfus etkisi olmak üzere beş bileşene ayrıştırılmıştır. Ayrıştırmada Dietzenbacher ve Los (1998) tarafından geliştirilen Ortalama Kutupsal Ayrışma (Average Polar Decomposition) yaklaşımı kullanılarak sıralama bağımlılığı problemi ortadan kaldırılmış ve her bileşenin katkısı simetrik biçimde hesaplanmıştır. Bulgular, Türkiye'de emisyon artışlarının özellikle enerji ve malzeme yoğun sektörlerde yoğunlaştığını, ancak dönemler itibarıyla emisyon dinamiklerinin farklı mekanizmalar tarafından belirlendiğini göstermektedir. Özellikle bazı dönemlerde emisyon değişimlerinin talep artışından ziyade emisyon yoğunluğundaki değişimlerden kaynaklandığı; diğer dönemlerde ise tedarik zinciri yapısının ve sektörler arası bağlantıların belirleyici olduğu görülmektedir. Çalışma, sektörel emisyon katkılarını yalnızca düzey değişimleri üzerinden değil, bu değişimlerin arkasındaki yapısal faktörler üzerinden inceleyerek Türkiye ekonomisinin karbon dinamiklerine ilişkin daha bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapısal Ayrıştırma Analizi (SDA), Ortalama Kutupsal Ayrışma, Sürdürülebilirlik, Sektörel Emisyon Ayrıştırma, Arz ve Kullanım Tabloları (SUT)
JEL Kodu: C67, Q54, D57, Q56

1. Bu çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Prof. Dr. Etem KARAKAYA danışmanlığında yürütülen "Temiz Enerji Teknolojilerinde, Malzeme-Enerji-Karbon Bağlantısı: Sürdürülebilirlik Açısından Bir İnceleme" adlı doktora tezi kapsamında hazırlanmıştır.

Strategic Preferences for Renewable Energy Adoption: Firm-Level Evidence from Turkish Steel Producers

Aylin İngenç Eker, MSc., Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Uluslararası İş Birliği Daire Başkanlığı, Uluslararası Strateji ve Planlama, ayliningenc@gmail.com, 0000-0002-8447-7310.

Abstract

This paper aims to study priorities and preferences of manufacturing firms in the process of adopting renewable energy (RE). For this purpose, we consider the case of Turkish steel producers and investigate various attributes that may be underlying their decisions to switch to RE in the wake of the announcement of the timeline for the EU's Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). Using a discrete choice experiment (DCE), we identify significance of attributes affecting firms' preferences for transition to RE, including price difference, price stability, energy mix, and payment process. Within this framework, this study investigated the factors affecting the willingness of Turkish steel producers to adopt renewable energy through a discrete choice experiment (DCE), using a unique data set created by the authors through survey responses obtained directly from the industry representatives. The surveyed firms represent 40 percent of all steel producers in Türkiye in terms of firm numbers. More importantly, the sample covers 56 percent of large-scale producers with annual production exceeding one million tons. Given that Türkiye is ranked among the top ten steel exporters globally, the strategic decisions of its steel producers carry implications beyond the national context. Capturing 40 percent of the sector's firms, therefore, provides insight into a globally relevant industrial setting.

Results reveal a strong preference for long-term price guarantees and simple payment structures, with a one-month price guarantee offsetting approximately 20 percent of the price gap between conventional and renewable energy. The willingness to pay (WTP) values exceed current RE prices, suggesting that non-pecuniary factors such as risk mitigation and sustainability also drive decision-making.

In summary, this research provides firm-level evidence on renewable energy adoption under regulatory uncertainty in a carbon-intensive and export-oriented sector. By quantifying industrial willingness-to-pay for renewable energy attributes, the study contributes to the emerging literature on strategic responses to carbon border measures.

These findings offer useful insights for designing incentives to boost the firms' reliance on RE and for implementing CBAM-compatible policies in general in Türkiye and beyond.

Keywords: Climate change, Carbon Border Adjustment Mechanism, Renewable energy, Discrete Choice Experiment, Willingness to pay.
JEL Classification: C35, Q48, Q50, Q54, Q58

The AI Revolution in Economics: A Bibliometric Analysis of Artificial Intelligence, Machine Learning, and Deep Learning Methods in Economic Research

Erdener Emin Eker, PhD Candidate, Department of Economics, Middle East Technical University (METU), Teaching Assistant, Department of Economics, TED University, erdener.eker@tedu.edu.tr, 0000-0003-1131-8543

Abstract

The integration of Artificial Intelligence (AI) methods into economics has accelerated over the years and continues to transform how economists use prediction, causal inference, and data analysis in their research. Although previous research explains what these methods mean for economists and how to use them, and recent bibliometric studies have examined specific aspects such as ML adoption or AI in finance, a comprehensive analysis spanning the full AI hierarchy across all economics subfields remains absent. This study fills this gap by providing a comprehensive bibliometric analysis of the applications of AI, machine learning (ML), and deep learning (DL) in economics during 2015–2025, a period characterized by the rapid growth of AI adoption in economics and accelerating developments in deep learning and generative AI in recent years. Using a multi-layered approach, I construct a dataset by combining automated searches of the Scopus and Web of Science databases, restricted to journals indexed in SSCI, SCI, and Scopus, with manual curation of records obtained through systematic monthly monitoring of more than 60 economics journals throughout 2024-2025. The search strategy covers the entire range of AI approaches, from classical ML (LASSO, random forests, gradient boosting, support vector machines) to DL (CNNs, RNNs, LSTMs, transformers), reinforcement learning, and NLP and computer vision, to emerging generative AI/LLM applications. Each identified article is classified according to multiple dimensions: AI paradigm and specific method used, economics subfield, purpose of use (prediction, causal inference, variable selection, text analysis, data generation, policy evaluation), data type, and journal tier. The analysis uses keyword co-occurrence networks, thematic mapping, and trend decomposition to describe the changing landscape of AI in economics. The paper further discusses cross-field heterogeneity, documenting which areas of economics have been most active in adopting AI and which have been less active. This paper adds to the literature by providing a large-scale bibliometric study that covers the entire AI hierarchy, from classical ML to generative AI, within economics, with a unique combination of automated bibliometric extraction and expert manual curation. The results offer a roadmap for researchers, journal editors, and policymakers to understand the current state and future trajectory of AI-driven economic research.

Keywords: Economics Literature, Bibliometric Analysis, Artificial Intelligence, Machine Learning, Deep Learning
JEL Codes: A12, A14, C45

İktisat ve Toplum Kongresi

Hüseyin Ekrem Elginkan

Lisansüstü Tebliğ Yarışması

15.04.2026, Çarşamba

Doktora II

Saat: 13:30 – 15:15

Genetic Algorithm Learning in Non-Cooperative Games: Equilibrium Refinements and Evolutionary Stability

Ayşe Sevde Gevrek, TOBB University of Economics and Technology, aysesevdegevrek@etu.edu.tr, 0000-0002-9424-334X

İsmail Sağlam, Prof. TOBB University of Economics and Technology, isaglam@etu.edu.tr, 0000-0002-9561-9476

Abstract

This paper investigates the convergence dynamics and equilibrium selection properties of learning under a genetic algorithm (GA) framework in finite symmetric 3 × 3 non-cooperative games. While static non-cooperative game theory defines solution concepts such as Nash Equilibrium (NE), Trembling Hand Perfect Equilibrium (THPE), Proper Equilibrium, and Evolutionarily Stable Strategy (ESS), it remains unclear whether evolving populations can converge to these refined solution concepts.

To address this question, we implement a population-based genetic algorithm in which mixed strategies are encoded as chromosomes and compete according to their expected payoffs against the current population distribution. Fitness is defined as expected payoff in symmetric population play, and strategy evolution occurs through selection, crossover, and mutation across generations.

We apply this framework to a structured set of eight analytically characterized 3 × 3 normal-form games encompassing strict dominance, coordination, mixed equilibria, cyclic dominance, and equilibrium multiplicity. For each game, we formally derive the relevant equilibrium refinements and then examine whether genetic learning dynamics converge to, oscillate around, or fail to stabilize at these solutions.

A clear pattern emerges from the simulations. Whenever an equilibrium is evolutionarily stable, the genetic algorithm converges to it, and the population settles there over time. By contrast, perfection and properness alone do not suffice: equilibria that lack evolutionary stability do not give rise to sustained stability. In cyclic dominance environments such as Rock–Paper–Scissors, the dynamics remain in motion, oscillating around the mixed equilibrium rather than converging to it.

In coordination games with multiple ESS, convergence depends sensitively on early random fluctuations, as initial stochastic variation determines which evolutionary basin of attraction ultimately captures the population. By contrast, in games with a continuum of equilibria, the dynamics never settle on a single outcome, suggesting that some refinement concepts provide limited guidance for equilibrium selection under genetic learning.

These findings indicate that trembling-hand perfection and proper equilibrium, although they refine strategic rationality, by themselves do not secure stability in evolutionary settings. In contrast, evolutionary stability aligns directly with the logic of genetic learning, as strategies capable of resisting invasion are precisely those that persist in the long run.

Methodologically, the study demonstrates that genetic algorithms offer a concrete and tractable environment for assessing the dynamic relevance of equilibrium refinements, revealing which solution concepts retain predictive power under adaptive evolutionary dynamics.

Keywords: Genetic Algorithms; Evolutionary Stability; Trembling-Hand Perfection; Proper Equilibrium; Computational Economics
JEL Classi fication: C72, C73, C63

Home Country Credit Ratings and The Cyclical Responses of Migrants' Remittances to Output Movements Over Domestic Business Cycles

Aysu Çelgin, Assistant Economist, Central Bank of the Republic of Türkiye, aysu.celgin@tcmb.gov.tr

Abstract

This paper uses a panel data framework to study the relationship between migrants' remittances cycles and business cycles of recipient countries, specifically focusing on whether this relationship is counter- or pro-cyclical, and whether credit ratings (or investment grades) of recipients may matter to it. Answering the first question is important to determine whether the predominant motive underlying the remittances receipts of countries is emigrants' ties to family members left behind at home (or the so-called altruistic motive), or returns to savings (a.k.a. investment motive). After exploring the relationship between remittances and home country business cycles for a number of recipient countries, we extend our analysis and investigate whether investment grade ratings could have a bearing on the pattern of the observed relationship. Our panel data analysis reveals a strong procyclical relationship between remittances cycles and business cycles of recipient countries implying that amounts remitted from abroad tend to increase during economic expansions and decrease during recessions, suggesting, in turn, that the investment motive, rather than altruism, is the primary driver of remittance decisions. Our additional results show that countries with higher investment grade ratings experience stronger remittance inflows in good times, due to the more pronounced procyclical nature of remittances in these countries, likely due to better investment prospects and economic stability.

Keywords: Remittances, Business cycles, Investment grade ratings, System GMM
JEL Codes: F24, E32, G24, C23

THE IMPACT OF RENT SHOCK ON HOUSEHOLD SAVING: EVIDENCE FROM A DIFFERENCE IN DIFFERENCES LOGIT MODEL[1]

Merve Kaya, PhD Candidate, Department of Economics, Yıldız Technical University, merve.kaya2@std.yildiz.edu.tr, 0000 0002 4711 4975;

Mesut Karakaş, Professor of Economics, Department of Economics, Yıldız Technical University, mkarakas@yildiz.edu.tr, 0000 0002 3695 2105.

Abstract

This study examines the impact of the sharp increase in rent inflation observed in Türkiye on household savings. Since 2022, rental prices have increased at unprecedented rates, making access to affordable housing one of the most urgent socio-economic issues. In response, the government implemented a series of measures to protect tenants, including a rent cap policy introduced in June 2022. However, this intervention did not achieve its intended purpose. Using data from the 2018, 2019, 2022, and 2023 rounds of Household Budget surveys, and employing a difference-in-differences (DiD) approach, we compare the effect of rent price increases on the probability of saving between tenant and homeowner households. We investigate whether the surge in rental costs has disproportionately changed the probability of saving among tenants compared to non-tenants. We also account for whether households receive rental income and include various controls such as household real income, household size, and characteristics of the household head. Our findings show that the likelihood of saving declined for both tenants and homeowners after the 2022 rent shock. However, the decline was smaller for tenants. Specifically, the rent shock mitigated the decline in the probability of saving for tenants relative to homeowners by 3.4 percentage points. This effect is even more pronounced among high income tenants. Following the rent shock, the probability of saving rose by 7.1 percentage points for high income tenants relative to high income homeowners. The results indicate that rent shocks predominantly induce precautionary saving behavior among tenants with greater financial flexibility. In contrast, low-income tenants, constrained by limited saving capacity, are less able to cope with housing uncertainty and rising rents, thereby remaining unable to engage in precautionary saving.

Keywords: Household budget surveys, house market, rent crisis, saving, tenants, Türkiye

JEL Codes: D14, E21, R21, C21, C25

[1]This study constitutes a chapter of the doctoral dissertation titled Essays on Household Expectations and Economic Behavior.

Türkiye İktisat Tarihinde Enflasyon Döngüleri: 1970'ler ile 2020'lerin Karşılaştırmalı Analizi

Ali Emrah Şahin, Dr. Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisat Bölümü, maesahin@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6872-1398

Özet

Bu çalışma, Türkiye ekonomisinde iki farklı yüksek enflasyon dönemini tarihsel ve karşılaştırmalı bir perspektifle incelemektedir: 1970–2001 arasındaki kronik yüksek enflasyon süreci ile 2021 sonrası yeniden belirginleşen yüksek enflasyon rejimi. Temel araştırma sorusu, güncel enflasyon dinamiklerinin tarihsel olarak 1970'ler ve 1990'lar dönemine benzer yapısal özellikler taşıyıp taşımadığıdır.

Veri seti olarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜFE serileri), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (politika faizi, döviz kuru, parasal göstergeler) ve kamu maliyesine ilişkin temel makro göstergeler kullanılmaktadır. Betimsel bulgulara göre Türkiye'de yıllık enflasyon 1979'da %50'nin üzerine çıkmış, 1980'de %100'ü aşmış; 1994'te yaklaşık %106, 2001'de ise %68 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2002 sonrası uygulanan dezenflasyon programıyla enflasyon 2004–2016 döneminde tek haneli seviyelere gerilemiş; ancak 2021 sonrasında yeniden hızlı bir yükseliş gözlenmiş ve 2022'de %80'in üzerine çıkmıştır.

Karşılaştırmalı analiz üç eksende yürütülmektedir: (i) Para politikası rejimi, (ii) Maliye politikası ve kamu finansmanı, (iii) Döviz kuru dinamikleri ve fiyat geçişkenliği. Bulgular, 1970–2001 döneminde enflasyonun büyük ölçüde mali baskınlık, yüksek bütçe açıkları ve kur şoklarıyla birlikte seyrettiğini; para politikasının ise çoğunlukla fiyat istikrarı hedefinden ziyade kamu finansmanını destekleyici bir araç olarak işlediğini göstermektedir. Bu dönemde enflasyon beklentileri katılaşmış ve fiyatlama davranışları endeksleme mekanizmalarıyla kalıcı hale gelmiştir.

2021 sonrası dönemde ise kamu borç stokunun görece daha yönetilebilir düzeyde olmasına rağmen, negatif reel faiz politikası, hızlı kredi genişlemesi ve kur geçişkenliğinin güçlenmesi enflasyonist baskıları artırmıştır. Özellikle döviz kurundaki artışın tüketici fiyatlarına geçiş hızının önceki düşük enflasyon dönemine kıyasla belirgin biçimde yükseldiği gözlenmektedir. Ayrıca, fiyatlama davranışlarında ileriye dönük enflasyon beklentilerinin ağırlığının artması, geçmiş dönemdeki kronik enflasyon tecrübesiyle benzer bir "beklenti kanalı"nın yeniden oluştuğuna işaret etmektedir.

Bununla birlikte iki dönem arasında önemli farklılıklar da bulunmaktadır. 1970–1990 döneminde sermaye hareketlerinin sınırlı olduğu ve ekonominin daha kapalı bir yapıya sahip olduğu görülürken, 2020'ler Türkiye'si yüksek finansal entegrasyon ve dolarizasyon düzeyiyle karakterizedir. Bu durum, kur şoklarının daha hızlı ve yaygın fiyat etkileri üretmesine yol açmaktadır.

Sonuç olarak çalışma, güncel enflasyon sürecinin bazı göstergeler bakımından 1990'lı yıllarla benzer dinamikler taşıdığını; ancak kurumsal yapı, finansal entegrasyon ve politika bileşimi açısından farklı bir makroekonomik bağlamda şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Türkiye'nin kalıcı fiyat istikrarına ulaşabilmesi için para politikası güvenilirliği, beklenti yönetimi ve maliye politikası koordinasyonunun kritik önem taşıdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Para politikası, maliye politikası, fiyat istikrarı, enflasyon, ekonomik kriz

Jel Kodları: N10, E31, E52, E62

Gelişmekte Olan Ülkelerde Döviz Kuru Hareketlerinin Firma Markupları Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği

Zeki Oğulcan Şengül, Dr. Öğrencisi, Araştırma Görevlisi, ODTÜ İktisat Bölümü, zsengul@metu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye imalat sanayindeki firmaların döviz kuru şokları karşısında fiyatlama davranışlarını firma düzeyinde hesaplanan markup oranları üzerinden incelemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde döviz kuru ile enflasyon arasındaki güçlü ilişki literatürde geniş biçimde ele alınmıştır. Ancak enflasyonun ne ölçüde maliyet artışlarından ne ölçüde firmaların kâr marjı ayarlamalarından kaynaklandığı sorusu yeterince açıklığa kavuşturulamamıştır. COVID-19 sonrası dönemde gelişmiş ülkelerde yeniden gündeme gelen "kâr odaklı enflasyon" tartışmaları (Nikiforos vd., 2024; Weber ve Wasner, 2023), belirsizlik ve arz şoklarının markuplar üzerinden enflasyonu besleyebileceğini ileri sürmektedir. Buna karşın, tarihsel olarak yüksek kur oynaklığına maruz kalan gelişmekte olan ülkelerde, özellikle döviz kuru şoklarının firma markupları üzerindeki etkileri sınırlı biçimde incelenmiştir.

Çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada markuplar farklı teorik yaklaşımlar çerçevesinde hesaplanmaktadır. Ana akım literatürü temsilen De Loecker ve Warzynski (2009) yöntemi kullanılarak üretim elastikiyetine dayalı markup tahminleri yapılmakta; buna ek olarak Kaleckici basit markup ve normal maliyet fiyatlama yaklaşımları alternatif ölçütler olarak uygulanmaktadır. Çalışma Post Keynesyen markup hesabını temel alsa da, üretim-temelli ve maliyet-temelli yöntemler karşılaştırılmaktadır.

İkinci aşamada, firma düzeyindeki yıllık markup oranları kullanılarak Local Projections (Jordà, 2005) yöntemiyle döviz kuru şoklarının dinamik etkileri analiz edilmektedir. Analiz, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi (GBS) verilerine dayanmaktadır. Bulgular, Türkiye özelinde döviz kuru şoklarının markup dinamikleri üzerindeki etkisini ortaya koyarak literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelime: Enflasyon, Döviz kuru, Markup, Firma

İktisat ve Toplum Kongresi

Hüseyin Ekrem Elginkan

Lisansüstü Tebliğ Yarışması

15.04.2026, Çarşamba

Yüksek Lisans

Saat: 15:30 – 17:15

Türkiye'de Eğreti Olmayan İstihdamın Hesaplanması: Bölgesel Bir Analiz

İlayda Semina Çörüz, Lisansüstü öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, seminacoruzz@gmail.com , 0009-0000-0607-3516.

Özet

Bu araştırmada Türkiye'deki 12 alt bölgeyi kapsayan İBBS-1 sınıflaması baz alınarak 2013-2020 yılları arasında eğreti olmayan istihdam oranı hesaplanmıştır.

İstihdam, bir ekonomik sistemdeki en önemli çarklardan biridir. Sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için istihdam oranının yüksek olmasının yanısıra bu istihdamın insana yakışır istihdam (decent employment) özelliği de taşıması gerekir. Ancak son yıllarda özellikle küreselleşme ile birlikte işgücü piyasalarında esneklik yaşanmış bu sebeple istihdam eğretileşmiş ve güvencesiz, istikrarsız istihdam biçimleri ortaya çıkmıştır. Bu şekilde çalışanların güvencesiz işlerde düşük ücretli çalışmak zorunda kaldığı, sosyoekonomik açıdan ve sağlık anlamında zarar gördükleri bir sistem ortaya çıkmaktadır. Düzgün istihdamın (decent employment) sağlanabilmesi için kişilerin gelirlerinin adil bir şekilde belirlenmiş olması, sosyal haklarının ve güvencelerinin sağlanmış olması ve insan onuruna yakışır bir biçimde hem ekonomik hem sosyal gelişmelerine fırsat tanınması gerekir. Eğreti olmayan istihdam oranını arttırmak amacıyla gerçekleştirilecek politikaların belirlenebilmesi için öncelikle bölgesel ve demografik olarak hesaplamalar yapılması gerekmektedir.

Geleneksel göstergeler işgücü piyasalarındaki eğretileşmeyle birlikte yeterliliklerini yitirmeye başlamıştır. Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda ise eğreti istihdam biçimleri üzerinden oranlar hesaplanmış olup eğreti olmayan istihdam oranı ülke bazında hesaplanmıştır. Bu bağlamda daha detaylı bir analiz yapılabilmesi açısından bölgesel hesaplamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmanın literatürdeki diğer çalışmalardan farkı ise eğreti olmayan istihdam oranında cinsiyete bağlı kırılmalar da analiz edilmek üzere bölgesel bir analiz ortaya koymasıdır.

Bu araştırmada TÜİK tarafından yayınlanan Hanehalkı İşgücü Araştırması 2013-2020 arasındaki dönemini kapsayan İBBS-1 düzeyindeki veri seti kullanılarak Eğreti Olmayan İstihdam Oranı hesaplanmıştır. Eğreti Olmayan İstihdam Oranı (EOİO) ile genel istihdam oranları arasındaki ilişkileri ele alarak, yüksek genel istihdam oranlarının her zaman kaliteli işgücü imkanlarını yansıtmadığı sonucuna varılmıştır. Analiz, bölgesel ekonomik yapılar ve toplumsal cinsiyet normlarının işgücü piyasasındaki dengesizlikleri nasıl şekillendirdiğini detaylı bir şekilde incelerken, özellikle kadınların güvencesiz işlerde yoğunlaşmasını vurgulamaktadır. Araştırma, Türkiye'nin bölgesel farklılıklarını dikkate alarak, istihdam politikalarının ve stratejilerinin bu dinamikler üzerinden şekillendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstihdam, Eğreti İstihdam, Eğreti Olmayan İstihdam, Türkiye
JEL Kodları: E24, J16, J21, J81

Müzik ve Yayın Endüstrisinde Kayıt Dışı Ekonomi, Dijital Platformlar ve Vergi Politikalarının Etkileşimi: Türkiye Örneği

Kendal Kutlu, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, kutlukendal@gmail.com, https://orcid.org/0009-0009-6888-3296

Özet

Bu çalışma, dijitalleşmenin etkisi altında Türkiye'de müzik ve yayıncılık sektörünün geçirdiği yapısal dönüşümü; kayıt dışı ekonomi, güvencesiz emek ve maliye politikası çerçevesinde analiz etmektedir. Dijital platformlar sanatçılar için küresel erişim ve görünürlük sağlasa da, gelir dağılımını daha eşitsiz hale getirmiş, istihdam güvencesini zayıflatmış ve geleneksel vergi sistemlerinin düzenlemekte zorlandığı yeni kayıt dışılık biçimleri yaratmıştır. Çalışmanın temel argümanı, platform temelli kültürel üretimin "akışkan vergi matrahları" oluşturduğu ve bunun kamu gelirlerinin sürdürülebilirliğini zorlaştırdığıdır. Sektör, mülkiyet temelli modellerden erişim temelli yapılara kaymış ve küresel platformların hakimiyetine girmiştir. Özellikle Spotify ve YouTube gibi platformlar dağıtım ve gelir akışında merkezi aktörler haline gelmiştir. Ancak bu yapı "kazanan hepsini alır" tipi bir piyasa dinamiği üretmekte; sınırlı sayıda sanatçı gelirlerin büyük kısmını elde ederken çoğunluk düzensiz ve düşük kazançlarla yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu durum sanatçıları canlı performanslara, ek işlere ve kırılgan gelir kaynaklarına bağımlı kılmaktadır. Dijitalleşme aynı zamanda değer yaratımı ile vergilendirme arasındaki bağı zayıflatmıştır. Türkiye'de yaratılan gelirler çoğu zaman sınır ötesi platform yapıları nedeniyle başka ülkelerde vergilendirilmekte ya da hiç vergilendirilmemektedir. Bu vergi matrahı aşınması, kültür politikaları ve sosyal koruma mekanizmalarının finansmanını sınırlandırmaktadır. Ayrıca sektördeki yaygın kayıt dışılık, formel yükümlülüklere uyan aktörleri dezavantajlı konuma düşürmektedir. Çalışma, platform ekonomisi, dijital emek teorisi ve optimal vergilendirme yaklaşımını bir araya getirmektedir. James Mirrlees ve Peter A. Diamond'ın optimal vergilendirme çerçevesi doğrultusunda, vergi sistemi yalnızca gelir toplama aracı değil; refahı artırırken ekonomik çarpıklıkları azaltmayı amaçlayan bir politika alanı olarak ele alınmaktadır. Bu perspektif, düzensiz gelir yapısına sahip yaratıcı emekçiler için basit, öngörülebilir ve teşvik uyumlu sistemlerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Ampirik bulgular, Türkiye'de müzik ve yayıncılık alanında çalışan 22 kişiyle yapılan anketten elde edilmiştir. Sonuçlar düşük formelleşme *düzeyine işaret etmektedir: Katılımcıların yalnızca %22,7'si vergi mükellefidir ve yaklaşık %41'i sosyal güvenlik sisteminin dışındadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu faaliyetlerinin yalnızca %0–10'unu faturalı yürüttüğünü belirtmiştir. Ayrıca dijital platform gelirlerinin toplam kazanç içindeki payı çoğu katılımcı için %10'un altındadır. Kayıt dışılığın nedenleri bireysel tercihten çok yapısal koşullara dayanmaktadır. Düzensiz ve düşük gelir, algılanan yüksek vergi yükü, bürokratik karmaşıklık ve müşterilerin fatura talep etmemesi temel engeller olarak öne çıkmaktadır. Katılımcılar vergi teşviklerine ve sanatçılara özel basitleştirilmiş rejimlere güçlü destek*

vermiştir. Platformlara yönelik algılar ise ikircikliklidir; şeffaflık eksikliği, algoritmik belirsizlik ve adil olmayan görünürlük mekanizmaları dile getirilmiştir. Çalışma, yaptırım odaklı politikaların yeterli olmayacağını savunmaktadır. Bunun yerine düşük oranlı ve ciro temelli basitleştirilmiş vergi rejimleri, stopaj ve üçüncü taraf bildirim mekanizmaları, gelire duyarlı sosyal güvenlik sistemleri ve dijital uyum araçları önerilmektedir. Ayrıca platform yönetişiminde şeffaflık ve standartlaştırılmış telif raporlaması, hem mali görünürlüğü artıracak hem de kültürel üretimin sürdürülebilirliğini destekleyecektir. Sonuç olarak kayıt dışılık, dijital kapitalizmin ve güvencesiz emek yapısının yapısal bir sonucudur. Bu nedenle çözüm; vergilendirme, sosyal koruma ve dijital düzenlemeyi bütüncül biçimde ele alan entegre bir politika yaklaşımı gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akışan Vergi Tabanı, Kayıt Dışı Ekonomi, Müzik Endüstrisi, Dijital Platformlar, Dijital Emek
JEL Kodları: H210, L820, J460, H260

Bütçeyi Yeniden Düşünmek: Toplumsal Cinsiyet, Doxa ve Normatif Tahakküm Üzerine

Kübra SÜMER, Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, kubrasumer06@gmail.com, https://orcid.org/0009-0002-8807-6175

Özet

Günümüzde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme (TCDB), kamu ekonomisi ve kalkınma politikaları kapsamında giderek yaygınlaşan merkezi bir politika aracına dönüşmektedir. İlk örnekleri 1980'lerin başında Avustralya'da görülen bu sistem, kadınların ve farklı toplumsal cinsiyet kimliklerinin özgün ihtiyaçlarını merkeze almakta ve bu doğrultuda bütçenin politik kimliğini ön plana çıkararak yeniden düşünülmesini önermektedir. Fikrin dolaşıma sokulduğu andan itibaren küresel ölçekte "iyi yönetişim" standardı olarak yerleşik hale gelmesi ise, World Bank, OECD, IMF ve UN Women gibi uluslararası kuruluşların normatif tahakkümüyle şekillenmiştir. Bu bağlamda çalışma, ilk olarak, TCDB fikrinin yayılarak küresel bir norm halini almasında küresel kurumların etkili olup olmadığına odaklanarak küresel kurumların TCDB üzerindeki rolünü politika yayılması (*policy diffusion*) ve artımlı bütçe teorisi (*incremental budgeting theory*) çerçevesinde eleştirel bir şekilde değerlendirmektedir.

"Politika yayılması" olarak kavramsallaştırılan mekanizma, genel olarak toplumlar adına rasyonel bir iyileştirme arayışından ziyade; kurumsal çıkarların ve meşruiyet arayışlarının çarpıştığı bir "mali oyun" alanı olarak tanımlanabilir. Politika yayılmasıyla gelen ve bir ölçüde "reformist" olarak adlandırılabilecek bu gelişme, ulusal düzeyde ele alındığında bütçelerin tarihsel kalıntılarını, kurumsal direnç ve yapısal muhafazakârlığını vurgulayan "artımlı bütçeleme" engeli ile karşılaşmaktadır. Bu durumda bütçe süreçleri radikal dönüşümler yerine küçük, kademeli değişimlerle ilerlemekte ve dolayısıyla eşitlik temelli TCDB reformları çoğu zaman mevcut bütçe yapılarında radikal bir kopuşu üretememektedir.

Çalışmanın nihai katkısı ise TCDB yaklaşımının eleştirel bir biçimde sorgulanmasının düzlemini Pierre Bourdieu'nün "*doxa*" kavramı dolayımıyla sosyolojik bir zemine taşımaktır. Küresel kurumlarca TCDB'nin belli ölçülerde bir tür "normallik" üreten fikre dönüştüğünü iddia eden çalışma, bu *doxa*laşma sürecinin toplumsal kabulleri ve mevcut eşitsizlik asimetrilerini meşrulaştırarak yeniden ürettiğini iddia ederek sonlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Artımlı Bütçeleme, Küresel Kurumlar, Politika Diffüzyonu, Doxa
JEL Kodları: H61, H50, F55, D02.

Homo Economicus'un Yoğurtla İmtihanı: Gıda Ürünlerinde Çerçeveleme Etkisi Üzerine Deneysel Bir Analiz

Çağdaş Uğur, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Teorisi Anabilim Dalı, cagdasugur15@gmail.com

Özet

Bu çalışma gıda ürünlerine ilişkin besin değerleri bilgilerinin sunum biçiminin (çerçeveleme etkisi) tüketici davranışları üzerindeki etkilerini davranışsal iktisat perspektifiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Neoklasik iktisat teorisinin "rasyonel insan" varsayımı aynı bilginin farklı şekillerde sunulmasının tüketici tercihlerini değiştirmeyeceğini öngörse de bu çalışma bilginin sunuluş biçiminin karar alma sürecindeki belirleyici rolüne odaklanmaktadır.

Araştırma kapsamında hayali bir yoğurt ürünü üzerinden "pozitif" (%95 yağsız) ve "negatif" (%5 yağlı) çerçevelerin kullanıldığı bir gruplar arası deneysel tasarım (between-subjects design) uygulanmıştır. Toplam 45 katılımcıdan elde edilen veriler; satın alma niyeti, algılanan kalite ve tavsiye etme niyeti değişkenleri üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada ayrıca, katılımcıların genel sağlık ve beslenme hassasiyetlerini ölçen sağlık bilinci düzeyinin, çerçeveleme etkisini zayıflatıp zayıflatmadığı iki yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir.

Çalışma kapsamında iki temel hipotez test edilmiş; ampirik sonuçlar bir hipotezi doğrular iken diğerini yanlışlamıştır:

H1 (Doğrulanan Hipotez): Pozitif çerçevede sunulan bilgilerin, negatif çerçeveye kıyasla daha yüksek satın alma niyeti, kalite algısı ve tavsiye etme eğilimi oluşturacağı öngörülmüştür. Welch bağımsız örneklem t-testi sonuçları, çerçeveleme türünün her üç değişken üzerinde de güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı etkiler yarattığını göstermiş, böylece **H1 hipotezi desteklenmiştir**.

H2 (Yanlışlanan Hipotez): Çerçeveleme etkisinin sağlık bilinci yüksek bireylerde daha zayıf olacağı, yani bu bireylerin bilginin sunum biçimine karşı daha dirençli olacağı öngörülmüştür. Ancak iki yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, sağlık bilincinin çerçeveleme etkisini sistematik biçimde zayıflatmadığını ortaya koymuş ve **H2 hipotezi desteklenmemiştir**

Bulgular, sağlık bilinci gibi normatif olarak rasyonelliği artırdığı varsayılan bireysel özelliklerin dahi bilişsel çerçeveleme mekanizmalarını ortadan kaldıramadığını göstermektedir. Bu durum, çerçevelemenin yalnızca bilgi eksikliğinden değil, bilginin zihinsel temsilinden kaynaklanan kalıcı bir olgu olduğu varsayımını desteklemektedir. Bu bulgular, davranışsal iktisadın temel varsayımlarını desteklerken, gıda etiketleme politikaları ve sağlık iletişimi açısından da önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çerçeveleme etkisi, davranışsal iktisat, tüketici davranışı, sağlık bilinci, gıda etiketleme
JEL Kodları: D12, D91, D03, M31

16.04.2026, Perşembe

10:15 – 12:00

TEPAV Binası 3. Kat 1. Salon

Ömer Faruk Çolak

Açılış Oturumu

(Yöneten: **Güven Sak** – TEPAV)

Şevket Pamuk

"Türkiye'de Devlet ve Sanayileşme"

1.5.1. - Düzenlenmiş Oturum

Davranışsal İktisat I

(Düzenleyen ve Yöneten: **Ayça Ebru Giritligil** - İstanbul Bilgi Üniv.)

Narrow vs Broad Bracketing in Bargaining

Emin Karagözoğlu, Bilkent University, karagozoglu@bilkent.edu.tr, 0000-0003-2442-6949

Arno Riedl, Maastricht University, a.riedl@maastrichtuniversity.nl, 0000-0002-4612-6739

Özet

Same economic actors periodically bargain over the division of resources. Labor-management, annual budget allocations in organizations, and periodic contract negotiations are some examples. For situations that involve (i) periodic negotiations, (ii) multiple, competing reference points justified by precedents, norms, economic conditions, or various justice notions, and (iii) exogenously/stochastically varying stakes, we ask the following questions: (a) Should economic actors bargain over the whole pie or should they bargain over the amount of change with respect to the old pie size? Related to this question: is there a systematic difference between bargaining over the division of outcomes and bargaining over the division of gains or losses in outcomes? (i.e., does narrow or large bracketing make a difference?) and (b) Do subjective entitlements and bargaining outcomes differ when negotiations are made over losses rather than gains? To answer these questions, we conduct a laboratory experiment with a 2 x 2 between-subjects design in which the size of the bargaining pie varies stochastically. In one treatment, the two conditions are: bargaining takes place over the whole pie (i.e., broad bracketing), whereas in the other it takes place over gains or losses (i.e., narrow bracketing). In the other treatment, the two conditions are: bargaining pie increases or decreases. We observe systematic effects of our manipulations on subjective entitlements and agreements. Most interestingly, narrow bracketing leads to agreements even more asymmetric than what the induced reference point implies, and it favors those players who were already favored by the reference point present in the environment. We see that the treatment manipulation first influences bargainers' subjective entitlements, and then is transmitted to subjects' first proposals, and then naturally influences agreements. Importantly, the exposure to narrow-large bracketing is not identical across subjects in the same pair.

Anahtar Kelimeler: Bargaining, Bracketing, Equality, Equity, Fairness Concerns, Laboratory Experiments
JEL Kodları: C78, C91, D63, D74, D91

Decision Making Under Risk and Uncertainty

Özlem Özdemir, Middle East Technical University, yozlem@metu.edu.tr, ORCID:0000-0001-7968-9792.

Özet

A risky event is defined as one with the probabilities of multiple possible outcomes that are known and an uncertainty event is defined as one with probabilities of outcomes that are unknown. Individuals behave according to how they perceive risk and risk perception can be measured by psychometric measures or perceived risk components and characteristics through surveys or elicitation mechanisms through experiments. My work mainly us on natural hazards that the EUT is inadequate to explain, where the experiments have found that some people focus on probability, others take mitigative actions based on loss. Further, contrary to theory, experiments conclude that self-insurance and market insurance are substitutes and self-insurance and self-protection are complements. In addition to these findings, the amount of information possessed by the decision maker regarding the risk and uncertainty affect the perception that as the ambiguity level increases through a decrease in the amount of information, individuals put lower values for their willingness to buy the lottery. Ina addition, through series of experiments, individuals are found to be ambiguity averse for high probabilities of gain/low probability of loss and ambiguity seekers for low probabilities of gain and high probability of loss.

Anahtar Kelimeler: risk, uncertainty, experiments
JEL Kodları: C91, C81

Strategic Investment under Bankruptcy Rules: Experimental Evidence on Wealth Effects and Rule-Induced Incentives

Ayça Ebru Giritligil, İstanbul Bilgi University, ayca.ebru@bilgi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9188-9305.

Emin Karagözoğlu, Bilkent University, karagozoglu@bilkent.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2442-6949.

Fatih Mehmet Şenyurd*, Koç University & İstanbul Bilgi University, fsenyurd22@ku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0090-0290

Özet

We conduct a laboratory experiment to examine whether individuals strategically adjust their investment decisions under three bankruptcy rules—Proportionality (PRO), Equal Awards (EA), and Equal Losses (EL)—as their own and their counterparts' endowments vary. Nash equilibrium predicts distinct strategic responses across the rules: neutrality under PRO, complementarity under EA, and substitutability under EL. We find that subjects' investment decisions are strongly influenced by their own wealth, consistent with decreasing absolute risk aversion (DARA). While subjects invest more when matched with wealthier counterparts, cross-rule variations in investment do not align with theoretical predictions. At the aggregate level, investment is higher under EL and PRO than under EA, while the difference between EL and PRO is not statistically significant. Our risk elicitation identifies DARA as the predominant risk pattern, whereas belief elicitation indicates that subjects underestimate the extent to which others exhibit DARA-consistent behavior. However, neither elicited risk types nor beliefs explain the discrepancy between theoretical predictions and observed investment behavior. We also find that subjects' investment choices are responsive to the probability of success, but largely insensitive to the fraction of investment that survives bankruptcy.

Anahtar Kelimeler: strategic investment, bankruptcy rules, wealth effects, laboratory experiment, decreasing absolute risk aversion
JEL Kodları: C91, C72, D90, G11

*Presenting author.

Earned Entitlements and Risky Investments in Bargaining: An Experiment

Mürüvvet Büyükboyacı, Middle East Technical University, muruvvet@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0697-1479

Emin Karagözoğlu, Bilkent University, karagozoglu@bilkent.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2442-6949

Serkan Küçükşenel, Middle East Technical University, kuserkan@metu.edu.tr, ORCID: 0000-002-6703-1157

Özet

In various organizational settings, a team member is given the authority to make an investment decision that influences the value of the jointly produced surplus. We experimentally investigate the effect of asymmetric status, investment decisions, and the outcome of these decisions on bargaining behavior and outcomes. Agents' initial contributions to the surplus are determined by their relative performances in a real-effort task. Three treatments vary in how the final surplus value is determined. We observe that when low-contributors take a risk, they are punished (rewarded) for failure (success), whereas high-contributors receive a fixed share independent of the outcome. Analysis of bargaining process variables, subjects' communication during bargaining, and third parties' normative judgments provides further insights into the possible mechanism behind this observation.

Keywords: Bargaining, Laboratory Experiments, Investment, Responsibility, Risk-taking.
JEL Codes: C78, C91, D81, D91.

Gender Differences in Social Status

Ayça Ebru Giritligil, İstanbul Bilgi University, ayca.ebru@bilgi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9188-9305.

Jordi Brandts, Barcelona School of Economics & CSIC, jordi.brandts@iae.csic.es, ORCID: 0000-0001-9082-9258.

María Paz Espinosa, University of the Basque Country, mariapaz.espinosa@ehu.eus, ORCID: 0000-0003-2189-4253.

Özet

This paper investigates gender disparities in the attribution of social status. We employ an experimental design featuring a coordination game to elicit shared societal beliefs, alongside personal assessments, regarding the relative social worth of various professional profiles. The profiles span the Weberian dimensions of prestige, property, and power across high, intermediate, and low-status positions. Our main research question is whether shared beliefs about social status are independent of the gender of the profile and the gender of the experimental subject assessing it. We also investigate the presence of intersectionality—specifically, whether the gender gap is compounded by ethnic disparities.

We conducted two experiments in Spain, one with university students and the other with a broader sample of adult citizens. We find no evidence of an overall gender gap in status assessments for otherwise identical professional profiles, and no systematic evidence that subject gender changes this result. Nor do we find support for a glass-ceiling pattern: female profiles are not penalized at higher status levels or within particular status domains. Instead, the status level and its underlying source primarily drive the assessments. Higher-level profiles are consistently assigned greater status, and the relative importance of prestige, property, and power differs between shared beliefs and personal judgments. In particular, shared beliefs place relatively greater weight on property, whereas personal assessments place relatively greater weight on prestige. This divergence suggests a discrepancy between perceived social consensus and private judgments in status attribution. More broadly, the paper aims to contribute to the study of gender inequality in a domain that has received limited attention in economics, offering a tractable method for eliciting higher-order beliefs about social status.

Anahtar Kelimeler: social status, gender differences, shared beliefs, coordination game
JEL Kodları: C91, D91, J16, Z13

1.5.2 - İktisadi Düşünce Girişimi (İDG) *Vedat Ulvi Aslan* Oturumu: İktisadi Düşünce

(Düzenleyen ve Yöneten: **Hüseyin Özel**)

Hegel'in Tarihteki Aklı: Kurnazlığın Gücü Adına!

O. İnan Şenses, Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisat Bölümü, inansenses@gmail.com, 0000-0002-5832-5401.

Özet

Bireyin, toplumun neliği, bir arada yaşamanın aşkın ya da pratik ilkelerinin ne olduğu, toplumsal yaşamın devamlılığı için olmazsa olmaz olan "düzen"in nasıl şekilleneceği ve oluşan düzenin gelişim/dönüşüm dinamiklerinin ne olduğu, tüm bu sorun alanları filozoflar tarihinin bir bakıma özel bir savaş alanını oluşturmakta.

Bu savaş alanının mahir komutanlarından birisi kuşkusuz Hegel. Birçok düşünüre göre Alman İdealizmi'nin ve bütünlüklü sistematik düşüncenin doruk noktası olarak kabul edilen Hegel, yukarıda özce andığımız sorun alanlarına "sosyal teori" diyecek olursak, tinin tarih içindeki gelişim dinamikleri ya da tinin yolculuğu temelinde kendine özgü bir sosyal teorinin inşasına girişiyor.

Bu sosyal teori anlatısının Hegel yazınındaki bir uğrağı **Tarihte Akıl** metni. Sunum çerçevesinde bu metinde işlenen birey/toplum ilişkisinin dolaşıklığını, tinin tarihteki yolculuğunun uğraklarını, tikeller savaşırken (buna bireysel istencin ucu açık, rassal eyleşi diyelim) genelin (buna tinin kendinden emin ussal istenci, örgütleyen ve amaçsal olan güç diyelim) bu savaşta nasıl galip geldiğini ana hatlarıyla ayrıntılandırmaya çalışacağım.

Bununla ilişkili olarak Hegelci sosyal inşanın kaçınılmaz uğrağı olan "sivil toplum" evresini bir bakıma "iktisatçı" gözüyle özce değerlendirmeye çalışacağım. Burada az çok Marx'ın sivil topluma yüklediği anlamı Hegel'in anlamlandırmasıyla karşılaştırma niyetinde olacağım. Marx'ta çelişkilerle yüklü sivil toplum alanının devrimci dönüşümü gerektirdiği vurgusunun karşısında Hegel'de de çelişkiyle yüklü bu alanın, nasıl oluyor da "korporasyon" zemininde ve en üst aşamada devlet örgütlenmesinde çözülebildiğini ana hatlarıyla sunmayı amaçlamaktayım.

Anahtar Kelimeler: Birey, Toplum, İstenç, Sivil Toplum, Devlet.
Jel Kodları: B12, B14, B15.

T.B. Veblen'in "Gösterişçi Tüketimi"nden R. Braidotti'nin "Göçebe Öznesi"ne: Bir Statü ve Aidiyet Mekanı Olarak Lüks Konut

Gülenay Baş Dinar, Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF, e-mail: gulenaybasdinar@gmail.com, ORC-ID No: 0000-0002-9532-4360

Çiğdem Boz, Prof. Dr., Munzur Üniversitesi, İİBF, e-mail: cigdemboz@gmail.com, ORC-ID No: 0000 0002 0464 5725

Özet

Anadolu kırsalının çehresi, 2000'li yıllardan itibaren geleneksel dokuyla uyumlu olmayan, kentsel mimariyi ve lüks tüketim alışkanlıklarını köylere taşıyan devasa büyüklükteki konutlarla hızlı bir şekilde değişmektedir. Genellikle yurt dışında yaşayan Avrupalı göçmenler tarafından inşa edilen bu yapılar, basit bir barınma ihtiyacını karşılamanın çok ötesinde boyutlarda tasarlanmakta ve aşırı bir lüksle donatılmaktadır. Hem yüksek maliyetleri hem de sınırlı kullanım süreleri (faydaları) nedeniyle neoklasik iktisadi analize göre "irrasyonel bir davranış" olarak nitelendirilebilecek bu evlerin yapılış motivasyonunu, yalnızca dar iktisadi amaçlar üzerinden anlamak mümkün görünmemektedir.

Amerikan Kurumsal Okulu'nun en önemli temsilcisi olan Thorstein Veblen'in (1857-1929) sosyo-ekonomik analizi; iktisadi eylemin yalnızca maddi unsurlarla değil, sosyal ve kültürel süreçlerle de ilişkili olduğunu vurgulayarak neoklasik analizin dar sınırlarının ötesine geçer. Veblen, neoklasik iktisadın "homo economicus" bireyine itiraz ederek, bireysel davranışların yalnızca ekonomik çıkarı maksimize etme motivasyonuyla açıklanamayacağını ortaya koyar. Analizinin merkezine bireysel kararların ardındaki sosyo-kültürel nedenleri koyan Veblen; "gösterişçi tüketim" ve "maddi öykünme" gibi kavramlar üzerinden tüketim davranışlarını açıklar. Gösterişçi tüketim, bireylerin toplumsal hiyerarşide yukarı çıkmak ya da mevcut konumunu sağlamlaştırmak amacıyla yaptıkları tüketimi ifade eder. Ev, araba ve lüks eşya gibi maddi semboller aracılığıyla hayata geçirilen bu eylem, bireyin kendini kabul ettirme ve statü elde etme ihtiyacından doğar. Veblen, bu statü arayışının "maddi öykünme" adını verdiği davranışsal taklit yoluyla topluma yayıldığına dikkat çeker.

Bu analiz, Anadolu kırsalındaki lüks konut yarışını ilk bakışta açıklar gibi görünse de Kayseri'nin Sarız ve Kahramanmaraş'ın Elbistan ve Göksun ilçelerinde Avrupalı gurbetçilerle yaptığımız saha araştırmalarındaki gözlemlerimiz, Veblen'in kavram setinin bu karmaşık olguyu açıklamakta tek başına yeterli olmadığını göstermiştir. Bu noktada, Post-yapısalcı düşüncenin çağdaş temsilcilerinden Rosi Braidotti'nin (1954-...) "kimliklerin akışkanlığına" ve "sürekli oluş" haline vurgu yapan "göçebe özne" kavramı, göçmenin davranışsal tutumunu açıklamakta kritik bir anahtar sunar. İlgili bölgelerde seçilen köylerde yapılan saha araştırması sonucunda, gurbetçiliğin neden olduğu kimliksel

bunalımın, köye ev yaptırma motivasyonunun ardındaki temel faktörlerden biri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Braidotti'nin sabit bir kimliğe hapsolmayan "göçebe öznesi" gibi, Avrupalı göçmen de her ne kadar Avrupa'daki yaşam koşullarına alışkın olsa ve bu kültürü idealize etse de köklerine ve geleneklerine bağlılığını sürdürür. Göçmenin kimliği, her iki kültür arasında sürekli bir akış halindedir. Braidotti'nin "göçebe özne"sinin en tanımlayıcı özelliği bu akışkanlıktır. Bu anlamda, Avrupalı göçmen Braidotti'nin "göçebe özne"sinin ta kendisidir.

Saha çalışmalarında göçmenlerin sıklıkla dile getirdiği "öze dönüş isteği", aslında Braidotti'nin "göçebe özne"yi tarif ederken kullandığı "yersiz yurtsuzluk" halinin bir yansımasıdır. Bir yandan yeni bir kültüre adapte olmaya çalışan, diğer yandan kendini her iki yerde de tam olarak evinde hissedemeyen göçmen, derin bir aidiyet bunalımı yaşar. Göçebeliğin neden olduğu bu yersiz yurtsuzluk hissi ve varoluşsal kaygı ile baş edebilmek için göçmen, köye gösterişli bir konut inşa ederek kimliğini sabitlemeye çalışır. Veblen'in "törensel kurumlar" olarak ifade ettiği israfçı tüketim kalıpları, burada göçmenlikten kaynaklanan boşluk hissini doldurmanın bir aracı haline gelir. Anadolu insanının "ev"e verdiği sosyolojik önem düşünüldüğünde, ev sahibi olmak ekonomik açıdan irrasyonel olsa bile toplumsal açıdan önemli bir statü göstergesi haline dönüşür. Sonuç olarak bu konutlar; Veblen'in perspektifinden bakıldığında geride bırakılan topluma karşı sergilenen bir güç gösterisi ve bir statü yarışı haline dönüşürken; Braidotti'nin perspektifinden bakıldığında ise parçalanmış bir kimliğin yeniden inşa edilmeye çalışıldığı bir aidiyet mekanına dönüşmektedir.

Bu çalışmada, söz konusu kavramsal çerçeve üzerinden 2000'li yıllardan sonra hız kazanan bu furyanın ardındaki sosyo-ekonomik nedenler irdelenecektir. Başvuracağımız ampirik kaynaklar ise Kayseri'nin Sarız ilçesi ve Kahramanmaraş'ın Elbistan ve Göksun ilçelerinden seçilmiş köylerde gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelere dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rosi Braidotti, Thorstein B. Veblen, gösterişçi tüketim, maddi öykünme, göçebe özne

JEL Kodları: B15, B25, A14

Değer ve Özgürlüğün Bir Hermeneutik Okuması: Veblen ve Kuçuradi

Sılacan Akkuş, Dr., Bağımsız Araştırmacı, silaakkus@hotmail.com, ORC-ID: 0000-0001-6588-2700.

Derya Güler Aydın, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, guleraydinderya@gmail.com,ORC-ID:0000-0001-5110-7578

Özet

Epistemolojik olarak pozitivist yöntemi temel alan yaklaşımlarda ve özellikle ana akım iktisatta değer *fiyat*lara, özgürlük ise t*ercih*lere indirgenmiş bir çerçevede ele alınmaktadır. Bu yaklaşımda, değer etikten yoksun, özgürlük ise özsel değil, biçimsel bir mesele olarak sunulmakta ve tercihi belirleyen değer bilgisinin ne olduğu ve nasıl elde edildiği soruları dışarda bırakılmaktadır. Bir başka deyişle, ontolojik bağlamdan koparılarak salt epistemolojik bir alanın konusu haline gelen yaklaşımlardaki özgürlük, yalnızca seçenekler arasında yapılacak formel bir değerlendirme işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak özgürlüğün bir seçimden ziyade "doğru" değer bilgisine dayalı kurumsal boyutu olan bir eylem kapasitesi olduğu unutulmamalıdır.

Bu çerçevede çalışmada, hermeneutik yöntem kullanılarak, Kuçuradi'nin etik özgürlük kavramı ile Veblen'in kurumsal analizi birlikte incelenecek, özgürlüğün birey merkezli ve piyasa odaklı bir kavramdan ziyade, değer bilgisiyle birlikte, tarihsel ve kurumsal çerçevede anlaşılması gerektiği ortaya konulacaktır. Bu amaçla, çalışmanın ilk bölümünde, değer ve özgürlük kavramlarının pozitivist yöntemi benimseyen yaklaşımlarda nasıl ele alındığı incelenecektir. İkinci bölümde ise, hermeneutik yöntemin metin çözümlemesi yoluyla, Kuçuradi ve Veblen'de değer ve özgürlük kavramlarının izleri sürülecek ve özgürlük kavramında değer bilgisinin önemi, tarihsel ve kurumsal bağlamla birlikte ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Veblen, Kuçuradi, Değer, Özgürlük, Hermeneutik
JEL Kodları: B41, B52, B16, A12, B25

Otoriter Liberalizm Üzerine Düşünceler

Burak Gürbüz, Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, bugurbuz@gmail.com

Özet

Günümüzde liberal demokratik ülkelerin (ABD, İtalya, Macaristan, Fransa, Arjantin vs.) gittikçe daha fazla otoriter yönetim biçimlerine doğru kaymaları akıllara şu soruyu getirmektedir. Bu gördüğümüz gelişmeler liberalizmde yeni bir oluşum mudur? Bu yönetim biçimlerinin neoliberalizm veya Almanya'da savaş sonrası uygulanmış ismiyle ordoliberalizmle bir ilgisi var mıdır? Bu yukarıdaki sorulardan ilkine hemen cevabımız "hayır", ikincisine de "evet" olacaktır. Bu soru-cevaptan hareketle çalışmamızın ilk bölümünde iktisadi düşünce tarihi içinde otoriter liberalizmin güçlü devletini ikinci bölümümde ise otoriter liberalizmin sol ve parlamenter demokrasi düşmanlığını anlatacağız. Bunun için tarihte iki örnekten hareket edeceğiz. İlk bölümde üzerinde duracağımız örnek 1929 Dünya Krizi sonrası Almanya'da yükselen Nazizmdir. Buradan hareketle Schmitt, Rüstow gibi Alman liberal akademisyenler tarafından liberalizmin Nazizm'e uyarlanmasından söz edeceğiz. Örneğin Schmitt'in demokrasilerde dost-düşman kavramı, kriz dönemlerinde toplumda istikrarı düşmana karşı koruması düşünülen güçlü liberal Devlet modelinden bahsedeceğiz. Çünkü diyebiliriz ki Otoriter liberalizmin düşünsel temeli ilk defa somut olarak Schmitt'in 23 Kasım 1932 yılında Düsseldorf'da bir sivil toplum derneğinde "Güçlü Devlet ve sağlıklı ekonomi" adlı konuşmasından sonra ortaya atılmıştır. Yine bu bölümde Neoliberal düşüncenin olgunluğa ulaştığı Lippmann konferansından ve 1940-44 yılları arası Fransa'nın Nazi yanlısı Vichy hükümetine yakın durmuş olan Fransız liberalleri ve entelektüellerinin liberalizmle Nazizmi bağdaştırabilen düşünce dünyalarından bahsedeceğiz.

İkinci bölümde 1973'deki Şili'deki Pinochet darbesinden hareketle neoliberalizmin sol ve parlamenter demokrasi düşmanlığından söz edeceğiz. Hayek 1944 yılında Köleliğin Yolu kitabını yazmış ve Şili darbesinde, diktatör Pinochet'nin yanında yer almıştır. O da Schmitt gibi demokrasilerde dost-düşman kavramından hareketle piyasa mekanizmalarıyla uyuşmayan aşırı sağ ve sol fikirleri aynı kefeye koyup gayrimeşru ilan etmiş olmasına rağmen aşırı sağcı Şili darbesini desteklemiştir. Pinochet'nin danışmanlığı yapan Guzman adında bir aşırı sağcı militan akademisyen Hayek'in yolundan giderek otoriter faşizmi piyasa ekonomisiyle bağdaştırmıştır. Neoliberal düşünürlerin sol düşünce ve parlamenter demokratik sistemle olan sorunları nedir? Neden bazı liberaller Şili'de olduğu gibi faşizan yönetimleri desteklemiştir? Bu sorulara cevap bulabilmek için 1938 yılında Lippmann konferansının genel sekreterliğini yapmış olan iktisatçı-felsefeci Louis Rougier'nin "Demokratik mistizim" kitabından hareketle onun parlamenter demokrasiyi nasıl algıladığına değineceğiz. Sonrasında konferansa katılmış tüm iktisatçıların üzerinde hemfikir olduğu Lippmann'ın The Good Society adlı kitabında yazarın liberalizm krizine çözüm önerilerini anlatırken demokratik düzeni nasıl tasvir ettiğinden söz edeceğiz. Yeniden Schmitt'in güçlü devlet örneğinden hareketle Neoliberalizimin teknokratlardan oluşan elitler yönetimini, Röpke'nin 1958 yılında yazdığı "Arz ve Talebin ötesinde" adlı ki-

tabına ve yine konferansın katılımcılarından Louis Baudin'in 1953 yılında kaleme aldığı "Yeni liberalizmin doğuşu" adlı çalışmalarına referansla anlatıp çalışmamızı bitireceğiz. Vardığımız ve okuyucuyla paylaşacağımız sonuç günümüzde otoriterleşen liberalizmin yeni bir şey olmadığını ve düşünce temellerinin geçen yüzyılın başında atıldığını göstermek olacaktır.

Anahtar kelimeler: neoliberalizm, otoritarizm, liberal devlet, parlamenter demokrasi, anti-sosyalizm
JEL Kodları: B25, N44, P11, P41, P51

İktisat ve Toplum Kongresi
15-17 Nis. 2026, TOBB ETÜ
Ankara, Türkiye

Kültür Savaşları ve Kültürel İktidar: "İki Kültürel Ekonomi"nin İlgili Kanalları

Sacit Hadi Akdede, İzmir Bakırçay Üniversitesi, sacithadi.akdede@bakircay.edu.tr
0000-0002-7220-9220

Özet

Bu çalışma, kültür ve ekonomi arasındaki ilişkinin kültürel ekonomi literatüründe geçirdiği dönüşümü, özellikle kültürel kutuplaşma ve kültür savaşları bağlamında ele almaktadır. Geleneksel kültürel ekonomi yaklaşımı, iktisadi değişkenlerin sanat ve kültürel üretim üzerindeki etkilerine odaklanırken, son dönem literatür kültürü—değerler, kimlikler ve inançlar bütünü olarak—iktisadi davranışları, kurumsal yapıları ve kamu politikalarını şekillendiren bağımsız bir belirleyici olarak incelemektedir. Bu makale, söz konusu "iki kültürel ekonomi" ayrımını Türkiye bağlamında tartışmakta ve kültürel kutuplaşmanın kültür ve sanat üretimi, tüketimi ve devletin kültür politikaları üzerindeki etkilerini sentezlemektedir. Kültürel kimlikler, sembolik sınır oluşturma, seçici maruz kalma ve kurumsal güven kanalları üzerinden sanatsal talebi ve üretimi yönlendirmekte; devlet ise kutuplaşmış ortamlarda kültürel üretimi yalnızca piyasa başarısızlıklarını gidermek için değil, aynı zamanda sembolik temsil ve ideolojik meşruiyet sağlamak amacıyla müdahale alanı olarak kullanmaktadır. Çalışma, Türkiye'de kültürel kutuplaşmanın devlet destekli kültür-sanat üretimini siyasallaştırdığını ve bunun uzun dönemde kurumsal güven, yaratıcılık ve ekonomik performans üzerinde belirsiz fakat kritik sonuçlar doğurduğunu ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler : Kültürel İktidar, Kültürel Ekonomi, Devlet Müdahalesi
JEL Codes : Z1, H2, H5.

1.5.3 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Firma Performansı

(Yöneten: **Burcu Aydın** - TEPAV)

Foreign Acquisitions and Firm Performance: Evidence from Türkiye

Mahmut Ablay, Central Bank of the Republic of Türkiye, Türkiye, mahmut.ablay@tcmb.gov.tr, ORC-ID: 0009-0000-2524-9767

Altan Aldan, Central Bank of the Republic of Türkiye, Türkiye, altan.aldan@tcmb.gov.tr, ORC-ID: 0000-0003-0676-2375

Abstract

We examine the determinants and consequences of foreign acquisitions using comprehensive firm-level administrative data from Turkish manufacturing over 2009--2023. Foreign investors systematically target larger, more productive, and financially healthier firms, consistent with cherry-picking behavior documented in other emerging markets. To identify causal effects, we employ propensity score matching to construct a control group of domestic acquisitions and implement an event-study difference-in-differences design. We find that majority foreign acquisitions generate substantial and immediate gains in firm size and productivity, with effects that not only materialize rapidly upon acquisition but persist and deepen well into the long run---remaining economically significant 5--8 years post-acquisition. Productivity gains reach 15--18% by the fourth year and show no sign of mean-reversion over our extended horizon, consistent with durable organizational transformation rather than transitory restructuring. These effects concentrate entirely in firms where foreign investors acquire majority control. Financial performance improves modestly but we find no differential change in bank credit access relative to domestic acquisitions, suggesting operational and organizational channels rather than financing relief drive the observed gains. Our results reconcile mixed findings in the literature: control rights matter critically, effects arrive with lags consistent with organizational change yet are detectable immediately and durable over multi-year horizons, and magnitudes align with an emerging-market context featuring meaningful productivity gaps. The findings highlight that attracting foreign investment yields benefits primarily when deals confer control and emphasize the importance of post-acquisition integration capacity.

Keywords: Foreign direct investmentfirm performance, productivity, propensity score matching, event study, Türkiye
JEL codes: F21, F23, G34, D24, L25

Markups in Türkiye

Şamil PİŞMAF, Rekabet Kurumu (Turkish Competition Authority) & Hacettepe University, spismaf@gmail.com, ORC-ID: 0000-0002-5967-4283.

Abstract

Competition brings various benefits to consumers and society at large, including lower prices, increased efficiency, innovation, improved product quality, a broader variety of choices, and overall enhanced social welfare and economic growth. Conversely, market power held by firms can negatively impact consumers by leading to higher prices, reduced output, lower product quality, hindered innovation, limited freedom of choice, and, consequently, a waste of resources and a decline in social welfare.

Accurately measuring the level of competition and market power within and across industries, and tracking their trends, is crucial for policymakers. In this pursuit, several methods have been proposed in the literature to identify and quantify the degree of competition. Among these methods, markup, denoting the ratio of a product's price to its marginal cost, has garnered significant attention in industrial organization literature over the past decade as a direct indicator of market power.

Recent research indicates a sustained increase in markups within modern capitalist economies over several decades, pointing to a rise in market power. Inspired by these research, in this study I analyzed the evolution of market power in Türkiye between the 2006-2021 period by estimating firm-level and aggregate markups using the Ministry of Industry and Technology's Entrepreneur Information System (EIS) data-set which covers a vast majority of Turkish industries. The results reveal that, market power, quantified by markups, has experienced an uptrend in Türkiye since 2014. The weighted average markup for the Turkish economy increased from 1.15 in 2006 (and 2014) to 1.22 in 2021. Furthermore, the evidence suggests that this surge in market power is predominantly attributed to the rise in markups of large firms within various industries.

Keywords: Competition, market power, markup
JEL Codes: D22, L11

Retail Demand and the Pricing of Extreme Losses

Murat Tiniç, Research Associate, Vrije Universiteit Amsterdam, m.tinic2@vu.nl, 0000-0002-5853-2961.

Ahmet Şensoy, Associate Professor, Ihsan Dogramaci Bilkent University, ahmet.sensoy@bilkent.edu.tr

Irem Daştan, Ph.D. Candidate, Kadir Has University, 20171105018@stu.khas.edu.tr

Abstract

The pricing of extreme negative returns remains a contested issue in behavioral asset pricing. While some investors may extrapolate past performance into the future and demand a premium for bearing downside risk, others may hold on to or even accumulate losing stocks, resulting in overvaluation. Yet, whether retail investors are net buyers or sellers after sharp losses, and which specific segments of retail investors predominantly account for this behavior, remains an open question. In this paper, contrary to the recent evidence for U.S. markets, we observe that stocks experiencing the most extreme daily losses (MIN) in Borsa Istanbul subsequently earn statistically and economically significant lower returns. Our findings, however, are in line with the systematic overpricing of left-tail risk. The MIN discount becomes more pronounced under short-selling restrictions, potentially due to limits to arbitrage. Moreover, leveraging daily portfolios of 20,000 investors, we provide evidence that Turkish retail investors, on average, are net buyers following minimum return days, particularly for stocks with the most extreme negative returns (High-MIN stocks). This behavior, driven primarily by young, male, domestic, and less diversified investors, may reinforce the persistence of overvaluation. Our results, therefore, offer a potential mechanism for the left-tail risk anomaly in equity markets, particularly pronounced on stocks with high retail investor participation.

Keywords: Extreme returns; large daily losses; overpricing; short-selling restrictions; retail investors.
JEL Codes: G10, G11, G41.

Karbon Performansının Firma Finansal Performansına Etkisi: BIST Şirketleri Üzerine Bir Analiz

Bedriye Güneş Sevim, Öğr. Gör. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi,
bedriyegunes@artvin.edu.tr, ORC-ID No: 0000-0003-4019-0913

Özet

İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında karbon emisyonlarının azaltılmasına yönelik küresel politikalar, yatırımcı beklentileri ve düzenleyici baskılar, firmaların çevresel performanslarının finansal sonuçları üzerindeki etkisini giderek daha önemli hâle getirmiştir. Bu bağlamda, karbon performansı ile firma finansal performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi hem akademik literatür hem de politika yapıcılar açısından kritik bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul'da (BIST) faaliyet gösteren firmaların karbon performanslarının finansal performans üzerindeki etkisini ampirik olarak analiz etmektir. Çalışmada karbon performansı, firmaların karbon emisyon yoğunluğu temel alınarak oluşturulan bir gösterge aracılığıyla ölçülmekte; finansal performans ise kârlılık göstergeleri (aktif kârlılığı, özkaynak kârlılığı gibi muhasebe temelli ölçütler) ve piyasa temelli performans ölçütleri (Tobin's Q, piyasa değeri gibi) kullanılarak değerlendirilmektedir. Araştırmada panel veri analizi yöntemi kullanılarak karbon performansı ile finansal performans arasındaki ilişki test edilmektedir. Modelde ayrıca firma büyüklüğü, finansal kaldıraç oranı ve satış büyümesi gibi firma özelliklerini yansıtan kontrol değişkenlerine yer verilerek sonuçların daha güvenilir ve tutarlı olması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, karbon performansındaki iyileşmenin maliyet yapıları, operasyonel verimlilik, itibar avantajı ve yatırımcı algısı üzerindeki potansiyel etkileri dikkate alınmaktadır. Özellikle karbon yönetimi uygulamalarının firmalar açısından bir maliyet unsuru mu yoksa rekabet avantajı yaratan stratejik bir unsur mu olduğu sorusu analiz edilmektedir. Çalışmanın bulgularının, karbon performansının firma değeri ve kârlılığı üzerinde anlamlı etkiler oluşturabileceğine ilişkin ampirik kanıtlar sunması beklenmektedir. Bu yönüyle araştırmanın, sürdürülebilirlik odaklı kurumsal stratejilerin finansal sonuçlarını ortaya koyarak literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Ayrıca elde edilecek sonuçların yatırımcı kararları, kurumsal yönetim uygulamaları ve çevre politikalarının tasarımı açısından önemli çıkarımlar sunacağı değerlendirilmektedir. Gelişmekte olan piyasa ekonomileri bağlamında karbon performansı ile finansal performans arasındaki ilişkinin incelenmesi, mevcut literatürdeki sınırlı ampirik bulguların genişletilmesine katkı sağlayacak; aynı zamanda firmaların düşük karbon ekonomisine geçiş sürecinde karşılaşabilecekleri fırsat ve risklerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karbon Performansı, Finansal Performans, Borsa İstanbul, Sürdürülebilirlik, Panel Veri Analiz
JEL Kodları: G30, Q56, C33

1.5.4 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Sürdürülebilir Tarım ve Gıda Sistemleri

(Yöneten: **Haluk Kasnakoğlu** - Ankara Üniv.)

Toplulaştırılmış Veriden Ajan Karar Kurallarına: Tarımsal Ajan Temelli Modellerde Hibrit Karar Mekanizması Tasarımı

Leyla Gizem Eren, Dr, Orta Doğu Teknik Üniversitesi TEKPOL, leren@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1532-7308

Onur Yeni, Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümü, oyeni@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4369-1919

Selim Çağatay, Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi İktisat Bölümü, selimcagatay@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-5471-3474

Özet

Tarımsal *üretim* sistemleri, iklim değişikliği ve piyasa dalgalanmaları karşısında *yüksek* derecede heterojenlik sergilemektedir. Ajan Temelli Modeller (ABM) bu karmaşık ve heterojen yapıları simüle etmek *için* güçlü araçlar sunmakla birlikte, karar mekanizmalarının ampirik temelden yoksun olabilmesi nedeniyle metodolojik zayıflık açısından eleştirilmektedir. Bu çalışma, Türkiye'nin 2004-2024 dönemi buğday *üretimini* temel alarak, ilçe düzeyindeki toplulaştırılmış verilerden dinamik ve doğrulanabilir karar kuralları türeten yenilikçi bir *çerçeve* sunmaktadır. Çiftçi düzeyinde verinin kısıtlı olduğu durumlarda idari birim verilerinden "ajan davranış kuralları" *üretmeyi* hedefleyen *çalışmada*, 798 ilçe (tarım havzası) ajan olarak tanımlanmıştır.Çalışmada çalışma kapsamındaki ilçeler *için anılan* dönemdeki buğday alanlarının toplam tarım alanı içindeki payının değişim eğilimini belirlemek amacıyla Mann-Kendall trend analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları, Türkiye genelinde 298 ilçede tarım alanı içindeki buğday ekim alanlarının payının azalma eğiliminde, 204 ilçede ise artma eğiliminde olduğunu göstermektedir. *Önerilen çok* aşamalı metodolojinin birinci aşamasında kuraklık göstergeleri (SPEI-12), reel fiyatlar (buğday ve alternatif *ürün* fiyatları), tarımsal destekler ve komşuluk etkileri (spatial lag) gibi *çok* sayıda değişken, Temel Bileşenler Analizi (PCA) ile 16 boyuta indirgenmiştir. *İkinci* aşamada bu bileşenler üzerinden K-Means kümeleme analizi ile Türkiye'deki buğday *üretim* havzaları davranışsal olarak homojen 5 ana kümeye ayrılmıştır. *Üçüncü* aşamada her küme *için* ayrı lojistik regresyon analizleri yapılmış ve analiz bulguları, ilçelerin iklimsel hassasiyet ve ekonomik duyarlılık bakımından homojen olmadığını göstermiştir. Örneğin, bazı kümelerin fiyat değişimlerine, bazılarının ise Nisan-Mayıs dönemi kuraklık frekanslarına (SPEI-12) daha *yüksek* duyarlılık gösterdiği belirlenmiştir. Buradaki analiz sonucunda ortaya *çıkan* olasılıklar *çerçevesinde* ajanlara uygulanacak karar kuralları oluşturulmuştur. Bu çalışma kapsamında oluşturulan *çerçeve*, "temsili ajan" varsayımının sınırlılıklarını aşarak, ajan temelli modellerde kullanılabilecek ampirik temelli karar kuralları oluşturmak *için* bir yol haritası sunmakta ve böylelikle iklim değişikliğine dirençli tarım politikalarının tasarımında kullanışlı bir araç oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ajan Temelli Modelleme, Karar Kuralları, PCA, Kümeleme Analizi, Buğday Üretimi, Türkiye.

JEL Kodları: C38, C63, Q18

Tarımsal Su Kullanım Etkinliğinin Sosyoekonomik Belirleyicileri

Osman KÜÇÜKŞEN - Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümü, kucuksen@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0009-0001-4226-995

Onur YENİ - Doç.Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümü, oyeni@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4369-1919

Özet

Bu çalışma, 2000-2022 dönemini kapsayan ülkeler arası bir panel veri seti kullanarak tarımsal su kullanım etkinliğinin (TSKE) sosyoekonomik belirleyicilerini incelemektedir. TSKE, tarımsal üretimde kullanılan her 1 metreküp su başına yaratılan tarımsal katma değer olarak tanımlanmaktadır. İklim değişikliği altında su kıtlığının giderek derinleştiği günümüzde, bazı ülkelerin sınırlı su kaynaklarından neden daha yüksek tarımsal değer üretebildiğini anlamak, hem kalkınma politikaları hem de sürdürülebilir kaynak yönetimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışma, öncelikle mümkün olan en geniş ülke kapsamıyla başlamakta, ardından ülkeleri topraklarının ne kadarının kurak alanlarda bulunduğuna göre ayırt ederek analize kurak alanlar boyutunu eklemektedir. Bu yaklaşım, tarımsal su kullanım etkinliğinin belirleyicilerinin yapısal olarak su kısıtı altında bulunan ülkeler ile daha az kısıt altında bulunan ülkeler arasında sistematik biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Ampirik çerçeve, gözlemlenemeyen ülkeye özgü özellikleri ve ortak zaman etkilerini kontrol etmek amacıyla ülke ve yıl sabit etkilerini içeren panel veri ekonometrisi yöntemlerine dayanmaktadır. Temel modelde TSKE; sulama ile donatılmış ekili alan oranı, tarımın GSYH içindeki payı, su stresi düzeyi, yağış ve sıcaklık değişkenleriyle açıklanmaktadır. Heterojenliği incelemek amacıyla, ülke kurak alan payı ile seçilmiş bağımsız değişkenler arasındaki etkileşim terimlerine de yer verilmektedir.

Makale, sulama bağımlılığı, sektörel yapı ve su kıtlığının tarımsal su verimliliğini farklı kanallar üzerinden şekillendirdiğini ileri sürmektedir. Sulama altyapısı katma değer yaratımını artırabilmekle birlikte su çekimleri üzerindeki baskıyı da yükseltebilir. Tarımın GSYH içindeki yüksek payı, daha düşük yapısal dönüşüme ve daha düşük verimlilik düzeylerine işaret edebilirken, yüksek su stresi hem etkinliği artırıcı uyum mekanizmalarını hem de kaynak aşınmasını tetikleyebilir. Yağış ve sıcaklık değişkenleri ise su kullanım etkinliğini koşullandıran biyofiziksel kısıtları kontrol etmek amacıyla modele dahil edilmektedir.

Ülkeler arası geniş kapsama sahip bir veri yapısını kurak alan duyarlı bir bakış açısıyla birleştiren bu çalışma, tarımsal su verimliliği, iklim değişikliğine uyum ve sürdürülebilir kalkınma literatürlerine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın, özellikle iklim baskıları ile su güvenliği sorunlarının yoğunlaştığı kurak alan ekonomilerinde, sosyoekonomik yapı ile çevresel koşulların tarımsal su kullanım etkinliğini nasıl birlikte şekillendirdiğine ilişkin politika açısından anlamlı bulgular üretmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: tarımsal su kullanım etkinliği, kurak alanlar, panel veri analizi, iklim değişikliği

JEL Kodları: C23, O13, Q15, Q25, Q54

Davranışsal İktisat Perspektifinden Tarımsal Girdi Kullanımı: Çiftçi Davranışındaki Bariyerler ve Saha Deneylerine Dayalı Politika Çıkarımları

Seda Aksümer, Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, sdaaksumer@gmail.com, 0000-0001-9516-1226.

Özet

Tarımsal üretimde gübre, su ve pestisit gibi girdilerin yoğun kullanımı, verim artışı sağlamakla birlikte çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli riskler doğurmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir tarımsal girdi kullanımının sağlanması yalnızca teknik bilgiye ya da ekonomik teşviklere değil, aynı zamanda çiftçilerin karar alma süreçlerini şekillendiren davranışsal faktörlerin anlaşılmasına bağlıdır. Geleneksel iktisadi yaklaşımlar çiftçilerin girdi kullanım kararlarını maliyet-fayda dengesi çerçevesinde ele alırken, davranışsal iktisat literatürü bu kararların risk algısı, alışkanlıklar, sosyal normlar ve bilgiye erişim biçimi gibi unsurlardan güçlü biçimde etkilendiğini göstermektedir.

Bu çalışma, sürdürülebilir tarımsal girdi kullanımında çiftçi davranışını sınırlayan davranışsal bariyerleri incelemekte ve uluslararası literatürde uygulanan saha deneylerine dayalı bulguları sistematik biçimde değerlendirmektedir. Çalışmanın yöntemi, davranışsal iktisat ve tarım ekonomisi literatüründe yer alan saha deneylerinin derlenmesi ve bu çalışmaların kullanılan müdahale türleri (bilgi sunumu, sosyal karşılaştırma, çerçeveleme ve geri bildirim mekanizmaları) açısından sınıflandırılmasına dayanmaktadır. İncelenen çalışmalar, çiftçilerin girdi kullanım kararlarının yalnızca fiyat sinyallerine değil, aynı zamanda karar ortamının tasarımına duyarlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye bağlamında tarımsal çevre politikaları ağırlıklı olarak sübvansiyonlar ve teknik bilgilendirme yoluyla şekillenirken, çiftçi davranışını doğrudan hedef alan deneysel politika araçlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, sürdürülebilir girdi kullanımına yönelik politika tasarımında önemli bir boşluğa işaret etmektedir. Çalışma, uluslararası saha deneylerinden elde edilen bulgular ışığında, Türkiye'de tarımsal çevre politikalarının davranışsal iktisat temelli müdahalelerle desteklenebileceğini savunmaktadır. Bu çerçevede, düşük maliyetli ve gönüllülük esasına dayalı davranışsal politika araçlarının pilot uygulamalar yoluyla test edilmesi hem çevresel sürdürülebilirlik hem de politika etkinliği açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Ekonomi, Tarım, Saha Deneyleri, Kamu Politikası
JEL Kodları: D9, Q1, C93, J18

Türkiye'de Farklı Gıda Türleri Tüketiminin Ekolojik Ayak İzi Üzerine Etkisi

Sena Gültekin, Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi İİBF, sena.gultekin@atauni.edu.tr, 0000-0002-1860-8802.

Ergün Aktürk, Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi İİBF, eakturk@atauni.edu.tr, 0000-0001-6925-1850.

Özet

Beslenme tercihleri hem insan sağlığını hem de çevreyi etkilemektedir. Gıda tercihleri, beslenmenin sürdürülebilirliği açısından önemli bir faktördür. Bu nedenle tüketicilerin gıda tercihlerinin çevre üzerine olan etkilerini anlamak sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak açısından kritik öneme sahiptir. Doğal kaynakların kıtlığı ile dünya nüfusunun hızla artışı, gıda tüketiminin sürdürülebilirliğini kritik bir konu hâline getirmiştir. Bireylerin yaşamının gıda tüketimine bağımlı olması bu endişelerin gittikçe artmasına neden olmaktadır. Farklı beslenme kalıpları sürdürülebilirlik açısından değişkenlik göstermektedir. Hayvansal protein kaynaklarıyla karşılaştırıldığında, bitkisel protein kaynaklarının üretimi daha az arazi, su ve enerji gerektirmekte ve daha düşük sera gazı emisyonuna yol açmaktadır. Bitki temelli beslenme daha düşük bir ekolojik ayak izine sahip olduğu genel olarak kabul edilse de çeşitli ülkeler için bu durum farklılık arz edebilmektedir. Bu nedenle ülkelerin gıda tercihlerinin çevre üzerine olan etkilerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada Türkiye'de tahıl, süt ve süt ürünleri, yumurta, balık, et, yağlı tohum ve şeker tüketiminin ekolojik ayak izi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu çalışma, mevcut literatürde çoğunlukla toplam gıda tüketimi veya sınırlı ürün grupları üzerinden yapılan değerlendirmelerden farklı olarak, temel gıda kategorilerini ayrıştırarak ekolojik ayak izi üzerindeki etkilerini uzun dönemli bir perspektifte analiz etmesi bakımından özgün bir katkı sunmaktadır. 1990-2024 dönemi yapısal kırılmalı ARDL yöntemi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre süt ve süt ürünleri, yumurta tüketimi ekolojik ayak izini azaltırken, balık, yağlı tohum ve tahıl tüketiminin ise artırdığı belirlenmiştir. Et ve şeker tüketiminin ekolojik ayak izi üzerine etkisi ise analiz kapsamında anlamsız bulunmuştur. Gıda türleri incelendiğinde en yüksek etkinin balık tüketimine ait olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar gıda tüketiminde bütün gıda türlerinin ekolojik ayak izini aynı şekilde etkilemediğini göstermektedir. Çalışma bulguları, sürdürülebilir tüketim politikalarının tasarımında gıda gruplarına özgü stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini ve tek tip beslenme önerilerinin her ülke için geçerli olmayabileceğini göstermektedir. Sonuçlar aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik ile gıda güvencesi arasında potansiyel bir denge gereksinimine işaret etmektedir. Bu bağlamda politika yapıcıların yalnızca çevresel göstergelere odaklanmak yerine, besin değeri, erişilebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik boyutlarını da bütüncül bir çerçevede değerlendirmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gıda Tüketimi, Ekolojik Ayak İzi, Türkiye
JEL Kodları: Q18, Q15, Q56

1.4.1 - SPM Oturumu

Toplumsal Cinsiyet

(Yöneten: **Çağla Ökten** - İhsan Doğramacı Bilkent Üniv.)

Entry Barriers and Unequal Pay in Türkiye

Ayşe Aylin Bayar, Assoc. Prof, İstanbul Technical University, Management Faculty, bayaray@itu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-2319-649

Abstract

Although Türkiye has experienced sustained economic growth in recent decades, women continue to face low labor force participation, high levels of informality, and persistent wage disparities. This study investigates gender inequalities in both labor market entry and labor market outcomes by employing a two-step empirical strategy based on microdata from the Survey of Income and Living Conditions (SILC) and the Household Labor Force Survey (HLFS). First, gender gaps in labor market participation are decomposed using the Fairlie decomposition method. The results indicate that the participation gap between women and men is only partly explained by differences in human capital characteristics such as education, marital status, the presence of young children, and regional disparities. A substantial portion of the gap remains unexplained, suggesting the roles of social norms, unequal care responsibilities, and institutional constraints that limit women's attachment to the labor market.

Second, the study analyzes gender wage disparities among women and men. Conditional wage regressions are estimated to assess whether women who succeed in entering the labor market continue to experience earnings disadvantages relative to men with similar human capital characteristics. Controlling for education, sector, occupation, region, and other relevant covariates, the findings reveal a persistent gender wage gap among employees.

By jointly examining barriers to entry and unequal returns in employment, the study highlights a dual disadvantage for women in Türkiye: restricted access to the labor market and lower returns conditional on employment. The findings reveal the importance of care responsibilities, sectoral segregation, and institutional arrangements in shaping gendered labor market outcomes. To overcome the problems of women, policy makers should expand affordable care services, strengthen enforcement of equal pay regulations, and design gender-sensitive employment policies.

Keywords: Gender, Labor Market, Discrimination, Wage, Gap, Türkiye

JEL Classification: J10, J16, J31, O10.

İstihdam ve Yoksunluk: Türkiye'de Evli Kadınların Sosyoekonomik Konumu

Ayşenur Karakaş Aydınbakar, Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi & Tohoku Üniversitesi, aysenur.aydinbakar@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2885-7199

Gülşah Adam, Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, gulsah.adam@dpu.edu.tr, ORCID: 0009-0008-0950-8851

Özet

Türkiye'de kadınların eğitim düzeyinde kayda değer bir artış gözlemlenmesine rağmen, kadınların iş gücüne katılım oranı OECD ortalamasının oldukça altında kalmaktadır. Bu çarpıcı fark, sorunun yalnızca niceliksel bir katılım açığı olmadığını, toplumsal cinsiyet rolleri ve hane içi işbölümü üzerinden kadınların istihdama erişimini sınırlayan yapısal eşitsizliklerin sürdüğünü göstermektedir. Bu yapısal bağlamın en görünür olduğu alan ise evlilik ve annelikle birlikte kadınların istihdamla kurduğu ilişkinin dönüşmesidir.

Ataerkil toplumların geleneksel beklentileri, Türkiye'de evli kadınların maruz kaldığı bu yapısal eşitsizlikleri daha da derinleştirmektedir. Çok sayıda çalışma, kadınların işgücüne katılımının evlilikle birlikte azaldığını ve bu düşüşün anneliğe geçiş sonrasında daha da belirginleştiğini göstermektedir. Ayrıca kadınlar işgücünden tamamen ayrılmasalar bile toplumsal cinsiyet rollerinin içselleştirilmesi nedeniyle bakım ve ev içi sorumluluklar lehine istikrarlı ve nitelikli işlerden vazgeçme eğilimi göstermektedir. Bu durum, kadınların düşük gelirli, güvencesiz ya da ücretsiz işlere sıkışmasına veya tamamen ekonomik bağımlılığa itilmesine yol açarak kendi ihtiyaçlarını karşılama, sosyal yaşama katılma ve bireysel refahlarını sürdürme kapasitesini de sınırlamaktadır. Dolayısıyla evlilik ve annelikle birlikte şekillenen bu istihdam kalıpları, kadın yoksulluğunun ve bireysel düzeyde maddi ve sosyal yoksunluğun temel belirleyicilerinden biri haline gelmektedir. Bu durum kritik bir soruyu gündeme getirmektedir: İstihdamın kendisi kadınları sosyoekonomik yoksunluktan korur mu? Daha da önemlisi: Her istihdam kadınlar için aynı ölçüde koruyucu mudur yoksa bazı istihdam biçimleri kadınları yoksunluktan çıkarmak yerine durumu derinleştirmekte midir?

Bu soruları cevaplayabilmek için bu çalışma, 2021-2023 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması mikro verilerini kullanarak evli kadınların farklı istihdam biçimleri ve işgücü piyasası dışı konumlarının hane ve birey düzeyinde maddi ve sosyal yoksunlukla ilişkisini analiz etmektedir. Çalışmada maddi yoksunluk, hanelerin temel finansal yükümlülüklerini, beklenmedik harcamaları ve temel ihtiyaçları karşılama kapasitesini ölçen göstergeler üzerinden; sosyal yoksunluk ise bireylerin sosyal katılım, tüketim ve temel yaşam standartlarına erişimini ölçen göstergeler üzerinden tanımlanmaktadır. Her bir yoksunluk göstergesi kukla değişken olarak tanımlanmıştır.

Ampirik analizde, evli kadınların istihdam statüsü ile her bir maddi ve sosyal yoksunluk göstergesi arasındaki ilişkiyi incelemek üzere doğrusal olasılık modeli tahmin edilmektedir. Buna ek olarak, yoksunluğun kümülatif düzeyini ölçmek amacıyla hane ve birey düzeyinde ağırlıksız çok boyutlu yoksunluk endeksleri oluşturulmaktadır.

Bulgular, güvencesiz istihdam biçimlerinin istikrarlı ücretli istihdama kıyasla daha yüksek maddi ve sosyal yoksunluk riski ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ücretli işi olmayan kadınlarda yoksunluk riski, özellikle düşük gelirli hanelerde belirgin biçimde yükselmektedir. Hane geliri arttıkça maddi yoksunluk azalmakla birlikte, sosyal yoksunluk çalışmayan kadınlar arasında sürmekte ve bu durum, finansal kaynaklar mevcut olsa dahi ataerkil normların kadınların özerkliğini ve sosyal katılımını sınırladığını düşündürmektedir. Eşin geliri maddi yoksunluğu azaltıcı bir rol oynasa da çalışmayan kadınlarda sosyal yoksunluğun sürmesi bu korumanın özellikle sosyal boyutta sınırlı kaldığını göstermektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, kadınların işgücüne katılımının tek başına refah artışı anlamına gelmediğini ve kadınların yoksunlukla ilişkinin kendisinin istihdam piyasasındaki konumuna göre belirgin biçimde farklılaştığını göstermektedir. Dolayısıyla politika tartışmalarının yalnızca katılım oranlarını artırmaya indirgenmesi yerine kadınların güvenceli ve kayıtlı istihdama erişimini güçlendiren ve özellikle güvencesiz çalışanları kapsayan sosyal koruma mekanizmalarını genişleten düzenlemelere odaklanması gerekmektedir. Ayrıca hane geliri yükselse bile sosyal yoksunluğun bazı gruplarda sürmesi, kadın refahının yalnızca gelir düzeyiyle açıklanamayacağını ve birey düzeyinde yoksunluk göstergelerinin politika tasarımında dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın istihdamı, yoksunluk, güvencesiz istihdam, refah, Türkiye
JEL Kodları: J21, J16, J46, I32

Kampüs Kooperatifi Modeli Üzerine Keşfedici Bir Nitel Analiz: S.S. Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kampüs İşletme ve Tüketim Kooperatifi

Güneş KURTULUŞ-ŞİMŞEK, Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İİBF, İktisat Bölümü, gunessimsek@artvin.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-6675-330X.

Özet

Son yıllarda, yükseköğretim kurumlarının bilgi üreten yapılar olmanın ötesine geçerek toplumsal sorunlara çözüm geliştirem alternatif örgütlenme biçimleri hâline gelmesi gerektiği yönünde güçlü bir tartışma yürütülmektedir. Bu tartışmalar içinde kooperatif modeli, üniversitelerde dayanışma, demokratik yönetişim ve ortak üretim pratiklerini yeniden düşünmek açısından önemli bir araçtır. Dünyanın farklı bölgelerinde gelişen kampüs kooperatifleri, barınma, gıda, finansman, eğitim ve sosyal girişim alanlarında öğrencilere ve akademik topluluğa kolektif çözümler sunmaktadır. Özellikle İspanya'daki Mondragón örneği, üniversite ile kooperatif ekonomisi arasında kurumsallaşmış ve sürdürülebilir bir ilişkinin mümkün olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede üniversitenin daha geniş bir kooperatif ağıyla bütünleşmesi, öğrencilerin üretim ve yönetişim süreçlerinin aktif aktörleri hâline gelmesine imkân tanımaktadır. Kampüs kooperatifleri, akademik bilgi ile pratik deneyim arasında köprü kurarak üniversite ortamında daha kapsayıcı ve katılımcı modellerin geliştirilmesine katkı sunmaktadır. Bu çalışmada, 2026 yılında kurulan S.S. Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kampüs İşletme ve Tüketim Kooperatifi örnek olay olarak ele alınmaktadır. Keşfedici ve betimleyici nitel araştırma yaklaşımına dayanan çalışma, söz konusu kooperatifin Türkiye'de kurulan ilk kampüs kooperatifi olması nedeniyle özgün bir inceleme alanı sunmaktadır. Araştırmanın temel amacı, kooperatifin ortaya çıkış sürecini, kuruluş aşamalarını ve kuruluş sonrasında planlanan faaliyetleri bütüncül bir çerçevede analiz etmektir. Bu doğrultuda, kooperatifin ortaya çıkış nedenleri, kuruluş süreci ve planlanan faaliyetler incelenmektedir. Ayrıca, kampüs kooperatiflerinin akademik bilgi ile uygulama arasındaki ilişkiyi nasıl kurduğu değerlendirilmektedir. Nitekim, kooperatifin sunduğu imkânlar ve sınırlılıklar tartışılarak daha kapsayıcı bir yükseköğretim modeli için analitik bir zemin sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kampüs Kooperatifi, Keşfedici Nitel Analiz, Kooperatifçilik Eğitimi, Örnek Olay Çalışması
JEL Kodları: B55, I23, I29, L31

İzmir'de Kadın Kooperatifleri: Sosyal ve Ekonomik Etkileri Üzerine Bir Araştırma2

Dilek Aykut Seymen, DEÜ, İİBF, İktisat Bölümü, öğretim üyesi, dilek.seymen@deu.edu.tr

Gökmen Horozoğlu, DEÜ, İİBF, İktisat Bölümü öğrencisi.

Ali Arda Yiğit, DEÜ, İİBF, İktisat Bölümü öğrencisi.

Özet

Kadınların ekonomik ve sosyal yaşamdaki konumlarının güçlendirilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin başlıca yapı taşlarından biridir. Bu bağlamda kadın kooperatifleri, yalnızca ekonomik üretim değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma, eşitlik ve kapsayıcılık gibi değerlere dayalı alternatif bir kalkınma modeli sunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, İzmir ilinde faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinin yapısını, sorunlarını ve kadınlar üzerindeki ekonomik ve sosyal etkilerini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında 31 kadın kooperatifinden anket verisi toplanmış, 21 kooperatif temsilcisinin katılımıyla bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kooperatif ortaklarının motivasyonları, karşılaştıkları zorluklar, finansal ve kurumsal kapasiteleri, gençlerle olan etkileşimleri ve dayanışma pratikleri incelenmiştir. Elde edilen veriler, kadın kooperatiflerinin toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerine katkı sağladığını; ancak finansal sürdürülebilirlik, pazarlama ve genç katılımı gibi alanlarda önemli eksiklikleri olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın kooperatifleri, Kadın istihdamı, Anket çalışması
JEL Kodları: J16, O12

2. Bu çalışma TÜBİTAK 2209 Öğrenci Projeleri kapsamında Prof.Dr. Dilek Aykut Seymen'in danışmanlığında yapılmış olup, çalışma bulgularının bir konferansta sunumu ve akademik makale olarak yayımlanması taahhüdü proje hedefleri arasında yer almaktadır.

1.4.2 - *Süreyya Serdengeçti* Oturumu

Enflasyon ve Konut Fiyatları

(Yöneten: **Fatih Özatay** - TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniv.)

İktisat ve Toplum Kongresi
15-17 Nis. 2026, TOBB ETÜ
Ankara, Türkiye

An Unpleasant Inflationary Dynamics

M. Ege Yazgan, Department of Economics, Istanbul Bilgi University, Türkiye, ege.yazgan@bilgi.edu.tr

Abstract

This article analyzes the Turkish economy, which has faced significant exchange rate shocks since late 2018, resulting in concerning inflation trends. We utilize a time-varying coefficient vector error correction model that examines both service and goods inflation, as well as the long-run relative price ratio. Our findings suggest that, initially, service inflation was primarily driven by its own persistent effects. However, it has increasingly been influenced by goods inflation, fluctuations in exchange rates, and imbalances in the long-term relationship between relative price levels. In contrast, goods inflation has consistently been affected by its own inertia and exchange rate shocks, showing notable increases in both of those coefficients during this period.

In this new environment, where exchange rate shocks affect both sectors, the disproportionate pass-through effects can disrupt the long-run equilibrium of relative prices. As a result, service inflation may overshoot in an effort to correct the resulting imbalance, complicating the dynamics of inflation. This new interdependence also makes it more challenging to control overall inflation and hinders disinflation efforts.

Keywords: Service Inflation; inflation; exchange rates; monetary policy; cointegratio
Jel Codes: E31; F31; E52; E58; C32

İşsizlik Açığı, Enflasyon Beklentileri, Kur ve Petrol Fiyatlarının Enflasyon Üzerindeki Etkileri

Hatice BOZKURT, Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, haticeozakan@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-8177-1338

Mustafa KIRCA, Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, mustafakirca52@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-5630-7525

Özet

Enflasyon ile işsizlik arasındaki kısa dönemli ters yönlü ilişkiyi ifade eden Phillips eğrisinin modern makroekonomideki yorumu işsizlik açığı üzerinden gerçekleşmektedir. Söz konusu ilişki özellikle beklentiler ile beraber çalışır. Beklenti yönetimi etkin değilse, işsizlik açığının enflasyon üzerindeki etkisinin daha güçlü olacağı beklenir. Bu çalışmada, Türkiye'de işsizlik açığının, hanehalkı enflasyon beklentisinin, nominal döviz kurunun ve petrol fiyatlarının enflasyon oranı üzerindeki etkilerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda 2015-2025 dönemi aylık veriler analize dahil edilmiştir. Çalışma, Türkiye özelinde işsizlik açığının enflasyon üzerindeki etkisini inceleyen ilk çalışmalar arasında yer alması bakımından önemlidir. Belirtilen değişkenlerin etkileri Kesirli Frekanslı Fourier Bootstrap Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif *Sınır Testi (FFFB-ARDL) sınır testi kullanılarak araştırılmaktadır. Bu yöntemin seçilmesinde, FFFB-ARDL sınır testinin hem değişkenlerin farklı durağanlık seviyelerinde bile* eşbütünleşme ilişkisinin araştırılmasına olanak sağlaması hem de analizlerde yapısal kırılmaları da ihmal etmemesi önemli nedenler arasındadır. Ayrıca bu yöntemle uzun dönem ve kısa dönem dinamik ilişkileri de tahmin edilebilmektedir. FFFB-ARDL sınır testi bulgularına göre ilgili modelde eşbütünleşme ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Uzun dönemde işsizlik açığında meydana gelen bir birimlik artış enflasyonu %0,036 oranında azaltmaktadır. Nominal kurda ve enflasyon beklentilerinde meydana gelen %1'lik artışlar ise sırasıyla enflasyon oranını %0,298 ve %0,767 oranında artırmaktadır. Petrol fiyatlarının enflasyon oranı üzerindeki etkisi uzun dönemde anlamlı değildir. Kısa dönemde ise bağımsız değişkenlerin enflasyon oranı üzerinde dinamik etkileri bulunmaktadır. FFFB-ARDL test eşitliği kullanılarak tahmin edilen hata düzeltme modeline dayalı nedensellik test bulgularına göre kısa dönemde tüm değişkenlerden bireysel olarak, enflasyon oranına doğru nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Ayrıca uzun dönemde dört bağımsız değişken birlikte enflasyona neden olmaktadır. Elde edilen bu bulgular işsizlik açığının, enflasyon beklentisinin, kurun ve petrol fiyatlarının enflasyon üzerindeki anlamlı etkilerini ortaya koymaktadır. Fiyat istikrarının sağlanmasında beklenti yönetiminin reel ekonomik koşullardan daha belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Açığı, Enflasyon, Enflasyon Beklentisi, Kur, Petrol.
JEL Kodları: C22, E24, E31, F31

KONUT FİYAT ENDEKSİNİN MAKİNE ÖĞRENMESİ İLE MODELLENMESİ: TÜRKİYE'DE KONUT PİYASASINDA FAİZ, RİSK VE KUR DİNAMİKLERİ

Banu HAS, Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, banu.has@okan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7693-8490

Deniz HACISÜLEYMAN, Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, deniz.hacisuleyman@okan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0169-2294

Özet

Türkiye'de konut fiyat endeksinin belirlenmesinde arz ve talep koşullarının yanı sıra döviz kuru, faiz ve kredi koşulları gibi makro-finansal faktörler de önemli rol oynamaktadır. Özellikle Türkiye özelinde döviz kuru kanalının konut fiyatları üzerinde baskın bir etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Bu çalışmada, 2013:1–2025:8 dönemine ait aylık veriler kullanılarak konut fiyat endeksinin (HPE) belirleyenleri Yapay Sinir Ağları (YSA) çerçevesinde incelenmiştir. Modelde girdiler nominal döviz kuru (EXC), konut kredisi faiz oranı (CRE) ve kredi risk primi (CDS), çıktı ise konut fiyat endeksi (HPE) olarak belirlenmiştir. Tek gizli katman ve 5 nörondan oluşan modelde veri seti kronolojik olarak %80 eğitim, %10 doğrulama ve %10 test olarak ayrılmış, doğrulama hatasının en düşük olduğu 12. epochta erken durdurma uygulanmıştır. Bulgular, EXC ve CDS artışlarının HPE'yi pozitif, CRE'nin ise negatif etkilediğini göstermektedir. PDP ve ICE grafikleri bu sonuçları desteklerken, Garson algoritmasına göre HPE'nin açıklanmasında en yüksek katkı %53.152 ile EXC'ye aittir; bunu %27.956 ile CDS ve %18.892 ile CRE izlemektedir. Sağlamlık kontrolleri kapsamında uygulanan rolling window tahmin analizi modelin HPE hareketlerini yaklaşık %85 oranında açıkladığını, ablation analizi ise her üç değişkenin de tahmin performansına katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Sonuçlar, Türkiye'de konutun giderek bir değer saklama ve enflasyondan korunma aracı olarak algılandığını göstermektedir. Ayrıca çalışma, konut fiyat endeksini açıklamada CDS değişkenini makine öğrenmesi çerçevesinde ele alarak literatüre katkı sunmaktadır.

Türkiye'de konut fiyat endeksinin belirlenmesinde arz ve talep koşullarının yanında döviz kuru, faiz ve kredi koşulları gibi makro-finansal faktörler de önemli rol oynamaktadır. Bunun yanında bilhassa döviz kuru kanalının Türkiye özelinde konut fiyatlarının belirlenmesinde baskın bir ağırlığı olduğu varsayılmaktadır. Çalışmada Türkiye'de 2013:1-2025:8 dönemi kapsamında aylık veriler kullanılmış ve konut fiyat endeksinin (HPE) belirleyenleri Yapay Sinir Ağları (YSA) çerçevesinde irdelenmiştir. Makine öğrenmesine dayalı olarak uygulanan analizde girdiler nominal döviz kuru (EXC), konut kredisi faiz oranı (CRE) ve kredi risk primi (CDS) olarak ele alınırken; çıktı ise konut fiyat endeksi (HPE) olarak belirlenmiştir. Çalışmada tek gizli katman ve 5 nöron bulunmaktadır. Bunun yanında veri seti kronolojik olarak %80 eğitim, %10 doğrulama ve %10 test şeklinde ayrılmıştır. Doğrulama hatasının en düşük düzeye ulaştığı 12. Epoch düzeyinde erken durdurma uygulanmıştır. Sonuçlar, duyarlılık analizine göre nominal döviz kuru (EXC) ve kredi risk primi (CDS) ar-

tışlarının konut fiyat endeksini (HPE) pozitif olarak etkilediğini gösterirken; konut kredisi faizlerinin (CRE) ise negatif etkilediğini ortaya koymaktadır. Partial Dependence Plots (PDP) ve Individual Conditional Expectation (ICE) grafikleri de bu bulguları desteklemektedir. Garson algoritması sonuçları da konut fiyat endeksinin (HPE) açıklanmasındaki en büyük katkı payının %53.152 ile nominal döviz kuruyla (EXC) ilişkili olduğunu işaret etmektedir. Göreli katkı paylarında ikinci sırada %27.956 ile kredi risk primi (CDS) yer alırken; son olarak da %18.892 oranla konut kredisi faizleri (CRE) bulunmaktadır. Yapay sinir ağının ek sağlamlık kontrolü için ise Rolling Window tahmin analizi uygulanmıştır. Buna göre, modelin yaklaşık olarak %85 oranında konut fiyat endeksi (HPE) hareketlerinin açıklayabildiği tespit edilmiştir. Son olarak, yapay sinir ağı modelinin sağlamlık kontrolü Ablation analizi ile de değerlendirilmiştir. Buna göre, değişkenlerin her biri çıkarıldığında test performansı bozulmakta ve üç değişken de yapay sinir ağının tahmin performansına katkıda bulunmaktadır. Sonuçlar, Türkiye'de konutta giderek "değer saklama ya da enflasyondan korunma" algısının yükselme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ise konut fiyat endeksinin (HPE) açıklanmasında özellikle kredi risk priminin (CDS) dahil edildiği çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Çalışma, Türkiye'de kredi risk primini (CDS) dahil ederek nominal döviz kuru (EXC) ve konut kredisi faizlerinin (CRE) konut fiyatları üzerindeki göreli etkilerini bir makine öğrenmesi modellemesi çerçevesinde iktisadi yorumlarıyla beraber ele almasıyla literatüre katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: konut fiyat endeksi, yapay sinir ağları, döviz kuru, kredi risk primi, konut kredisi faizi
JEL Kodları: C45, C53, R31, E44, F31

1.4.3 - İstihdam Araştırmaları Derneği Oturumu

İstihdam ve İşgücü İktisadı

(Düzenleyen ve Yöneten: **Nuran Belet** - Ankara Hacı Bayram Veli Üniv.)

Türkiye'de Mikro Ölçekli Girişim Dinamikleri ve Genç İşgücü Dışlanması (NEET)

Burçhan SAKARYA, Doç. Dr. , Başkent Üniversitesi, bsakarya@gmail.com, 0000-0002-8987-2168

Özet

Bu çalışma, 2011–2022 dönemi için Türkiye'de mikro ölçekli girişim dinamikleri ile ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı (NENİ- [Youth] Not in Employment, Education or Training-NEET) arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada mikro büyüklükteki işletmelerin doğum ve ölüm sayıları ile net istihdam değişimi göstergeleri kullanılarak gençlerin işgücü piyasasına entegrasyonu üzerindeki olası etkiler analiz edilmiştir. Bu çerçevede, girişimcilik dinamiklerinin genç işgücü dışlanmasını azaltıcı bir rol oynayıp oynamadığı sorgulanmaktadır. Bulgular, mikro girişim dinamikleri ile NEET oranı arasında negatif yönlü ancak zayıf düzeyde bir ilişkiye işaret etmektedir. Mikro ölçekli işletmelerdeki (doğum ve ölüm sayıları itibarıyla) artış ve net istihdamdaki genişleme, NEET oranında sınırlı bir düşüşle birlikte görülmekle birlikte, ilişkinin gücü oldukça düşük kalmaktadır. Bu durum, mikro girişimciliğin gençlerin işgücü piyasasına katılımını tek başına belirleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Özellikle COVID-19 pandemi *döneminde gözlenen dalgalanmalar, işgücü piyasasında yapısal kırılmaların ve dışsal şokların belirleyici etkisini ortaya koymaktadır. Ayrıca bulgular, genç işgücü piyasasının makroekonomik dalgalanmalara ve* sektörel *dönüşümlere duyarlılığını da göstermektedir. Sonuçlar, genç işsizliği ve toplumsal dışlanma ile mücadelede girişimcilik politikalarının tek başına yeterli olmadığını; bu politikaların gençlere yönelik hedefli istihdam, beceri uyumu ve eğitim politikalarıyla birlikte bütüncül ve özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı, kapsayıcı bir çerçevede ele alınması gerektiğini göstermektedir.*

Anahtar Kelimeler: NEET, Mikro Ölçekli Girişimler, Genç İstihdamı
JEL Kodları: J21, J64, L26

2000'li Yıllarda Türkiye'de Demografi, Göç ve İşgücü Piyasaları: Los Rios Profundos (Derin Irmaklar)

Hakan Ercan, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü hercan@metu.edu.tr
0000-0001-5130-5005

Özet

Türkiye 2000'li yıllara ağır bir bankacılık krizi ve makroekonomik krizle girdi; kriz hükümet değişikliğine yol açtı ve toparlanma sürecini 2000'lerin ortalarına kadar uzattı. Ancak 2008 küresel finans krizi ile ekonomi yeniden sarsıldı. Bu on yılın işgücü göstergeleri, bu dalgalanmalar nedeniyle dikkatle değerlendirilmelidir; çünkü temel sorunlar daha derin demografik ve yapısal dinamiklerden kaynaklanmaktadır. Türkiye'de 2000'li yıllarda a) İşgücünün büyük bir bölümü hâlâ tarımda çalışıyordu, b) Kırsaldan kente genç göçü sürüyordu ve c) Göç eden gençlerin çoğu düşük beşerî sermayeye sahipti. Bu durum kayıt dışılığı artırdı, kadınların ve toplam işgücünün katılım oranlarını OECD'nin en düşük seviyelerine taşıdı. Bu süreçlerin sonucunda, Türkiye genç nüfus avantajını (demografik fırsat penceresini) verimli kullanamadı ve gelecekte ortaya çıkması beklenebilecek sosyal güvenlik açıkları görünür ve artık çözülemez hâle geldi. Ayrıca, 2000'lerde "göç" kavramı daha çok ekonomik nedenlerle Kuzey'e yönelen nüfus hareketlerini anlatıyordu. 2010'larla birlikte Arap Baharı, ardından Suriye iç savaşı büyük bir mülteci akını yarattı; Türkiye 2011'den itibaren bugün sayıları 4,5 milyona ulaşan Suriyeli sığınmacıları kabul etti ve işgücü piyasası kalıcı biçimde değişti. Bu gelişmeler, daha derinde ilerleyen bir olgunun —iklim değişikliği kaynaklı göçün— görünür olmasını geciktirdi. 2020'lerde COVID-19 ile Latin Amerika'dan kuzeye yeni bir göç dalgası yükseldi. Bu durum da iklim göçünün fark edilmesini geciktirdi. Bu göç hareketleri iklim kaynaklıdır ve geçici değil, kalıcı yapısal akımlardır. Arap baharı ve COVID-19 bu akımları katalize etmiştir, öne taşımıştır. Günümüzde küresel göçü ve işgücü piyasalarını belirleyen üç ana eğilim vardır: Demografik Baskı: "Güney'de" genç nüfus artışı ve yetersiz istihdam, göçü sürdürüyor. Küresel Isınma: Tarımı ve su kaynaklarını vurdukça yoksul ülkelerden göç artacaktır. Sanayi 4.0: Teknoloji devrimi orta vasıflı işleri hızla yok ediyor; verimlilik artışının meyveleri ise eşit dağılmayabilir. Sonuç olarak, demografik baskı, iklim değişikliği ve teknolojik dönüşüm birlikte işgücü piyasalarını sıkıştıracak ve uluslararası göçü artıracaktır. Sanayi 4.0 aslında daha adil ve rahat bir yaşam sunabilecek potansiyele sahip olsa da tarihsel deneyimimiz gücün ve servetin küçük bir azınlıkta yoğunlaşma riskinin yüksek olduğunu gösteriyor.

Çocuklarımızın daha iyi bir geleceğe sahip olmasını garanti eden bir küresel düzen henüz yok — hatta mevcut eğilimler bunun tersini işaret ediyor.

Anahtar Kelimeler: Demografik dönüşüm, iklim göçü, Sanayi 4.0

Schooling, Employment, and Marriage Outcomes of Roma Children in Turkey

Murat Güray Kırdar, Department of Economics, Koc University, Istanbul 34342, Turkey e-mail: mkirdar@ku.edu.tr.

İsmet Koç, Institute of Population Studies, Hacettepe University, Ankara, 06800 Turkey, e-mail: iskoc@hacettepe.edu.tr

Meltem Dayıoğlu, Department of Economics, TED University, Ankara, 06800, Turkey, e-mail: meltem.dayioglu@metu.edu.tr

Abstract

Roma children in Turkey lag considerably behind their non-Roma counterparts. Using a novel large-scale dataset representative of the Roma population, we quantify school enrolment and achievement gaps between Roma and non-Roma children and examine the underlying reasons for these disparities. We also consider how child labor and child marriage - outcomes that are more prevalent among Roma children - act as pull factors contributing to differences in school outcomes. Our findings show that accounting for socio-economic characteristics helps reduce the schooling gaps, but a substantial disparity remains. Roma children begin dropping out of school at much earlier ages than they enter the labor or marriage markets. However, for Roma boys, paid employment constitutes an important factor that may explain the sharp increase in school dropout at later ages.

Keywords: Roma children; minorities; education; school enrollment; integration; child labor; marriage; Turkey
JEL Codes: J15, J13, I21, I28

Türkiye'de Yeni Emek Rejimi: Tam Zamanlı İstihdamdan Kısmi Süreliye Geçiş

Osman Berke DUVAN, Dr, Başkent Üniversitesi, İİBF, E-mail: obduvan@baskent.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3711-8454

Özet

Türkiye'de işgücü piyasasının görünümü özellikle 2018 sonrasında belirgin biçimde değişmiştir. Ancak bu değişim çoğunlukla işsizlik oranları üzerinden tartışılmakta, buna karşılık yaratılan istihdamın niteliğindeki dönüşüm görece sınırlı biçimde ele alınmaktadır. Bu çalışma, işgücü piyasasındaki değişimi yalnızca istihdam düzeyi üzerinden değil, istihdamın kullanım biçimi ve çalışma süresi üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede Türkiye ekonomisinde büyüme-istihdam ilişkisinin zaman içindeki değişimi, dönemsel büyüme-istihdam esneklikleri ile atıl işgücü göstergeleri birlikte değerlendirilerek analiz edilmektedir.

Çalışmada mevsim etkilerinden arındırılmış veriler kullanılarak dört alt dönem için toplam ve tam zamanlı istihdamın çıktı esneklikleri hesaplanmıştır. Bulgular, 2014-2018 döneminde ekonomik büyümenin ağırlıklı olarak tam zamanlı istihdam yarattığını göstermektedir. 2018 sonrasında ise büyüme ile tam zamanlı istihdam arasındaki ilişki zayıflamış ve yön değiştiren yapı kazanmıştır. 2023 sonrası dezenflasyon *sürecinde toplam istihdam büyümeye pozitif tepki vermeye devam ederken tam zamanlı istihdam esnekliği negatife dönmüştür. Bu durum ilgili dönemde istihdam artışının büyük ölçüde kısmi süreli çalışma biçimleri üzerinden gerçekleştiğini göstermektedir.*

Bulgular atıl işgücü göstergeleriyle birlikte değerlendirildiğinde, dar tanımlı işsizlik oranının Türkiye'de işgücü piyasasındaki kullanılmayan emek kapasitesini giderek daha sınırlı biçimde yansıttığını ve işsizliğin niteliğinin değiştiğini ortaya koymaktadır. 2018 sonrasında yaşanan iç ve dış şokların ardından zamana bağlı eksik istihdamdaki artış, işgücü piyasasının bu şoklara ağırlıklı olarak çalışma sürelerinin esnekleşmesi yoluyla uyum sağladığını göstermektedir.

Bu çalışma, işgücü piyasasındaki dönüşümü istihdam kompozisyonu üzerinden ele alarak Türkiye'de istihdam yaratma kapasitesine ilişkin tartışmaları nicelikten nitelik boyutuna taşımaktadır. Sonuçlar özellikle pandemi sonrasında ekonomik faaliyetin giderek daha az tam zamanlı ve daha fazla kısmi süreli çalışma üzerinden yürütüldüğünü ortaya koymakta ve Türkiye'de yeni bir emek rejimine geçişe işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstihdam, Atıl İşgücü, İstihdam Kalitesi
JEL Kodları: E24, J21, J22, J64

1.4.4 - *Erdal Ünsal* Oturumu

İktisat Teorisi

(Yöneten: **Esma Gaygısız** - ODTÜ)

Negative Spillover of Complex Choices

Cavit Görkem Destan, Asst. Prof, TED University,
gorkem.destan@tedu.edu.tr, ORC-ID: 0009-0003-2033-5684

Özet

Recent empirical findings in experimental economics and psychology demonstrate a robust pattern of "decision fatigue": individuals consistently exhibit a decline in choice quality immediately following a complex decision task. While this negative spillover effect is well-documented, the theoretical mechanisms driving this intertemporal dependency remain under-specified.

This paper bridges the gap between empirical observation and economic theory by developing a model of sequential decision-making under cognitive constraints. By integrating insights from Complexity Theory and Cognitive Load Theory, I model the decision-maker not as an unboundedly rational agent, but as one operating under a depletable resource constraint.

I propose that "complexity" acts as a tax on a finite stock of cognitive capacity. When a decision-maker faces a high-complexity task in the first stage, they are forced to allocate a disproportionate share of their cognitive endowment to solve it. The model shows that this allocation creates a binding constraint in the subsequent stage, leading to a mechanical reduction in the precision of later choices—a phenomenon we define as the *Negative Spillover of Complex Choices*.

Finally, I discuss the practical implications of these theoretical findings for mechanism design. We provide specific policy recommendations for optimizing work environments (e.g., task sequencing in high-stakes professions) and educational structures (e.g., the ordering of exam questions) to mitigate the adverse effects of cognitive depletion.

Anahtar Kelimeler: Decision Fatigue, Cognitive Load Theory, Complexity, Bounded Rationality, Sequential Choice.
JEL Kodları: D81, D91, J24

Reconciling Judicial Mandates: A Market Design Analysis of Affirmative Action in India

Orhan Aygun, Assist. Prof., Bogazici University, orhan.aygun@bogazici.edu.tr ORCID: 0000-0003-0132-3429
Bertan Turhan, Assoc. Prof., Iowa State University, bertan@iastate.edu, ORCID: 0000-0003-3083-579X

Özet

Bu çalışma, Hindistan'ın pozitif ayrımcılık çerçevesindeki kurumsal ve hukuki **tutarsızlığı (inconsistency)**, Hindistan Yüksek Mahkemesi'nin iki dönüm noktası niteliğindeki kararı odağında incelemektedir : *Indra Sawhney - Hindistan Birliği (1992)* ve *Ashoka Kumar Thakur - Hindistan Birliği (2008)*. 1992 kararı "her şeyin üzerinde" (OA) ilkesini, kategori içi adaleti (WCF) ve liyakate dayalı kota doldurma (QFE) prensiplerini temel alırken; 2008 kararı, "mükemmeliyet standartlarını" korumak amacıyla Diğer Geri Kalmış Sınıflar (OBC) için içsel taban puanı kısıtlamaları getirmiştir.

Çalışmada bu hukuki ilkeler matematiksel aksiyomlar olarak formüle edilmekte ve bir "imkansızlık teoremi" sunulmaktadır. Bu teorem, 2008 yılındaki taban puan farkı zorunluluğunun, 1992 ilkeleri ve "esnek" (rezerve edilmemiş) kontenjan önerileriyle temelden **tutarsız** olduğunu kanıtlamaktadır. Bu **tutarsızlığı** çözmek amacıyla, temel yargı normlarına sadık kalarak esnek OBC rezervasyonlarına izin veren bir atama kuralları ailesi öneriyoruz. Bu aile içerisinde liyakati maksimize eden çözüm olarak **İleri Transfer (FT)** atama kuralını tanımlıyoruz. Son olarak, kota doldurma ilkesinin, içsel geri beslemeyi ortadan kaldıran ve hukuki uyumu korurken daha üstün liyakat temelli sonuçlar sağlayan yeni bir yorumunu sunuyoruz. Bu araştırma, karmaşık çeşitlilik kısıtlamaları altında hukuk içtihadı ile pratik mekanizma tasarımı arasındaki boşluğu doldurmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Piyasa Tasarımı, Eşleştirme, Pozitif Ayrımcılık, Hindistan, Seçim Kuralları.
JEL Kodları: D47, C78, D04

Exchange Rates and Structural Change

Ju Hyun Pyun, Professor/Visiting Professor, Korea University Business School/ TOBB ETU, jhpyun@korea.ac.kr, 0000-0001-6815-3976

Özet

While macroeconomics tends to view exchange rate movements as transitory, this paper studies how persistent exchange rate realignments, arising from sustained capital flows or capital account policies, can impact longer run issues such as structural change and productivity growth. We provide empirical evidence that policies of reserve accumulation have had significant effects on the sectoral composition of output and also on industry structure, in terms of number of firms, product varieties, and sourcing of inputs in global production chains. We develop a dynamic two-country model with two sectors, firm dynamics, and international asset trade, to show how exchange rate realignment can impact longer run growth prospects. Novel to our approach is consideration of changes in industrial structure -- firm creation and destruction, number of varieties, and what we term "capture of global supply chains" -- as aspects of structural change in addition to the usual consideration of sectoral reallocation and learning-by-doing.

Anahtar Kelimeler: capital account policy, foreign exchange reserves, capital control, firm delocation, Chinese economy
JEL Kodları: E58, F31, F41, O11
https://www.aeaweb.org/econlit/jelCodes.php?view=jelv

Capital Accumulation with Tangible Assets: A Two-Class Economy

Alper Duman, Prof. Dr. Izmir Ekonomi Üniversitesi, alper.dumane@ieu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-9928-6

Abstract

We develop a two-class growth model with capital accumulation and a tradable tangible asset. This asset can be real estate or gold. The asset has an intrinsic value to the buyers beyond its rate of return. Replacing the overlapping generations structure of a neoclassical growth model with a classical Kaldorian framework, in which, workers receive wages and consume entirely while capitalists own the capital stock and allocate their income between physical capital and a tangible asset. The portfolio decision of the capitalist class derive the capital accumulation and asset price dynamics. We show that the key dynamics of the model includes the possibility of a poverty trap arising endogenously from asset trading due to the portfolio allocation decisions of the capitalist class. The non-linearity of the capital accumulation function ensures multiple equilibria in which depending on the initial conditions matter. Our contribution is to reveal the steady state conditions take a particularly concise form in which the net return on capital, the capital stock, and the intrinsic asset value are jointly determined. Furthermore, we show that under very plausible parameter values investment in tangible assets such as real-estate crowds-out capital investment and hampers economic development in the long-run. Taxation of either the transaction or the stock of the tradable asset would improve efficiency.

Keywords: Capital accumulation; Existence and stability of equilibria; Portfolio choice; Poverty trap; Tangible asset
JEL Codes: C62; D91; G11; G12; O11

1.4.5 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Davranışsal İktisat II

(Yöneten: **Mürüvvet Büyükboyacı Hanay** – ODTÜ)

Eko-Etiketler: Tüketici Bilinci ve Farkındalığı Üzerine Bir İnceleme

Sinem BOZYER, Dr. Öğr. Üyesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
sinem.bozyer@iste.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4769-7699

Özet

Eko-etiketler; ticari bir ürünün veya hizmetin, hammadde temininden bertaraf edilmesine kadar olan tüm yaşam döngüsü boyunca çevresel etkilerinin azaltıldığını belirten, beyana dayalı veya yetkili bir kurum tarafından kullanım izni verilmiş sembol ya da sertifikalardır. Bu etiketler; ürünlerin geri dönüştürülmüş malzemelerden imal edildiği, kimyasal madde kullanımının azaltıldığı, yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak üretildiği ya da üretim ve test süreçlerinde hayvanlara zarar verilmediği gibi çevresel konulardaki hassasiyetleri ifade etmektedir. Böylece tüketicilerin daha bilinçli ve çevre dostu tercihlerde bulunabilmeleri mümkün olurken, üreticiler de çevresel sorumluluklarını artırmaları yönünde teşvik edilmektedir. Özellikle sürdürülebilirlik alanında uzmanlığa sahip üçüncü taraf kuruluşlarca verilen eko-etiketleri taşıyan ürünlere yönelik güvenin artmasıyla, üreticiler rekabet avantajı da elde edebilmektedir. Öte yandan, bazı faktörlerin eko-etiketlerden beklenen etkinliği zayıflatabilmesi ve bu vaatleri sonuçsuz bırakması da mümkündür. Tüketiciler, eko-etiketlerin neyi temsil ettiğinin farkında olmayabilir veya "yeşil aklama" (greenwashing) girişimleri nedeniyle bu etiketlere olan inançlarını kaybedebilirler. Ayrıca, ürünlerin pazarlanması sürecinde sunulan diğer tüm etiket ve görseller arasında eko-etiketler fark edilemeyebilir. Hatta tüketicilerde, eko-etiket sahibi ürünlerin daha yüksek fiyatlandırıldığı algısı oluşabilir. Bu çalışma kapsamında; tüketicilerin eko-etiketler hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları ve bu etiketlerin tüketici tercihleri üzerindeki etkileri nicel ve nitel yöntemlerle araştırılarak elde edilen veriler ışığında tartışılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, tüketicilerin eko-etiketler ve sürdürülebilir tüketim hakkındaki bilinç düzeyleri bir anket çalışması aracılığıyla toplanan verilerle analiz edilmiştir. Akabinde, eko-etiket içeren ve içermeyen gerçek ürün görselleri kullanılarak gerçekleştirilen laboratuvar deneylerinde, tüketicilerin karar verme sürecinde eko-etiketleri dikkate alıp almadıkları göz izleme (eye-tracking) cihazı ile tespit edilmiştir. Katılımcıların eko-etiketlere odaklanma süreleri, odaklanma sıklıkları ve ilk odaklanma zamanları kaydedilerek; tüm veriler birlikte değerlendirilmiş ve eko-etiketlerin ürün tercihlerinde ne kadar etkili olduklarına ilişkin bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, sürdürülebilir politikaların başarıya ulaşabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulmuş ve politika önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eko-etiket, Sürdürülebilir tüketim, Göz izleme, Davranışsal iktisat
JEL Kodları: D12, D91, Q50, C90, M38.

SKA12 HEDEFİ İÇİN BİR DAVRANIŞSAL KAMU POLİTİKASI UYGULAMASI

Yıldız Zeliha Hatipoğlu, Doktor, İstanbul Üniversitesi, yzelihahatipoglu@gmail.com,0000-0002-3624-5697

Anıl Topal, Öğrenci, İstanbul Aydın Üniversitesi, thechosenone1903.2000@gmail.com

Ata Demir, Öğrenci, İstanbul Aydın Üniversitesi,atademir0077@gmail.com

Özet

Sanayileşmenin geleceğimizi de tehdit eden sonuçlarından biri olan iklim değişikliğine karşı, dünya ekonomileri Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA/SDG) çerçevesinde ortak hedefler üzerinde uzlaşmıştır. Bu hedefler doğrultusunda bireylerin tüketim alışkanlıkları da sorumlu tüketim başlığı altında inceleme konusudur. Geri dönüşüm, yeşil ürün kullanımı gibi farkındalıklar yanında tüketimin azaltılması da önem taşımakta ve çalışmamız kapsamında tuvalet kağıdı tüketiminin azaltılması amaçlanmıştır.

Tuvalet kâğıdı, üretim aşamasında karasal yaşama zarar verirken, tüketim esnasında da su kirliliği yaratmaktadır. Kirlilik ve israfı önleyebilmek adına, davranışsal ekonomi alan yazınında geliştirilmiş olan davranışsal kamu politikaları arasında yer alan dürtme artı uygulamalarından faydalanılmıştır. Tuvalet kâğıdı israfını azaltan davranışın geliştirilmesi için bilgilendirme ve görsel metafor kullanılarak farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır. 2007 yılında Doğal Hayatı Koruma Derneği (WWF)'nin Danimarka'da tuvalet kâğıtlığını içeren reklam kampanyası kullanılarak Türkiye'de dürtme artı uygulamalarıyla desteklenmesi hedeflenmektedir.Teşvik öncesi ve sonrasında Andre vd. (2024) Küresel İklim Değişikliği Anketi uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: SKA12, teşvik, görsel etki metaforu, tuvalet kâğıtlığı
JEL Kodları: D90, D180, Q590

Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından 2209-A - Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında (2024/1.Dönem) desteklenmektedir.

Karbon Fiyatlamasında Nesnel ve Algılanan Maliyet Ayrımı: Belediyelerde Davranışsal Mali Duyarlılık

Cumhur Dülger, Prof., Magdeburg-Stendal University of Applied Sciences, cumhur.dulger@gmail.com, ORCID:0000-0002-1844-7199.

Özet

Bu çalışma, belediyeye ait bir atık yönetim işletmesinin alternatif karbon fiyatlama senaryoları altında mali duyarlılığını analiz etmekte ve klasik mali stres testlerini davranışsal kamu iktisadı perspektifiyle genişletmektedir. Karbon fiyatlaması literatürde çoğunlukla emisyon miktarı ile birim karbon fiyatının çarpımına dayanan rasyonel bir maliyet aktarım mekanizması olarak modellenmektedir. Ancak belediye düzeyinde bütçe kararları tam rasyonel beklentiler altında şekillenmemekte; bilişsel sapmalar ve kurumsal atalet mali planlamayı etkileyebilmektedir.

Çalışmada, kamuya açık veriler kullanılarak €10, €25 ve €50/tCO_2e düzeylerinde karbon fiyatı senaryoları oluşturulmuştur. Bu senaryolar altında İşletme Kârı Üzerindeki Etki Oranı (FER), Gelir Üzerindeki Etki Oranı (RER) ve Yatırım Tampon Oranı (CBR) hesaplanmıştır. Bulgular, €50 senaryosunda işletme kârının yaklaşık beşte birinin karbon maliyetleri tarafından absorbe edilebileceğini göstermektedir.

Çalışma, nesnel maliyet analizinin ötesine geçerek üç davranışsal mekanizmayı modele entegre etmektedir: (i) olasılık ağırlıklandırma sapması (ii) kayıp kaçınma ve (iii) kurumsal kısa vadecilik. Bu çerçevede "nesnel karbon maliyeti" ile "algılanan karbon maliyeti" ayrımı yapılmaktadır.

Çalışma, karbon fiyatlamasını kamu bütçe süreçlerinde bilişsel ve kurumsal bir şok olarak yeniden kavramsallaştırmaktadır. Sonuçlar, belediye altyapı sistemlerinde iklim geçiş riskinin emisyon yoğunluğuna ve riskin nasıl algılandığına bağlı olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, yerel kamu maliyesinde iklim geçiş riskinin finansal ve davranışsal olarak modellenmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karbon fiyatlaması, davranışsal kamu iktisadı, mali duyarlılık, kayıp kaçınma, belediye finansmanı
JEL Kodları: H72, Q58, D91, Q56

1.4.6 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Yeşil Sanayi Politikası ve Dış Ticaret

(Yöneten: **Seda Ekmen Özçelik** - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniv.)

Yeşil Keynesçilik ve Dönüştürücü Sanayi Politikası Çerçevesinde Pandemi Döneminde Uygulanan Yeşil Teşviklerin Yenilik Aşaması Kompozisyonu

Ebru Yalçın, Arş. Gör. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Maliye Bölümü, ebru.kocak@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9904-8001.

Özet

COVID-19 pandemisi döneminde ekonomik toparlanmayı iklim hedefleriyle uyumlu hâle getirmek amacıyla geniş ölçekli yeşil teşvik paketleri açıklanmıştır. Üretim yapısında kalıcı bir dönüşümü hedeflediği, uzun dönemde ekonomik ve çevresel faydalar üretmeyi amaçladığı ileri sürülen bu müdahaleler dönüştürücü sanayi politikası perspektifiyle ilişkilendirilmektedir. Dönüştürücü sanayi politikası, kaynakları erken aşama yenilik faaliyetlerine ve teknolojik kapasite inşasına yönlendirerek üretim yapısında kalıcı ve yapısal bir dönüşüm yaratmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte, kriz dönemlerinde yeşil yatırımlar yoluyla talebi canlandırmayı ve mevcut düşük karbon teknolojilerinin ölçeklendirilmesini öncelikleyen Yeşil Keynesçilik yaklaşımı da önemli bir referans çerçevesi sunmaktadır. Söz konusu dönemde politika müdahalelerinin yenilik zincirinin hangi aşamasına yöneldiğinin netleştirilmesi ise mali genişlemenin hangi politika çerçevesiyle ile uyumlu olduğunun değerlendirilebilmesine katkı sağlayacaktır.

Çalışmada, toplam teşvik bütçesinde geç aşama faaliyetlerinin erken aşama faaliyetlerine kıyasla baskınlığını ölçen kompozisyonel bir gösterge (Yenilik Aşaması Kompozisyon Oranı) oluşturulmuştur. Gösterge 2020-2021 arasında COVID-19 pandemisine yönelik olduğu açıklanan ve düşük karbonlu teknolojileri destekleyen müdahaleleri içeren OECD "Low-Carbon Technology Support Database" verilerine dayanmaktadır. Veri tabanı, küresel GSYH'nin %89'unu ve küresel CO_2 eşdeğer emisyonlarının %79'unu temsil eden 51 ülkede açıklanmış olan 1230 müdahaleyi kapsamakta olup açıklanan toplam miktar 1,29 trilyon ABD Dolarıdır. Erken aşama müdahaleler (Ar-Ge+ön uygulama) toplam bütçenin %14,2'sini oluştururken, geç aşama müdahalelerin (yaygınlaşma+demonstrasyon) payı %58,35'tir. Aşama bilgisi belirsiz (%27,45) müdahaleler hariç tutulduğunda, geç aşamanın payı %80,4'e yükselmektedir. Bu bulgu, sınıflandırma belirsizliğinin geç aşama odaklı politika eğilimini olduğundan düşük gösterdiğini işaret etmektedir.

Ölçüm geçerliliğini sağlamak için erken-geç aşama karşılaştırmaları yalnızca aşama bilgisi net olan müdahaleler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Müdahale yanlılığı iki alternatif tanım altında ölçülmüştür. Katı tanıma dayalı Yenilik Aşaması Kompozisyon Oranı (YAKO), geç aşama müdahalelerinin bütçesinin Ar-Ge bütçesine oranı olarak tanımlanırken; genişletilmiş YAKO, geç aşama bütçesinin Ar-Ge ve ön uygulamayı kapsayan erken aşama müdahalelerine oranını ifade etmektedir. YAKO, yenilik sürecindeki aşamalar arasında kaynak tahsisinin göreli dağılımını özetleyerek politika yöneliminin yapısal niteliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Tüm örneklem için katı tanımlı YAKO 5.84; geniş tanımlı YAKO ise 4.11 olup pandemi döneminde yeşil teşviklerin geç aşamalarda belirgin biçimde yoğunlaştığını göstermektedir. Katı tanımlı YAKO ABD için 5.58, AB ülkeleri için 5.72 olup genişletilmiş tanımda ABD'de 5.27, AB'de ise 3.76'dır. Bu durum AB ülkelerinin ön uygulama projelerine ABD'ye kıyasla daha fazla kaynak ayırdığını ve yenilik zincirinin erken aşamalarına görece daha dengeli bir destek sunduğunu ortaya koymaktadır.

Sektörel kırılımın incelenmesi teşvik dağılımındaki farklılaşmayı belirginleştirmektedir. Toplam bütçenin yaklaşık %73.02'si enerji ve ulaştırma sektörlerine yönelik olup, ilk üç sektör (enerji, ulaştırma, inşaat) toplamın %86.91'sini oluşturmaktadır. Katı tanımlı YAKO değerleri inşaatta 10.35; enerjide 5.31 ve ulaştırmada 5.80'dir. Geniş tanımlı YAKO ise aynı sektörler için sırasıyla 9.78; 4.76 ve 3.77 düzeyindedir. Dolayısıyla teşviklerin hâlihazırda olgunlaşmış teknolojilerin yaygınlaştırılmasına odaklandığı görülmektedir. Buna karşın küresel CO_2 emisyonlarının %23'ünden sorumlu olan sanayi sektörüne toplam teşviklerin yalnızca %3.43'ü tahsis edilmiştir. Sanayi sektöründe katı tanımlı YAKO 2.50 iken geniş tanımlı YAKO değeri 1.47'dir. Bu durum, sanayi sektöründe teşviklerin daha yenilik odaklı ve dönüşümcü bir içerik taşıdığını ancak teşvik politikalarında görece geri plânda bırakıldığını göstermektedir.

Bulgular, pandemi döneminde uygulanan yeşil teşviklerin ağırlıklı olarak düşük karbon teknolojilerinin ölçeklendirilmesine yönelik olduğunu göstermektedir. Bu yönelim, müdahalelerin uzun dönemli yapısal dönüşümden ziyade kriz dönemlerinde makroekonomik istikrarı önceleyen ve hazır teknolojiler üzerinden ekonomik canlanmayı hedefleyen Yeşil Keynesçilik yaklaşımıyla uyumlu bir görünüm arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler:Dönüştürücü Sanayi Politikası,Yenilik Aşamaları,Yeşil Keynsesçilik,Yeşil Politikalar,Yeşil Teşvikler
JEL Kodları: H50, O23, O31, O38, Q58

Türkiye'nin Yeşil Enerji Ürünleri İhracatının Dinamik Rekabet Analizi: 2016-2024

Nur Koç, Doktora Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası Ticaret, nurkocpau@gmail.com, 0000-0003-4063-8802

Fatımatüzzehra Türkoğlu Dündar, Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, İktisat, fatmazehra.turkoglu@gmail.com, 0000-0003-2052-3987

Özet

Karbon maliyetinin arttırılması ve ücretsiz tahsisatların *aşamalı olarak düşürülmesi sürecinde, karbon kaçağı riskini azaltmak amacıyla Avrupa Birliği Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması kurulmuştur. Küresel çapta düşük karbonlu ekonomiye geçiş ve özellikle AB'nin uygulamaya koyduğu Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM)* ile çevresel ürünlere olan talep artarak sanayide yeşil dönüşümü bir gereklilik haline getirmiştir. En büyük ihraç pazarı olan AB'ye stratejik yakınlığı bulunan Türkiye, bu yeni ticaret düzeninde yenilenebilir enerji ekipmanları ve yeşil tedarik zincirleri için kilit bir yakın coğrafyadan tedarik (nearshoring) merkezi konumundadır. Bu çalışma SKDM gibi yapısal dönüşümlerin eşiğinde, Türkiye'nin yeşil enerji geçişindeki temel teknolojilerinde (lityum-iyon akümülatörler, rüzgâr enerjisi aksamları, alternatif akım motorları, güneş panelleri, invertörler) dinamik küresel rekabet gücünü dokuz yıllık bir periyotta (2016-2024) değerlendirmektedir.

Araştırmada, Dinamik Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (DRCA) endeksi ve Edwards & Schoer (2002) Stratejik Konumlandırma Matrisi kullanılmıştır. Türkiye'nin ihracat pazar payındaki büyüme ile küresel ihracat talebindeki büyüme karşılaştırılarak incelenen yeşil ürünlerin stratejik rekabet analizi gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın elde ettiği bulgular, Türkiye›nin yeşil ihracatındaki rekabet gücünün yapısal bir teknolojik üstünlükten ziyade daha çok konjonktürel fırsatlara dayandığını göstermektedir. İncelenen sektörlerin ihracat performansı, 2023 yılında Avrupa enerji krizi ve yerel kapasite artışlarının etkisiyle eşanlı bir zirve yaşarken; 2024 yılında Çin›in yarattığı aşırı üretim kapasitesi ve küresel fiyat çöküşleri karşısında hızlı bir daralma sürecine girmiştir. Bu eşanlı daralma, katma değeri düşük ve montaja dayalı mevcut üretim modelinin küresel şoklar karşısında savunmasız kaldığını ampirik olarak kanıtlamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin mevcut yeşil ihracat başarısı ağırlıklı olarak dış jeopolitik şoklara bağımlı durumdadır. Sektörün küresel fiyat dalgalanmalarına karşı kırılganlığını azaltmak, Asya rekabetine karşı kalıcı bir üstünlük sağlamak ve SKDM standartlarına uyum sürecini başarıyla yönetmek amacıyla; temel üretim desteklerinden ziyade derin teknolojiye, fikri mülkiyet geliştirmeye ve bütünleşik değer zincirlerine odaklanan yeni nesil sanayi politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Enerji Geçişi, Dinamik Açıklanmış Karşılaştırmalı ***Üstünlük***, Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM), Yakın Coğrafyadan Tedarik (Nearshoring), İhracat Rekabetçiliği.
JEL Kodları: F14, F18, Q42, Q56

Kimin Ticaret İstatistikleri Doğru? Türkiye ve AB- 27 Ülkeleri Arasındaki İkili Ticaret Asimetrilerinin Analizi

Nihat DAĞISTAN, Dr.Öğr.Üyesi., Başkent Üniversitesi, nihatdag@baskent.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-9086-4942

Özet

Uluslararası ticaret istatistiklerinde, gönderen ülkenin ihracat olarak kaydettiği değer ile alıcı ülkenin aynı işlemi ithalat olarak kaydettiği değer arasında sistematik farklılıklar gözlemlenmekte; bu olgu literatürde "ayna problemi" veya "ikili ticaret asimetrileri" olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu olgu ticaret dengesi hesaplamaları, ekonomik büyüme tahminleri ve politika değerlendirmeleri üzerinde ciddi saptırıcı etkiler doğurabilmektedir. Bu sorunun özellikle kritik bir boyut kazandığı örnek ortaklıklardan biri Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki ticari ilişkidir. Türkiye ile AB, 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği anlaşmasıyla derin bir ekonomik entegrasyon ilişkisine sahiptir. Türkiye'nin en büyük ticaret partneri konumundaki AB, söz konusu dönemden itibaren Türkiye'nin dış ticaret hacminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu denli yoğun bir ekonomik etkileşim içinde veri kalitesinin önemi tartışılmaz düzeyde yüksektir.

Bu çalışma; Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ikili ticaret verilerinde gözlemlenen asimetrinin temel kaynaklarını, büyüklüğünü ve politika mekanizmalarıyla ilişkisini sistematik biçimde belgelemeyi amaçlamakta ve şu temel soruyu yanıtlamayı amaçlamaktadır: Söz konusu tutarsızlıklar yalnızca metodolojik mi yoksa politika kaynaklı yapısal mekanizmalardan mı beslenmektedir? Bu amaçla, UNCOMTRADE veri tabanından yararlanarak Türkiye ile AB-27 ülkeleri arasındaki mal ticaretine ait ikili istatistiklerin 2000-2024 döneminde ne ölçüde örtüştüğü ve gözlemlenen asimetrilerin hangi yönde, ne büyüklükte ve hangi örüntüler çerçevesinde seyrettiği analiz edilmiştir.

Çalışmanın bulguları, Türkiye ile Avrupa Birliği›nin 27 üye ülkesi arasındaki mal ticaretine ait ikili istatistiklerin son çeyrek yüzyıl boyunca belirgin, sistematik ve giderek derinleşen asimetriler sergilediğini ortaya koymaktadır. DIF(E) ve DIF(I) endeksleriyle ölçülen bu asimetriler, salt FOB/CIF değerleme farklılıklarıyla açıklanamayacak büyüklüklere ulaşmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye-AB ikili ticaret istatistikleri, her iki tarafta politika kararı alıcılar, araştırmacılar ve uluslararası kuruluşlar tarafından ileri düzey dikkat ve sistematik uzlaştırma çabası gerektiren veri kalitesi sorunu barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İkili ticaret asimetrisi, tutarsızlık endeksi, FOB-CIF değerleme farkı.

JEL Kodları: F13, F14, F17.

Oturumlar

17.04.2026, Cuma

2.3.1 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

ODKA (MENA) Ekonomileri

(Yöneten: **Mustafa İsmihan** - Doğu Akdeniz Üniv.)

Energy Transition and Carbon Intensity in MENA Economies

Bige Küçükefe, Assoc. Prof, Tekirdağ Namık Kemal University, bkucukefe@nku.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-1945-3037

Abstract

The relationship between economic growth and environmental sustainability remains a central question in development economics, particularly for hydrocarbon-dependent regions such as the Middle East and North Africa (MENA). While several MENA countries have announced ambitious renewable energy targets, it remains unclear whether recent energy transitions have translated into measurable reductions in carbon intensity. This study examines the evolution of carbon intensity in selected MENA economies over the period 1995–2024, focusing on whether there is emerging evidence of structural decoupling between economic growth and carbon emissions.

Using panel data covering carbon emissions, GDP per capita, and renewable energy share, the study explores the association between energy transition dynamics and carbon intensity. The empirical strategy relies primarily on fixed-effects panel estimation to control for country-specific heterogeneity. In addition, the analysis considers period-specific effects to explore whether major global policy milestones, such as the post-2015 climate policy environment, coincide with shifts in the growth–emissions relationship.

Rather than presuming full structural transformation, the paper evaluates whether patterns consistent with relative or absolute decoupling can be observed across the region. Particular attention is given to differences between hydrocarbon-exporting and energy-importing economies.The findings are expected to contribute to the debate on sustainable development strategies in resource-dependent economies. By assessing whether renewable energy expansion is associated with declining carbon intensity, the study provides policy-relevant insights into the extent to which energy transition efforts in MENA countries align with long-term low-carbon development objectives.

Key words: Energy Transition, Carbon Intensity, MENA Countries
JEL Kodes: Q56, O44, C23

Re-evaluating the Finance-Growth Nexus: Panel Causality Evidence from the MENA Region

Filiz Erataş Sönmez, Associate Professor, Manisa Celal Bayar University, filiz.eratas@cbu.edu.tr, ORC-ID: https://orcid.org/0000-0003-2052-340X

Musa Ahmadi, Manisa Celal Bayar University, musaqarqeen@gmail.com

Abstract

This study examines the causality relationship between financial development and economic growth in MENA countries, during the period 1980-2022. The literature discusses the relationship between finance and growth within the framework of four different hypotheses: supply-leading, demand-following, feedback, and neutrality. Empirical findings, particularly in structurally heterogeneous developing economies, often fail to reach a definitive consensus. In this context, an econometric model was constructed using the financial development index and economic growth variables. In the empirical model, which utilized non-stationary panel data analysis, second generation panel causality tests were applied. The findings indicate a unidirectional causality from economic growth to financial development in MENA countries, supporting the demand-following hypothesis specific to the region. Therefore, it is considered that policies focused solely on expanding financial markets may have limitations in achieving sustainable growth without strengthening the dynamics of the real sector.

Keywords: Financial Development, Economic Growth, Non-stationary Panel Data Analysis, Panel Causality Analysis.
JEL Codes: C23, E44, F43.

Bağlayan mı, Yoksa Dışlayan mı? MENA Bölgesindeki Sosyal Sermaye Paradoksuna İlişkin Teorik Bir Sentez

Deena Saleh Sahin, Dr. Öğretim Üyesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü, deena.hashad@bau.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4628-4064.

Öz

Analitik yararına rağmen, sosyal sermaye, kurumsal ve sosyokültürel kısıtlamaları sıklıkla göz ardı eden evrensel uygulamalar nedeniyle hâlâ belirsiz bir kavram olarak kalmaktadır. Bu çalışma, güçlü kişilerarası güven ve grup içi ağların, genel güven, kurumsal güven ve sivil aktivizm düzeylerinin düşüklüğüyle bir arada var olduğu Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesel bağlamında Sosyal Sermaye Paradoksu'nu inceleyerek önemli bir teorik boşluğu ele almaktadır. Dünya Değerler Araştırması (WVS) gibi Batı merkezli göstergelerdeki düşük puanların, mutlaka sosyal sermaye eksikliğine işaret etmediğini savunuyoruz. Bunun yerine, güçlü bağlayıcı sosyal sermayenin (ör. Wasta) zayıf devlet kurumlarını ve dışlayıcı politikaları telafi ettiği bir İkame Mekanizması öneriyoruz. Bu makale, Bourdieu, Putnam ve Coleman'ın klasik çerçevelerini MENA bağlamında sentezleyip yeniden yorumlayarak, bağlayıcı sermayenin resmi yapılar çöktüğünde hayatta kalmak için hayati bir sosyal güvenlik ağı olarak nasıl işlediğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu paradoksun iki ucu keskin doğasını da vurgulamaktayız: bu gayri resmi ağlar hayatta kalmayı mümkün kılarken, bunların hakimiyeti genellikle daha geniş bir sosyal uyum ve demokratik performans için gerekli olan köprü ve bağlantı sermayesini dışlamaktadır. Bu çalışma, sosyal sermaye araştırmalarındaki yorum önyargısının ötesine geçilmesi çağrısında bulunmakta ve kurumsal zayıflık koşulları altında sosyal koordinasyonun nasıl sağlandığının bağlama bağlı bir anlayışını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sermaye, Köprü Kurucu, Bağ Kurucu, Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA), Kurumlar, Bölgesel Kalkınma.
JEL Kodları: Z13, D02, R11, O53.

2.3.2 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

İşsizlik ve Eşitsizlikler

(Yöneten: **Hüseyin Özel**)

Yapısal Dönüşümün Gölgesinde İşsizlik: Liberalizasyon Sonrası Türkiye'de Emek Piyasasının Politik Ekonomisi 1980-2025

Hüseyin TEZER, Doç. Dr. Hüseyin TEZER. BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNV. İİBF. İKTİSAT BL. huseyin.tezer@bilecik.edu.tr Orchid no; 0000-0002-2376-5984

Özet

Bu çalışma, 1980–2025 döneminde Türkiye ekonomisinde işsizliğin yapısal dinamiklerini politik ekonomi perspektifi çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. 1980 sonrası uygulanan ekonomik liberalizasyon politikaları, üretim yapısı, büyüme modeli ve işgücü piyasası ilişkilerinde önemli dönüşümlere yol açmıştır. İhracata dayalı büyüme stratejisine geçiş, finansal serbestleşme ve küresel entegrasyon süreçleri ekonomik performansı dönemsel olarak güçlendirmiş; ancak bu süreç istihdam yaratma kapasitesi açısından benzer ölçüde sürdürülebilir sonuçlar üretememiştir. Çalışma, Türkiye'de ekonomik büyüme ile istihdam arasındaki ilişkinin zaman içinde zayıfladığını ve işsizliğin giderek yapısal bir karakter kazandığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırma, ampirik ekonometrik modelleme yerine betimleyici istatistiksel analiz, tarihsel dönemlendirme ve kurumsal politika değerlendirmesine dayanmaktadır. Bu kapsamda liberalizasyon süreci, makroekonomik kriz dönemleri, yapısal reformlar, demografik dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin işgücü piyasası üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Özellikle genç işsizliği, kadın istihdamı, kayıt dışı istihdam ve nitelik uyumsuzluğu gibi sorunların işsizliğin kalıcılığını artıran temel faktörler arasında yer aldığı değerlendirilmektedir. Çalışma, Türkiye'de işsizliğin yalnızca konjonktürel dalgalanmalarla açıklanamayacağını, aksine üretim yapısındaki dönüşüm, emek piyasası kurumları ve ekonomik politika tercihleri arasındaki etkileşim sonucunda şekillendiğini savunmaktadır. Bu yönüyle araştırma, liberalizasyon sonrası dönemde ekonomik dönüşüm ile istihdam ilişkisini bütüncül bir yaklaşımla ele alarak gelişmekte olan ekonomiler literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, sürdürülebilir büyüme ve kapsayıcı istihdam politikalarının oluşturulmasına yönelik politika tartışmalarına teorik ve analitik bir zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Türkiye Ekonomisi, Makroekonomik Dönüşüm, Politik Ekonomi, Gelişmekte Olan Ekonomiler, Emek Piyasası
Jel Kodları; J 21, J 68, O 11, P 16, P 51,

Türkiye' de Uygulanan Vergi Politikaları Çerçevesinde Gelir ve Servet Dağılımının Değerlendirilmesi

Hatice Önder, Doktora Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, haticeonder743@gmail.com, 0000-0003-3695-3615.

Özet

Gelir ve servet eşitsizliği günümüzün temel sorunlarından biridir. Eşitsizliklerin giderilmesinde veya azaltılmasında yeniden dağıtım araçları kullanılır. Devletin gelirde yeniden dağılımı gerçekleştirebilmesi için sahip olduğu araçların başında vergi politikaları gelir. Çünkü ülkenin genel bütçesine bakıldığında ülke gelirlerinin hemen hemen %85-90'nını vergi gelirleri oluşturmaktadır. Eşitsizlikle mücadele etmek için bireylerin sahip olduğu yüksek gelir ve servetlerin teknik bakımından artan oranlı vergilendirilmesi ve elde edilen vergi gelirlerinin kamu hizmeti ve sosyal transferler yoluyla düşük gelirlilere aktarılmasıyla gerçekleşir. Burada söz konusu olan vergi türü dolaysız vergiler olup gelir ve servet üzerinden alınır. Bir diğer vergi türü olan dolaylı vergiler harcamalar üzerinden alınan vergilerdir. Dolaylı vergiler kişisel harcanabilir geliri azaltıcı etkisi olması sebebiyle alt ve orta gelir grubunu daha çok etkilemektedir. Dolaysız vergilerin dolaylı vergilere kıyasla daha adaletli olduğu görüşü hakimdir. Artan oranlı olması nedeniyle de üst gelir grubunu daha çok etkilemektedir. Vergilerin gelir dağılımı eşitsizliği ile mücadeledeki etkinliğini ölçmek mümkündür. Yüzde paylar analizi, gini katsayısı, theil endeksi gelir ve servet eşitsizliklerini ölçmede en çok kullanılan ölçüm yöntemleridir. Gini katsayısı gibi diğer bireşimli endeksler eşitsizlikle ilgili her şeyi tek bir sayısal göstergeye dönüştürür bu da basit ve çekici görünür ancak kısmen yanıltıcı olabilir. Toplumsal gerçeklik olarak eşitsizlik, ekonomik ve politik olarak paylaşım düzeyince önemli farklılıklara işaret eder. Bu sebeple her bir paydaşı ayrı incelemek daha faydalı olabilir. Bu sebeplerle çalışmada toplam gelir ve servetin onda birlik veya %1'lik gruplar arasında paylaşımlarının nasıl olduğunu gösteren tablolar üzerinden incelenmesi daha doğru bir seçim olacaktır. Bu sebeple çalışmada çeşitli gelir gruplarının vergi öncesi ve vergi sonrası gelir payları kullanılarak vergilerin gelir dağılımındaki etkinliği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ek olarak servet eşitsizliği ve kadın-erkek arasındaki gelir eşitsizlikleri de ayrıca değerlendirililmiştir. Yapılan değerlendirmelere göre uygulanan vergi politikaları sonrasında en üst %1, %10, orta %40 gelir gruplarının 2006-2024 yılları arasında gelir paylarında düşüşler meydana gelirken, alt %50'nin payları artmıştır. Ancak yıllara göre artma ve azalma hızlarında değişkenlik olduğu saptanmıştır. Vergiler ile karşılaştırıldığında, en üst %1'in ve %10'un gelir paylarında genel olarak dolaysız vergilerin toplam vergiler içindeki payı arttıkça (dolaylı vergilerinki azaldıkça) artarak azalma görülmektedir. Ancak son yıllara bakıldığında 2019 ve 2021'de dolaysız vergilerin payı artmasına rağmen gelir paylarında pek bir değişkenlik görülmemiştir. 2024 yılında ise vergi paylarında bir değişkenlik yokken gelir payları azalarak azalmıştır. Orta %40 gelir grubunun gelir paylarında bir azalma vardır fakat diğer gelir gruplarına göre daha az bir azalma (0,06-0,7aralığında) olduğu tespit edilerek vergilerin orta sınıfın üzerinde pek bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Alt %50'nin gelir paylarında

genel olarak dolaysız vergilerin toplam vergiler içindeki payı arttıkça (dolaylı vergilerinki azaldıkça) artarak artma eğilimi görülmektedir. Ancak son yıllarda tam tersi etkiler olduğu saptanmıştır. Gelir dağılımı bakımından kadın-erkek eşitsizliği ise gözle görülür biçimdedir. Kadınların gelirden aldıkları pay yıllar itibariyle giderek artmıştır, fakat kadınların gelirden en fazla aldığı pay 2024 yılında %31 olduğu belirlenmiştir. Servet dağılımındaki durum ise şu şekildedir: En üst %1'in servet payı %27-%40 arasında değişirken, %10'unki %61-%71 bandındadır. Orta %40'ınki %26-%35 aralığındayken, nüfusun yarısını temsil eden alt %50'nin servet payı %2 ile %4 arasındadır. Servet eşitsizliğinin, gelir eşitsizliğine göre çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dolaylı Vergiler, Dolaysız Vergiler, Gelir Dağılımı, Servet Dağılımı
JEL Kodları: D31, H23, O15

Artı-Ürüne El Koymanın Tarihsel Rejimleri: Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital ve Asya-Tipi Üretim Tarzı Çerçevesinde Eşitsizliğin Yapısal Analizi

Soner Kavuncuoğlu, Dr. Bağımsız Araştırmacı, sonerrkavuncuoglu@gmail.com
ORCID: 0000 – 0001 – 6638 – 2257

Özet

Bu çalışma, Thomas Piketty'nin (1971 -), 2013 yılında yayımlanan *Le Capital au XXIe Siècle* (Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital) başlıklı eseri ile Marx'ın *Asya-Tipi Üretim Tarzı (ATÜT)* olarak adlandırdığı üretim tarzına ait varsayımları karşılaştırmalı bir şekilde ele alarak "eşitsizliğin yapısal analizini" gerçekleştirme amacını taşımaktadır. Piketty, zaman ve mekân yönünden "kapitalist" üretim tarzı ile ilgili analizler yapmaktadır. *ATÜT* ise "pre-kapitalist" bir üretim tarzıdır. Bu bağlamda, Piketty'nin analizleri ile *ATÜT'ü* karşılaştırmanın zemini nedir? sorusu, haklı ve anlamlı bir sorudur. Karşılaştırmanın zemini, *artı-ürüne el koymanın tarihsel rejimleri*dir. Artı-ürüne el koymanın tarihsel rejimleri, *artı-ürüne el koyan öznenin niteliksel farklılığı ile bu farklılık üzerine inşa edilen tarihsel analizler* şeklinde tanımlanabilir. Bir başka deyişle, artı-ürüne el koymanın tarihsel rejimleri, *artı-ürüne sermaye sınıfının el koyması* ile *artı-ürüne devletin (ya da devlet için çalışan görevlilerin)* el koyması arasındaki niteliksel farklılıkları odak noktasına alarak yapılan karşılaştırmalı tarihsel analizleri ifade etmektedir.

Artı-ürüne el koyan "öznenin" niteliksel farklılıkları, *Kapitalist Üretim Tarzı (KÜT)* ve *ATÜT* arasında tarihsel karşılaştırma yapmanın zeminini oluşturmaktadır. KÜT'te, "sermaye sınıfının", artı-ürüne el koyduğu ve sömürünün "sermaye sınıfı aracılığıyla sürdürüldüğü görülmektedir. ATÜT'te ise "Devlet'in (ya da devlet görevlilerinin) artı-ürüne el koyduğu ve bu durumda "sömürü mekanizmasının Devlet aracılığıyla sürdürüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda tarihsel olarak "Batı Avrupa'daki gibi sermaye sınıfına sahip olmayan", "tarihsel olarak farklı iktisadî ve toplumsal yollardan geçen", "farklı tarihsel aktörlere sahip olan" ve "geç kapitalistleşen" ülkelerde "eşitsizliğin kaynağı sorunu", Batı Avrupa'daki örneklerinden farklılıklar taşımaktadır.

Piketty'nin ünlü tezi olan "**r > g** yani, "sermayenin getiri oranının büyüme oranından büyük olması" şeklindeki iddiası, ATÜT'ün varsayımlarının görüldüğü ya da "geç kapitalistleşmiş" ülkelerde tarihsel olarak sınanabilir durumdadır. Çünkü, bu ülkelerde "sermaye sınıfının varlığı" ve "sermaye sınıfının gelişme biçimi (özellikle Devlet'in müdahaleleri ile sermaye sınıfı yaratma olgusu), Batı Avrupa'daki örneklerinden farklı olduğu için **r > g** tezinin, zaman ve mekân yönünden sınanır olması mümkün gözükmektedir.

Piketty'nin KÜT'e dair yaptığı "eşitsizlik analizleri", pre-kapitalist üretim tarzı olan ATÜT ile karşılaştırıldığında farklı eşitsizlik analizleri ortaya koymak mümkün hale gelmektedir. Bu karşılaştırmanın iki açıdan katkısı vardır. Birinci katkısı, eşitsizliğin kaynağı "Devlet mi? yoksa Sermaye mi?" sorusuna yanıt vermektedir. Bu soruya verilen yanıt şu açıdan

önemlidir: Piketty'nin analizlerinde "Devlet" eşitsizlikleri giderici, yani sermayenin aşırı sömürüsünü frenleyen bir rol oynamaktadır. Oysa analiz, pre-kapitalist bir üretim tarzı olan "ATÜT'e" yöneltildiğinde "Devlet" karşısında herhangi bir güç odağı olmaksızın "sömürü mekanizmasını" kuran ve sürdüren ana aktör olarak görülmektedir. İkinci katkısı, Piketty'nin "ekonomik determinizmden" uzak durulmasına dair iddiası ile pre-kapitalist bir üretim tarzı olan ATÜT'ün temel varsayımlarının karşılaştırılabilir nitelikte olmasıdır. ATÜT'te ya da geç kapitalistleşen ülkelerde Devlet tarafından yaratılan sermaye sınıfının iktisadî olarak varlığını sürdürmesi, belirli "ideoloji" kalıplarına uyum göstermesi ile doğrudan bağlantılıdır. Dolayısıyla, KÜT'te görülenden farklı olarak ATÜT'te üstyapı unsurlarının, altyapıya dair ilişkileri doğrudan etkileyebildiği söylenebilir. Bu durum, eşitsizlikleri ideolojik olarak manipüle etmeye olanak tanıdığı için farklı bir eşitsizlik analizi yapmayı mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Artı-Ürüne El Koymanın Tarihsel Rejimleri, Thomas Piketty, Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital, Asya-Tipi Üretim Tarzı, Eşitsizliğin Yapısal Analizi.
JEL Kodları: B10, B14, B51, N00, P51

2.3.3 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Yenilenebilir Enerjiye Geçiş Süreci

(Yöneten: **Aykut Kibritçioğlu** - Türk-Alman Üniv.)

Income-Based Divergence in Green Transition Indicators: Stylized Facts and Evidence from Global Panel Data

Seda Ekmen Özçelik, Assoc. Prof. Dr, Ankara Yıldırım Beyazıt University, sedaekmenozcelik@aybu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-9946-4785

Abstract

This paper examines the evolution of green transition indicators across income groups over the period 1999–2023. Using a set of composite measures, Green Complexity Index (GCI), Green Complexity Potential (GCP), Brown Lock-In Index (BLI), Transition Outlook (TO), and Green Transition Outlook (GTO), the study investigates how differences in countries' export structures relate to green specialization, brown dependence, and transition capacity. Although these indices have been developed in the literature and computed at the country level, their joint evolution across income groups has not been systematically analyzed. The analysis proceeds in two steps. First, stylized facts are documented for high-, middle-, and low-income country groups in order to identify broad structural patterns in green capability and brown dependence. Second, dynamic panel models are estimated using a System-GMM approach to examine whether globalization, particularly its financial dimension, affects the evolution of these indicators over time. The combined evidence suggests persistent income-based divergence rather than convergence in green transition outcomes. High-income economies maintain relatively strong green complexity and transition capacity together with structurally low levels of brown lock-in. Middle-income countries exhibit a dual pattern in which moderate green potential coexists with sustained brown dependence, pointing to transition fragility. Low-income economies remain constrained by limited productive capabilities and weak transition linkages. The econometric results further indicate that globalization does not consistently promote green upgrading and may, in some contexts, reinforce brown lock-in dynamics. Its effects vary across income groups and do not appear sufficient to reduce structural asymmetries. Overall, the findings indicate that the global green transition is segmented and uneven, with structural characteristics of production playing a more decisive role than integration into global markets alone. These results underline the importance of domestic capability building and diversification strategies in shaping long-term transition paths.

Anahtar Kelimeler: Green Transition, Export Structure, Brown Dependence, Income-Level Differences, Globalization
JEL Codes: F18, F14, Q56

Türkiye'nin SKDM'ye Uyumunun Mekansal Analizi

Dr. Mert Can Duman, Daire Başkanı, T.C. Ticaret Bakanlığı, mertcanduman@gmail.com 0000-0002-6155-7633.

Özet

Avrupa Birliği tarafından uygulamaya konulan Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM), 1 Ocak 2026 itibarıyla mali yükümlülük aşamasına geçerek karbon yoğun sektörlerde ticaret akımlarını yeniden şekillendiren yapısal bir dönüşüm süreci başlatmıştır. Türkiye açısından SKDM yalnızca sektörel değil, aynı zamanda mekânsal ve rekabetçi bir yeniden konumlanma meselesi doğurmaktadır. Özellikle demir-çelik, alüminyum, çimento ve gübre sektörlerinde AB pazarına yüksek entegrasyon düzeyi, karbon maliyetlerinin bölgesel ölçekte farklılaşan etkiler yaratmasına yol açmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin il bazlı ihracat verilerini, AB pazarına bağımlılık oranlarını ve Türkiye–AB arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTI) değerlerini birlikte analiz ederek SKDM kapsamındaki sektörlerde rekabetçi maruziyeti ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda literatüre yeni bir bileşik gösterge olarak KARBEX (Sınırda Karbon Düzenlemesi Maruziyet Endeksi – Carbon Border Adjustment Exposure Index) önerilmektedir.

Çalışmada üç aşamalı bir yöntem izlenmesi öngörülmektedir. İlk olarak illerin SKDM kapsamındaki ürünlerde ihracat yoğunlaşma oranları hesaplanacaktır. İkinci aşamada bu ürünlerin AB pazarına bağımlılık düzeyi ölçülerek karbon fiyatlamasına doğrudan maruziyet belirlenecektir. Üçüncü aşamada sektör bazlı Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi kullanılarak Türkiye'nin AB ithalat talebiyle yapısal uyumu değerlendirilecektir. Bu göstergeler normalize edilerek ve ağırlıklandırılarak kompozit KARBEX skoru oluşturulacaktır.

Öngörülen bulgular, Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması ile birlikte ortaya çıkan ticari baskının Türkiye genelinde homojen dağılmadığına; özellikle sanayi yoğun ve Avrupa Birliği'ne görece daha entegre illerde daha yüksek maruziyet oluştuğuna işaret etmektedir. Demir-çelik ve alüminyumda yüksek AB bağımlılığı ile yüksek ticaret tamamlayıcılığı birlikte gözlenmekte; bu durum kısa vadede maliyet baskısı, uzun vadede ise dönüşüm gerçekleşirse rekabet avantajı potansiyeline işaret etmektedir. Çimento sektöründe ise görece düşük yapısal uyum, pazar kaybı riskini artırmaktadır.

Sonuç olarak çalışma, SKDM'nin *Türkiye'de mekânsal bir ekonomik yeniden dağılım süreci üreteceğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede dönüşüm politikalarının ulusal ölçekte genel teşviklerin yanında il ve sektör bazlı da tasalanmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. KARBEX endeksi, karbon temelli ticaret düzenlemelerinin Türkiye özelinde mekânsal rekabet üzerindeki etkilerini ölçen özgün bir araç sunarak literatüre metodolojik katkı sağlamaktadır.*

Anahtar Kelimeler: Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması, Mekânsal Rekabetçilik, Ticaret Tamamlayıcılığı, Yeşil Dönüşüm, Rekabetçilik
JEL Kodları: F1, F15, F18, Q56, R12

ETS2 Carbon Cost Pass-Through, Household Economic Burdens, and Heating Energy Transitions in Türkiye

Shihomi ARA AKSOY, Hacettepe University, Department of Economics, Ankara, Türkiye: sara@hacettepe.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-3424-2561

Merih AYDINALP KÖKSAL, Hacettepe Unıversity, Department of Environmental Engineering, Ankara, Türkiye: aydinalp@hacettepe.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-4201-6898

Özet

The European Union's Emissions Trading System 2 (ETS2), scheduled to become fully operational in 2027, extends carbon pricing to fossil fuels used in the buildings and road transport sectors. Although Türkiye is not currently covered by ETS2, the system is expected to significantly influence the future design of climate policies and carbon pricing mechanisms in Türkiye. ETS2 therefore provides an important reference framework for examining how upstream carbon pricing on fuels may affect household energy prices, consumption behaviour, and emissions outcomes.

This study provides one of the first province-level, distributional assessments of an ETS2-style carbon pricing scheme applied to residential heating in Türkiye. It conducts an economic analysis of the potential impacts of upstream carbon pricing on household energy expenditures, consumer demand, and carbon emissions, with particular attention to carbon cost pass-through, energy ladder dynamics, and distributional effects across Türkiye's 81 provinces and different income groups. The analysis covers the major residential heating energy sources, including natural gas, electricity, coal, liquid fuels, biomass, and solar energy.

The primary objective of the study is to quantify the extent to which carbon costs imposed on upstream fuel suppliers are passed through to final consumers and to assess the resulting economic burden on households at the provincial level. These impacts are evaluated in relation to provincial heating energy mixes, income levels, and climate conditions. In addition, the study examines potential energy transitions induced by carbon pricing, particularly shifts away from coal and natural gas toward alternative energy sources, and estimates the associated changes in carbon emissions. Carbon cost pass-through is identified using price elasticities of demand under alternative assumptions ranging from partial to full transmission of upstream carbon costs to household prices.

Using official data from the Turkish Statistical Institute and the Energy Market Regulatory Authority, province-level fuel consumption for space and water heating is gathered. CO_2 emissions are then calculated using fuel-specific emission factors, while household heating expenditures are derived from province-based fuel prices. Several policy

scenarios are constructed to reflect alternative carbon cost pass-through rates, and for each scenario changes in household heating expenditures and their distributional implications across income groups and provinces are calculated, considering climate zones and regional energy-use patterns.

Consumer behavioural responses are projected within an extended Energy Ladder framework that explicitly incorporates solar energy as a potential alternative. Based on province-level solar energy potential, the study evaluates the feasibility of partially substituting solar energy for natural gas or electricity in residential heating, while potential substitutions from coal is examined for coal-dependent households. Both short-run adjustment responses and long-run energy transition pathways are discussed.

Preliminary results indicate that carbon cost pass-through substantially increases residential heating expenditures, with pronounced heterogeneity across provinces driven by differences in fuel mix, climate conditions, and income levels. Coal-dependent and colder regions experience the highest relative burdens, whereas provinces with higher solar potential exhibit greater scope for long-run mitigation through fuel switching and demand reduction.

Anahtar Kelimeler: ETS2, Cost Pass-Through, Energy Transition, Türkiye
JEL Kodları: Q41, Q48, Q58, I310

2.3.4 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Kurumlar ve Teknoloji

(Yöneten: **Talha Yalta** – TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniv.)

ICRG Tabanlı Kurumsal Kalitenin Teknolojik Karmaşıklık Üzerindeki Etkisi: 1997-2022 Dönemi Sistem GMM Analizi

Yusuf ÜNSAL, Dr. Ögr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi-İİBF, y_unsal@anadolu.edu.tr, 0000-0002-7856-5402.

İbrahim Tuğrul ÇINAR, Doc. Dr., Anadolu Üniversitesi-İİBF, itcinar@anadolu.edu.tr, 0000-0001-8913-7166.

Özet

Bu çalışma, 1997-2022 döneminde 71 ülke için kurumsal kalitenin teknolojik karmaşıklık üzerindeki etkisini incelemektedir. Analiz dönemi, teknolojik karmaşıklık endeksinin hesaplanabildiği zaman aralığı dikkate alınarak belirlenmiştir. Söz konusu endeks 76 ülke için hesaplanmasına rağmen, bazı ülkelerde veri eksikliği bulunması nedeniyle analiz 71 ülke ile sınırlandırılmıştır. Teknolojik karmaşıklık endeksi, OECD REGPAT patent veri seti kullanılarak ve Servedio vd. (2018) tarafından geliştirilen karmaşıklık algoritması temel alınarak hesaplanmıştır. Kurumsal kalite ise Uluslararası Ülke Risk Rehberi (ICRG) tarafından sağlanan kurumsal kalite göstergesi aracılığıyla ölçülmüştür. Analizde, teknolojik karmaşıklığın zaman içindeki sürekliliği ile kurumsal kalite ve makroekonomik değişkenler arasındaki olası çift yönlü nedensellik ilişkileri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda, ülke ve dönem etkilerini kontrol eden, içsellik sorununu gecikmeli araç değişkenler aracılığıyla ele alan dinamik panel veri yaklaşımı benimsenmiş ve Sistem GMM yöntemi uygulanmıştır. Modele kontrol değişkenleri olarak kişi başına GSYİH, doğrudan yabancı yatırım (DYY) girişleri, ticaret özgürlüğü, ortalama okullaşma süresi, vergi yükü ve gayrisafi sabit sermaye oluşumu dahil edilmiştir. Elde edilen bulgular, kurumsal kalitedeki iyileşmelerin teknolojik karmaşıklığı artırdığını göstermektedir. Buradan çıkan sonuç, teknolojik ilerlemenin yalnızca fiziksel sermaye birikimi veya gelir düzeyiyle değil, aynı zamanda güçlü, öngörülebilir ve etkin kurumsal yapılarla yakından ilişkili olduğu şeklindedir. Buna ilaveten analiz sonuçlarına göre, Hukukun üstünlüğünün sağlanması, yolsuzluğun kontrol altına alınması ve sözleşme uygulama kapasitesinin güçlendirilmesi, yenilik faaliyetlerinin teşvik edilmesi, teknolojik bilginin daha karmaşık alanlara yönelmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bulgularımız ayrıca kişi başına GSYİH ve DYY girişlerinin teknolojik karmaşıklık üzerinde negatif, vergi yükünün ise pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, ticaret özgürlüğü, eğitim düzeyi ve sabit sermaye oluşumu değişkenlerinin teknolojik karmaşıklık üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir. Uygulanan tanı testleri, modelin dinamik panel varsayımlarının ve kullanılan araç değişken yapısının genel olarak uygun olduğunu desteklemektedir. Sonuçta, teknolojik karmaşıklığın artırılmasının ülkeler açısından çok boyutlu bir süreç olduğu ve güçlü kurumsal yapıların bu sürecin merkezinde yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir teknoloji temelli kalkınma stratejisi için kurumsal reformların, nitelikli yabancı yatırımların ve yenilikçi maliye politikalarının eşgüdüm içinde uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Kalite, Teknolojik Karmaşıklık Endeksi, Sistem GMM, Dinamik Panel Veri Analizi.
JEL Kodları: C23, F21, O33, O43.

The R&D Premium in the Turkish Labor Market and Earnings Heterogeneity in the Innovation Ecosystem

İsmail Çakmak, Associate Professor, Ordu University, ismailcakmak@odu.edu.tr, ORCID:0000-0002-8083-5256.

Abstract

The accumulation of highly skilled R&D human capital is recognized as the fundamental engine of technological innovation and sustained economic growth; yet, attracting and retaining highly qualified professionals in R&D base units requires the provision of sustainable and superior financial returns. Against this background, this study investigates the wage differentials between R&D personnel and the general workforce in the Turkish labor market following the 2021 currency crisis, alongside the intra-group earnings heterogeneity among R&D professionals. With this aim, the 2021-2024 Labor Force Statistics micro datasets provided by the TurkStat are utilized. The double/debiased machine learning algorithm is employed to overcome endogeneity and self-selection biases in occupational choice and wage determination processes. Furthermore, a simultaneous quantile regression estimator is applied to reveal the heterogeneous structure exhibited by the R&D premium and crisis shocks across the income distribution. It is found that the majority of the value added within the innovation ecosystem is concentrated in the core team directly designing intellectual property and software, rather than the technicians. The most striking finding of the study is the career divergence effect identified within the core pool. It is demonstrated that while traditional engineering professionals hit a structural wage ceiling and lose proportional advantage as they advance in their careers, IT and software professionals at the center of digitalization break through this ceiling, gaining marginal momentum in the upper-income bracket. Finally, it is determined that the 2021 currency crisis led to severe real wage erosion among junior R&D staff in the lower-income bracket, whereas senior IT professionals in the upper-income bracket possess strong wage resilience against inflation.

Keywords: R&D Premium, Double/Debiased Machine Learning, Quantile Regression, Currency Crisis.
JEL Codes: C21, D63, J31, G01, O31

THE EXTRAORDINARY AI-DRIVEN TECHNOLOGICAL WAVE AND THE SOCIAL KNOWLEDGE ECONOMY AS A PROPOSED FRAMEWORK

Yusuf IŞIK, TEPAV, yusufhisik@gmail.com, 0009-0004-4560-3590

The pace of the largely AI-driven current wave of technological development is increasing fast and continuously. It is affecting and transforming, in many cases already deeply, industrial, financial and other services sectors and social life as well. It is bringing extraordinary new and interrelated capacities in a vast array of areas from science and technology to education, health, culture, governance. And also serious risks in the physical as well as economic and social realms. The increasing unpredictability of the next capacities and obsolescences emerges as a noteworthy feature. The basic features of the new wave differ considerably from previous technology waves. The critical factors and subjects of debate include: the essential particularities of AI, the prospect of AGI, the extent of the capacities created, short-lived advances or abundance, competitiveness, the skill gap, learning capacities, position of women, platforms, data centers, the energy demands of the latter, scale of investments and their effects on the financial system, monopolistic features, the nature and control of regulations, multilateral aspects, the climate and environment related effects, form of use in the military, probability of dangerous autonomous actions from AI units, privacy issues, danger of manipulation of thoughts, cybersecurity, opportunities and risks in the educational and health sectors, changes required in governance and management, uses for more democracy and the opposite; and among the top most pertinent factors: productivity, employment effects and equity. We analyse the majority of these factors and issues on the basis of the most recent relevant data in major economies in conjunction with these countries' economic and social development parameters: We also refer to Turkey's situation and prospects in a more general but related framework. Methodologically, we draw on the latest empirical research and international datasets to provide an evidence-based assessment of emerging trends. As we believe that, on the basis of its essential features the present AI-driven wave needs to be harnessed both efficiently and responsibly, we propose an approach we call "The Social Knowledge Economy (SKE)". The conceptual and main basis of the SKE is the need to include integrally the social (in the broader and societal sense) dimension in critical high technology and AI decisions. Some of the features this implies include the following: a decision taking platform which brings together, without crippling the market mechanism and technological and AI advances, the relevant private sector, public and other actors in essential high-tech and AI investment decisions; prior measurement of the net contributions to society of such decisions like in the Positive Economy approach of J. Attali and taking into account such measurements before application; devising solutions taking closely and effectively into account effects on such factors as employment, access to the opportunity to acquire relevant education; monopoly, productivity; devising compensating solutions relying e.g. on active reskilling

and also income compensation where required; giving meaningful significance and weight to the long term; aiming at a realistic multilateral governance structure; and using incentives and regulations toward achieving all these objectives.

Key Words: Technological development, Artificial Intelligence, Productivity, Employment sand skills, Social Knowledge Economy
JEL: 033, 047, 022, J24, J08

2.3.5 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Çeşitli Konular

(Yöneten: **Emrah Aydınonat** - Univ. of Helsinki)

Ekonomik Siyasi ve Sosyal Alanlarda Davranışsal Azgelişmişlik

Erdal Türkkan, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Misafir Öğretim Üyesi erdalturkkan@hotmail.com

Özet

Bu tebliğin amacı, ekonomik, siyasi ve sosyal alanlardaki performans düzeyi ile bu alanlardaki karar vericilerin davranışları arasında güçlü bir ilişki olduğu hipotezine dayanan davranışsal azgelişmişlik olgusunun ve kavramının mahiyetini, sebeplerini, sonuçlarını ve yaygınlık derecesini, holistik mukayeseli olasılık analizi çerçevesinde ortaya koymaya çalışmak ve tartışmaya açmaktır. Bu makalede yazarın davranışsal azgelişmişlik kavramının ilk defa ele aldığı ve geliştirdiği, 2020 yılında yayımlanan **Davranışsal Azgelişmişlik** ve 2026 da yayımlanması beklenen **Behavioural Underdevelopment :A Holistic Comparative Probability** Analysis adlı kitaplar esas alınmıştır.

Davranışsal azgelişmişlik en geniş ve basit anlamda, çağdaş uygarlığın temel normları ile uyuşmayan ve sonuç olarak ekonomik gelişme potansiyelini ve performansını düşüren, siyasi iktidarın meşruiyetini ve siyasi sistemin performansını olumsuz etkileyen, toplumsal ilişkilerde güvenin, huzurun ve başarılı bir bütünleşmenin sürdürülebilirliğini zorlaştıran davranışlar olarak tanımlanabilir. Daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görüldüğü için, davranışsal azgelişmişlik, bireylerin ve ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal alanda az gelişmiş kalmasında etkili olan davranışlar olarak da tanımlanabilir. Daha somut ve kapsamlı bir tanımlama yapılmak istenirse davranışsal azgelişmişlik, irrasyonel tercihler yaparak, öğrenmeyi yetenek geliştirmeyi ve yaratıcılığı engelleyerek, adil rekabet kurallarını çiğneyerek, özgürlük alanlarını daraltarak, negatif dışsallıklar yaratarak, sorun çözme süreçlerini tıkayarak, her alanda negatif seleksiyona yol açarak, hoşgörü, nezaket ve saygıdan uzaklaşarak, inançları ve iyi duyguları istismar ederek, evrensel kuralları ve insan haklarını ihlal ederek, kaynak tahsisinde etkinliğin azalmasına, her türlü kazancın meşruiyetinin zedelenmesine, güvenin, güvenliğin ve huzurun tahrip edilmesine yol açarak, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel sistemin performansını düşüren davranışlar olarak da tanımlanabilir. Ekonomik, siyasi ve sosyal alanlardaki davranışsal azgelişmişliğin etkileşim halinde olması söz konusudur.

Bu çalışmada, Türkiye örneğinden hareketle ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda varlığı yakın gözlem yoluyla tespit edilen 100 civarındaki davranışsal azgelişmişlik biçiminin başka ülkelerde de geçerli olma olasılığını belirleme imkanı veren temel değişkenler kullanılarak 10 temel hipotez bütüncül mukayeseli olasılık analizi çerçevesinde test edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede: İktisadi gelişme düzeyini , eğitim düzeyini, özgürlüklerin, hukukun üstünlüğünü ve hukuka güveni, demokrasinin gelişme düzeyini, yolsuzluk düzeyini, eşitsizlik düzeyini, dini, etnik ve ideolojik aidiyetlere dayalı ayrımcılık düzeyini, devlet ve hükümetin etkinlik ve etkililiğini, yapısal ve tarihsel faktörlerin etkisini yansıtan çeşitli ölçülebilir de küresel düzeyde oluşturulmuş değişkenlerden hareket ederek yapı-

lacak mukayeseli bir analizin gelişmiş ülkelerde davranışsal azgelişmişliğin etkili olma olasılığının düşük, gelişmekte olan ülkelerde ise yüksek veya çok yüksek olduğu temel hipotezi doğrulanmış olmaktadır. Ancak ABD başta olmak üzere bazı gelişmiş ülkelerin diğerlerinden negatif ayrıştığı, buna karşılık Çin ve Brezilya gibi bazı gelişmekte olan ülkelerin ise diğerlerinden pozitif ayrışma gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan mukayeseli ölçümler, Türkiye'de yakın ve uzun vadeli gözlemlere dayanılarak tespit edilen davranışsal azgelişmişliğin çeşitli biçimlerinin var olmasını doğrular niteliktedir .

Anahtar Kelimeler: Davranışsal azgelişmişlik, Bütüncül mukayeseli olasılık analizi, Ekonomik gelişme performansı, siyasi sistemin performansı, sosyal sistemin performansı

İktisat ve Hukuk Kesişiminde Yeni bir Alan: Rekabet Hukukunda İktisadi Analiz

Cemal Ökmen Yücel, Ekonomist ve Hukukçu, Enerjisa Enerji, c.o.yucel@columbia.edu, ORC-ID: 0000-0003-2241-475X

Özet

Bu çalışma, hukuk ile iktisat disiplinleri arasındaki etkileşimin en yoğun biçimde gözlemlendiği alanlardan biri olan rekabet hukuku çerçevesinde iktisadi analizin rolünü incelemektedir. Piyasa odaklı tüm ekonomilerde piyasa aksaklığı olarak ortaya çıkan tekeller ve kartelistik yapılara karşı rekabet kuralları geliştirilmiştir. Rekabet hukuku başlığı altında, mevzuat ile mahkeme ve otorite kararları doğrultusunda şekillenen bu kurallar genellikle; (i) firmalar arası rekabeti kısıtlayıcı anlaşma ve bilgi değişimlerini, (ii) tekelleşme yaratabilecek birleşme ve devralmaları ve (iii) hâkim durumdaki teşebbüslerin bu güçlerini dışlayıcı veya sömürücü şekilde kötüye kullanmalarını yasaklamaktadır. Bu yasakların denetim ve uygulanmasına yönelik olarak genellikle idari otoriteler yetkilendirilmekte ve idari inceleme süreçleri sonucunda yüksek idari para cezaları ve/veya davranışsal ve yapısal yaptırımlar uygulanarak piyasalardaki rekabetçi yapının korunmasına çalışılmaktadır.

Her ne kadar kaynak ve uygulama itibarıyla normatif bir hukuk dalı olarak değerlendirilebilse de, rekabet hukukunun kuramsal temelleri büyük ölçüde iktisadi teorilere dayanmaktadır. Nitekim rekabet kurallarının özü, kartel ve tekel davranışlarının rekabetçi dengeye kıyasla daha düşük çıktı ve daha yüksek fiyat düzeyleri doğurduğu, bunun da toplam refahta azalışa ve *dara kaybına* (*deadweight loss*) yol açtığı kabulüne dayanmaktadır. Bu temelde rekabetin korunmasını hedefleyen rekabet hukuku uygulamalarındaki müdahaleler; sağlanan kanuni yetkiler çerçevesinde rekabet ihlallerini tespit ederek engellemek, rekabetçi yapının yeniden tesisini sağlamak ve de sorumlulara yaptırımlar uygulamak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu süreçlerde otoriteler karar alırken yetkin ve uzman ekiplerin, yerinde inceleme süreçlerinde ulaşılan yazışmalar gibi hukuki bulgular, piyasa aktörlerinden elde edilen bilgi ve açıklamalar ile piyasadan derlenen verilere ilişkin gözlemlere göre oluşturdukları raporları dikkate almaktadırlar. Özellikle tekelleşmeye yönelik incelemelerde iktisadi tespitler yoğun olarak kullanılsa da bu inceleme süreçlerinde iktisadi değerlendirmelere çok fazla yer verilmemekteydi. **Bununla birlikte, son yıllarda ampirik yöntemlerin ve istatistiki çıkarımların karar alma süreçlerine artan ölçüde entegre edilmesi, Rekabet Hukukunda iktisadi analizin görünürlüğünü ve önemini artırmıştır.** Bu çerçevede rekabet hukukunda iktisadi analiz, yalnızca nicel veri sunumunu değil, aynı zamanda test edilebilir hipotezlerin kurulmasına ve sınanmasına imkân veren metodolojik bir çerçeve olarak daha sık gündeme gelmeye başlamıştır. Bu kapsamda rekabet hukuku incelemelerinde rekabete aykırı anlaşmaların tespitinde, ilgili pazarın belirlenmesinde, hâkim durumun analizi veya kötüye kullanma değerlendirmelerinde pazar payı analizleri, fiyat ve miktar serilerinin incelenmesi, yapısal kırılma testleri,

varyans analizleri ve regresyon temelli modeller gibi araçlar yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır.

Rekabet Hukukunda iktisadi analizlere, özellikle ihlal iddialarının ortaya konulmasında, otoriteler tarafından gittikçe yükselen önemde kritik roller verilmeye başlanmıştır. Bu analizlerin yalnızca idari otoriteler tarafından değil, aynı zamanda taraflarca sunulan alternatif modellemeler ve karşı iktisadi açıklamalar yoluyla da sınandığı görülmektedir. Bu durum, iktisadi analizin yalnızca bir tespit aracı olmanın ötesine geçerek hukuki argümantasyonun teknik ve ayrılmaz bir bileşeni hâline geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte, veri kalitesi, doğru hipotez kurgusu ve analitik bulguların hukuki dile etkin biçimde aktarılması, bu süreçlerin başarısını belirleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu çerçevede çalışmada öncelikle, iktisadi analizin gelişen bir alt alanı olarak "iktisadi delil" kavramı ele alınmaktadır. Devamında, rekabet hukuku (antitröst) soruşturmalarında hem idari otoritelerin karar süreçlerinde hem de tarafların karşı argümanlarında kullanılan genel iktisadi yöntemler incelenmektedir. Son olarak ise rekabet hukukunda iktisadi analizin gelecekteki yönelimlerine ilişkin değerlendirmelere yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekabet hukuku, iktisadi delil, hukukta iktisadi analiz, pazar gücü, birleşme simülasyonu, kartel tarama testleri, istatistiki yöntemler

JEL Kodları: K21, D22, C12, C51

"İlişki"nin Karşılıklılığı Üzerine: CRM ve Ekonomik Öznenin Yeniden İnşası

Yelda Altunal Gürgen, Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi, yeldaaltunalgurgen@halic.edu.tr- 0000-0002-0925-2664

Özet

Ana akım işletme yazınında müşteri ilişkileri yönetimi (CRM) genellikle teknoloji, süreç ve stratejiyi bütünleştiren; müşteri sadakatini ve işletme performansını artırmayı hedefleyen rasyonel bir yönetim aracı olarak sunulur. Ancak bu nötr ve teknik anlatı, CRM'in içinde yer aldığı üretim ilişkilerini, iktidar biçimlerini ve değer yaratım mekanizmalarını görünmez kılar.

Çalışma, "ilişki" kavramının varsaydığı karşılıklılık ve simetriyi sorgulayarak başlar. CRM söyleminde ilişki, karşılıklı fayda ve güvene dayalı doğal bir etkileşim olarak kurgulanır. Oysa burada pratikteki ilişki; ölçülebilir, hesaplanabilir ve optimize edilebilir bir performans alanına dönüşmüştür. Veri toplama, segmentasyon, skorlama, tahmin modelleri ve algoritmik kişiselleştirme teknikleri aracılığıyla müşteri, tüketen bir figür olmanın ötesinde, sürekli izlenen, sınıflandırılan ve ekonomik değeri hesaplanan üretken bir özneye dönüşür.

Bu çalışma açısından CRM, iki kuramsal hattın kesişiminde konumlanmaktadır. Bir yandan Adam Arvidsson işaret ettiği gibi değer, artık yalnızca maddi üretim süreçlerinde değil; anlamda, deneyimde ve markayla kurulan ilişkide üretilmektedir. İlişki, böylece kültürel bir üretim alanına dönüşür. Öte yandan Michel Foucault'nun yönetimsellik kavramsallaştırması, bu üretim alanının nasıl düzenlendiğini, nasıl ölçülebilir hale getirildiğini ve nasıl ekonomik rasyonaliteye eklemlendiğini anlamamızı sağlar. Bunun yanında müşteri ilişkileri yönetimi, çalışma boyunca tarihsel bir akış üzerinden izlenmektedir. Veri tabanı odaklı ilk kuşak uygulamalardan sosyal CRM'e ve veri temelli öngörü sistemlerine uzanan süreç, kapitalizmin değer üretim rejimlerindeki değişimle birlikte okunmaktadır.

Bu bildirinin temel iddiası şudur: CRM, ilişkiyi yönetmekten çok, ilişki üzerinden özneyi yeniden yapılandırır. Müşteri, veri akışları ve algoritmik düzenlemeler aracılığıyla ekonomik sistemin aktif, ölçülebilir ve optimize edilebilir bir bileşenine dönüştürülür. Bu çerçevede CRM, işletme yazınının teknik sınırlarını aşarak, dijital kapitalizmin özneleşme süreçlerini ve değer üretim mantığını anlamak için kritik bir analitik pencere sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: CRM, politik ekonomi, yönetimsellik, kültürel değer, dijital kapitalizm
JEL Codes: M31, D83, L86, B52, Z13

2.5.1 - SPM Oturumu

Demografi

(Yöneten: **Belgi Turan** - TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniv.)

İktisat ve Toplum Kongresi
15-17 Nis. 2026, TOBB ETÜ
Ankara, Türkiye

Birleşik Büyüme Teorisi ve Demografik Geçiş: E-7 Ülkelerinden Ampirik Kanıtlar

Emrah Doğan, Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, emdogan@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9870-5719.

Özet

Birleşik Büyüme Teorisi , ekonomilerin Malthusçu durgunluktan sürdürülebilir büyümeye geçişini açıklayan demografik ve beşeri sermaye dinamiklerini bütünleştiren kapsamlı bir *çerçeve* sunmaktadır. Bu çalışma, dünya ekonomisinde artan ağırlıkları nedeniyle kritik *öneme* sahip olan E-7 *ülkelerindeki* demografik geçiş sürecine odaklanarak; doğurganlık, eğitim ve ekonomik büyüme arasındaki etkileşimleri ampirik olarak incelemektedir. *Çalışmada*, eğitim ve doğurganlık arasındaki karşılıklı etkileşimi analiz etmek amacıyla iki aşamalı bir ampirik *çerçeve* benimsemiştir. İlk aşamada eğitimin belirleyicileri (Model 1), ikinci aşamada ise doğurganlığın dinamikleri (Model 2) analiz edilmiştir. 2002-2022 dönemini kapsayan yıllık verilerin kullanıldığı *çalışmada*, değişkenler arasındaki eşbütünleşme ilişkisini ve hem kısa hem de uzun vadeli dinamikleri eşzamanlı inceleyebilen Havuzlanmış Ortalama Grup (PMG) tahmincisine dayalı Panel ARDL modeli uygulanmıştır. Model 1'de elde edilen analiz sonuçları, doğurganlığın eğitim *üzerinde* istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir etkiye sahip olduğunu doğrulayarak 'kalite-miktar takası' mekanizmasının işlediğini göstermektedir. Buna karşılık GSYİH, yaşam beklentisi ve kentleşme gibi faktörler beşeri sermaye birikimini pozitif etkilemektedir. Model 2'de ulaşılan bulgular, literatürdeki yaygın görüşlerin aksine, eğitimin doğurganlık *üzerinde* pozitif bir etkisine işaret etmektedir. Bu paradoksal bulgu, E-7 ekonomilerinde eğitimin sağladığı gelir etkisinin, artan fırsat maliyetinden daha baskın olduğunu ve demografik geçişin Batı modellerinden farklılaştığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, E-7 *ülkelerinde* sürdürülebilir büyüme *için* eğitim ve aile planlaması politikalarının eşgüdümlü yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Büyüme Teorisi, Demografik Geçiş, Panel ARDL, E-7 Ülkeleri
JEL Kodları: C33, J10, I25 O40.

The Turkish Welfare State Confronting the Demographic Tsunami: Sustainability and the Future of the Social Contract on the 20th Anniversary of the Turkish Social Security Reform

Bünyamin Esen, Asst Prof Dr., İstanbul Topkapı University Department of Political Science and International Relations, bunyaminesen@topkapi.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3254-8594

Abstract

In 2006, Türkiye enacted a comprehensive reform through Act No. 5510 to restructure its social security system, whose actuarial balances was deteriorated significantly. This reform, which raised the retirement age, increased the required premium payment days, and recalculated the pension replacement ratios, was primarily designed to avert the imminent threat of the system's short-term collapse. However, two decades later in 2026, it has become evident that the principal challenge confronting Türkiye transcends mere parametric adjustments: it is the profound and accelerated process of demographic transformation.

This study assesses the degree of success achieved by the 2006 Social Security Reform in meeting its sustainability targets, while simultaneously directing the core analytical focus toward the structural pressures exerted by Türkiye's rapidly aging population upon the welfare state. Data from the Turkish Statistical Institute (TurkStat) indicate that the total fertility rate has fallen below 1.5, and the proportion of the elderly population has permanently exceeded the 10 percent threshold. This demographic picture fundamentally undermines the intergenerational solidarity upon which the current social insurance system, historically built on the "youthful population advantage," rests.

The central hypothesis of this paper is twofold. First, while the 2006 reform provided the system with a two-decade respite by incrementally raising the retirement age to 65 and by defining gradual transition periods, it fell short of achieving its anticipated success in critical administrative and structural domains. These include effectively combating informal employment, enhancing premium collection efficiency, and sustaining a balanced active-to-passive insured ratio. More critically, the unforeseen velocity of the demographic transition in the ensuing years has substantially neutralized the efficacy of the measures originally adopted. As of 2025, the number of pensioners has surpassed 17 million, and the active/passive insured ratio has dropped below 1.6. The system, which currently relies on four active contributors to support each pensioner, remains ill-prepared for a scenario where, within the next two decades, this ratio is projected to decline to approximately 1.5 active contributors per pensioner.

Employing a mixed-methods research design, the quantitative dimension involves a time-series analysis of Social Security Institution (SGK) statistics—including premium payment days, active/passive ratios, and budgetary transfers—alongside TÜİK population projections concerning old-age dependency ratios and fertility rates. This analysis empirically charts the evolution of the actuarial balance over the 2006–2026 period. The qualitative dimension comprises a content analysis of post-2006 legislative amendments and engages in a theoretical discussion situated within the political science literature, specifically around the conceptual frameworks of "welfare regimes" and the "social contract."

The findings demonstrate that Türkiye is no longer confronting a crisis manageable solely through parametric reforms, such as adjusting the retirement age or contribution periods. The prevailing model, predicated on "acquired rights" and "contribution-based solidarity," is becoming unsustainable in the face of a diminishing young population and increasing life expectancy. This trajectory necessitates a renegotiation of the social contract between the state and its citizens. Compounded by exogenous factors such as the advent of Industry 4.0, the transformation of labour markets, and the impact of artificial intelligence on employment, a strategic transformation of the Turkish welfare regime has become an imperative necessity.

This paper argues that, given the magnitude of treasury transfers allocated to social security from the public budget, the future resilience of the welfare state cannot be secured through fiscal discipline alone. It must be constructed through a holistic policy mix encompassing robust pro-natalist measures, well-regulated migration strategies, and the further expansion of complementary private pension systems. The twentieth anniversary of the 2006 reform must therefore serve not only as an occasion for critical accounting but also as the commencement of Türkiye's transition toward a novel welfare state architecture, one fundamentally reconfigured in response to its demographic realities.

Keywords: Social Security Reform, Demographic Transition, Actuarial Sustainability, Welfare State, Social Contract, Türkiye.
JEL Codes: H55, J11, J14, H60, H53

Türkiye'de Emekli Çağındaki Nüfusun Ekonomik Davranışları Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Semih Çağan, Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, semihcagan@mu.edu.tr, 0000-0003-2294-8508.

Hüseyin Günsüz, Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, huseyingunsuz@mu.edu.tr, 0000-0002-6462-159X

Özet

Türkiye nüfusu yaşlanma eğilimini girmektedir. 2000 yılında 65 ve üzeri yaştaki kişiler toplam nüfusun %5.7'sini oluştururken 2023 yılı itibariyle bu oran %10.2'ye yükselmiştir. Bu açıdan emekli çağındaki nüfusun ekonomik davranışlarının incelenmesi önemli olmuştur. Ekonomik karar alıcıların ekonomi politikalarına karar verirken emekli çağındaki nüfusun önemini anlaması gerektiği açıktır. Emekli çağındaki kitlenin önemi, Türkiye'deki doğum oranındaki düşüş ve yaşlanma eğiliminden dolayı ilerleyen yıllarda daha da artacaktır. Çalışmamızın amacı emekli çağındaki nüfusun ekonomik davranışlarını inceleyerek, ekonomik karar alıcıların doğru iktisat politikaları oluşturmasına katkı sağlamaktır. Çalışmamızda kullandığımız veri seti 2023 yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye Yaşlı Profili Araştırmasıdır. Ekonomik davranışın belirleyicisi olarak gelir seviyesi temel değişken olmuştur. Gelir seviyesi ile eğitim düzeyi, cinsiyet, sosyal güvenlik geçmişi, emeklilik sonrası çalışma durumu, demografik ve bölgesel değişkenler arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Analiz yöntemi olarak kesit veri ekonometrisi ve Stata 19 paket programı kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında eğitim düzeyinin emekli çağındaki nüfusta gelir seviyesini artırıcı bir etki yaparken, erkekler kadınlara göre, sosyal güvenlik geçmişi olanlar olmayanlara göre ve emeklilik sonrası çalışanlar çalışmayanlara göre daha yüksek geliri olduğu sonucu çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Emekli çağı nüfusu, gelir, kesit veri analizi

JEL Kodları: D12, H30, H31, J11, J28

Yaşam Döngüsü Perspektifinden Kadınların İç Göçü: Türkiye 'de Yaş Profili ve Geçiş Analizi

Derya Bilgin, Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İİBF- Ekonomi Bölümü, d.bilgin@iku.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-1384-8062

Özet

İç göç, bireylerin yaşam süreçlerinde ortaya çıkan demografik ve sosyoekonomik değişimlerle yakından bağlantılı önemli bir nüfus hareketidir. Yaşam döngüsü yaklaşımı, göç kararlarının yalnızca ekonomik fırsatlar veya bölgesel eşitsizliklerle açıklanamayacağını, aynı zamanda bireylerin yaşamlarında gerçekleşen eğitim, evlilik, doğurganlık ve işgücüne katılım gibi temel geçişlerle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma, 2018 yılı Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verileri kullanılarak, Türkiye'de kadınların iç göç davranışını yaşam döngüsü perspektifinden incelemeyi ve göçün yaşa göre dağılımını kent ve kırsal yerleşimler açısından karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

Araştırma iki aşamalı bir analiz tasarımına dayanmaktadır. İlk aşamada kadınların iç göçünün yaşa özgü profili belirlenmektedir. Bu amaçla yaşa göre göç yoğunlukları hesaplanarak kadınlarda göçün en yoğun gerçekleştiği yaş aralıkları tespit edilmektedir. Elde edilen yaş profilleri kent ve kırsal yerleşimler için ayrı ayrı incelenerek göçün zirve yaptığı yaşların mekânsal farklılıkları ortaya konulmaktadır. Bu analiz, kadın göçünün yaşam döngüsündeki zamanlamasını anlamaya yönelik temel bir çerçeve sunmaktadır.

İkinci aşamada ise yaşam geçişlerinin göçün gerçekleşme zamanına etkisi analiz edilmektedir. Bu kapsamda eğitimden çıkış yaşı, ilk evlilik yaşı, ilk doğum yaşı ve işgücüne ilk giriş yaşı gibi yaşam döngüsü geçişleri temel açıklayıcı değişkenler olarak kullanılmaktadır. Bu değişkenler kadınların yaşamlarında meydana gelen önemli dönüşümleri temsil etmekte ve göç kararının hangi yaşam evrelerinde ortaya çıktığını anlamaya yardımcı olmaktadır.

Çalışmanın kadınların iç göçünün yaşa bağlı dinamiklerini ortaya koyarak literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca kent ve kırsal alanlar arasındaki farklılıkların belirlenmesi kadınların mekânsal hareketliliğini şekillendiren demografik ve sosyoekonomik mekanizmaların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Elde edilecek bulguların kadın istihdamı, eğitim olanakları ve erken evlilik gibi konularda geliştirilecek sosyal ve ekonomik politikaların tasarlanmasına yönelik önemli çıkarımlar sunması beklenmektedir. Böylece çalışma Türkiye'de kadın göçünün zamanlamasına ilişkin ampirik bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İç göç, Yaşam Döngüsü Yaklaşımı, Kadın Göçü, Refah Ekonomisi
JEL Kodları: D60, J11, J61, R23

İşgücü Yaşlanması ve Firma Performansı: Görev Yapısı ve Teknoloji Yoğunluğunun Rolü

Seren ÖZSOY, Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, serenozsoy@sakarya.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-6642-7195.

Mahmut ABLAY, Ekonomist, TCMB, mahmut.ablay@tcmb.gov.tr, https://orcid.org/0009-0000-2524-9767

Özet

Küresel ölçekte hızlanan demografik yaşlanma süreci, işgücü piyasaları ve üretim yapıları üzerinde önemli yapısal etkiler doğurmaktadır. Ancak işgücü yaşlanmasının firma düzeyindeki performans göstergeleri üzerindeki etkilerine ilişkin ampirik bulgular net değildir. Makro düzeyde yapılan çalışmalar yaşlı çalışan oranındaki artışın verimlilik büyümesini sınırlayabildiğini ortaya koyarken, firma ve işyeri düzeyindeki bulgular daha karmaşık ve bağlama bağlı sonuçlar sunmaktadır. Bu çalışma, işgücü yaşlanmasının firma performansı üzerindeki etkisini Türkiye için eşleştirilmiş çalışan-işveren mikro verisi ve firma düzeyinde bilanço verileri kullanarak analiz etmektedir.

Firma performansı; çalışan başına katma değer (emek verimliliği), katma değer büyümesi ve ciro büyümesi göstergeleri ile ölçülmektedir. İşgücü yaşlanması, firmadaki ortalama çalışan yaşı ve ileri yaş çalışan oranı üzerinden tanımlanmaktadır. Çalışmanın temel katkısı, yaşlanma–performans ilişkisinin firmanın mesleki görev yapısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmesidir. Bu kapsamda meslek kodları, Uluslararası Meslek Sınıflandırma Standardı (ISCO)'na dayalı olarak rutin görev yoğunluğu ve bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) ile ilişkili mesleklerin toplam istihdam içindeki payını gösteren göstergelere dönüştürülmektedir. Ayrıca sektörlerin teknoloji yoğunluğu dikkate alınarak yaşlanma etkisinin yüksek ve düşük teknoloji sektörlerinde değişip değişmediği incelenmektedir.

Panel veri yöntemleri ve firma sabit etkileri kullanılarak gerçekleştirilen analizler, firma içi zaman içi değişimleri dikkate alarak yaşlanmanın performans üzerindeki etkisini tahmin etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, işgücü yaşlanmasının firma performansını otomatik olarak düşürmediğini; etkinin üretim yapısı, görev kompozisyonu ve teknolojik bağlama bağlı olarak farklılaştığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bulguların, aktif yaşlanma politikaları, sanayi stratejileri ve dijital dönüşüm süreçleri açısından önemli politika çıkarımları sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşgücü yaşlanması, Firma verimliliği, Mesleki Görev Yapısı, Sektörel Teknoloji Yoğunluğu, Mikro Panel Veri Analizi
JEL Kodları: J21, J24, D24, L60

2.5.2 - İktisadi Düşünce Girişimi (İDG) Oturumu

Heteredoks İktisat

(Düzenleyen: **Hüseyin Özel** / Yöneten: **Çiğdem Boz** - Munzur Üniv.)

İktisadın Ontolojik Krizi: Matematizasyon ve Nesneleştirme Kıskacı

Ferhat APAYDIN, Dr., Adıyaman Üniversitesi, fapaydin@adiyaman.edu.tr, ORC-ID: 000-0002-5637-3813.

Umut MORKOÇ, Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, umorkoc@adiyaman.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-8122-6815

Özet

Modern bilimsel düşünceyle beraber, evrenin mahiyeti radikal bir dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşümün mimarlarından Galileo Galilei, "doğa kitabının geometrinin harfleriyle yazıldığını" ilan ederken, sadece bir ölçüm yöntemi önermiyor; aynı zamanda dünyanın ontolojik statüsünü de yeniden tanımlıyordu. Bu süreç, Isaac Newton'un evreni deterministik, adeta kusursuz bir saat mekanizması gibi işleyen bir yapı olarak tasvir etmesiyle doruk noktasına ulaştı. Newtoncu fiziğin doğayı açıklamaktaki başarısı ve matematiksel kesinliği, zamanla tüm rasyonel uğraşlar için bir altın standart haline geldi. Bu durum, sosyal bilimlerin ve özellikle iktisadın üzerine bir gölge gibi düşen, literatürde "fizik kıskançlığı" (*physics envy*) olarak tabir edilen metodolojik bir saplantıyı beraberinde getirdi.

İktisat disiplini, tıpkı birçok beşeri bilim gibi, rüştünü ispat etme ve "sert bir bilim" (*hard sciences*) olma arzusuyla, Newtoncu fiziğin metodolojisini ve dünya tasarımını kontrolsüz bir şekilde sahiplenmiştir. Philip Mirowski'nin *More Heat Than Light* adlı çalışmasında gösterdiği üzere, iktisatçılar sadece fiziğin yöntemini değil, ontolojik yapıları da değer ve denge kavramlarına tahvil etmişlerdir. Bu süreçte matematik, gerçeği arama yolunda kullanılan bir araç olmaktan çıkmış; Newtoncu prestijin arkasına sığınan, tartışmayı imkansız kılan bir ikna aracına dönüşmüştür.

Bu matematizasyon fetişizminin izlerini Leon Walras'ın genel denge kuramında ya da W. Stanley Jevons'ın "iktisat eğer bir bilim olacaksa matematiksel olmalıdır" diyen keskin tavrında izleyebiliriz. Milton Friedman'ın savunduğu "varsayımların gerçekliğinin değil, tahmin gücünün önemli olduğu" tezi, iktisadı hayatın gerçekliğinden koparan araçsalcı bir zirveyi temsil eder. Piyasa artık tıpkı bir saat gibi işleyen, aksiyomatik sistemlerle kurulan ve hataya yer bırakmayan matematiksel bir süreç olarak kutsanır. Ancak bu "kusursuzluk" arayışı, iktisadı toplumsal bağlamından, tarihsel derinliğinden ve hepsinden önemlisi "insan"dan koparmıştır. İktisat artık bir beşeri bilim değil, verilerin ve modellerin hüküm sürdüğü soğuk bir teknisyenlik alanıdır. Sert bilim olarak tanımlanan disiplinlerdeki hakim eğilim olan matematikselleşme ve formalizmi iktisat çalışmalarındaki aksiyomatik bir sistem kurma ve matematiksel model merkezli teoriler kurma arzusunda, evrensel yasa arayışına yönelmeyi yasa benzeri genel bir denge arayışında izleyebiliriz. Bu mekanikleşmeye karşı yükselen sesler, meselenin sadece teknik bir hata değil, bir varoluş krizi olduğunu ortaya koyar.

Bugün akademi, ekonometrik modellerle ifade edilmeyen her türlü teorik çaba "yetersiz" veya "bilimdışı" ilan ederek bu mekanik dogmayı beslemeye devam etmektedir. Bu metodolojik körlük, iktisadı hayatın kendisinden yalıtarak onu sterilleştirilmiş bir laboratuvar deneyi halinde kurgular. İnsanı bir "veri noktasına", doğayı ise sınırsızca sömürülecek bir "girdiye" dönüştüren bu nesneleştirme süreci, fon kaynaklarından akademik yayın mecralarına kadar uzanan sistematik bir dışlamayla tahkim edilmektedir. Oysa iktisadın ihtiyaç duyduğu şey, matematiği bir "hakikat" değil, sınırlı ve yardımcı bir "araç" olarak yeniden konumlandırmaktır.

Artık ihtiyaç duyulan, doğayı ve insanı denklemlerin içine hapseden değil, onları o denklemlerden özgürleştiren bir bilim anlayışıdır. İktisadı, cansız atomların hareketini inceleyen bir "sosyal fizik" olmaktan çıkarıp; etik kaygıları, toplumsal adaleti, ekolojiyi ve müstakil bir özne olarak insanı merkeze alan bir "beşeri bilim" olarak yeniden inşa etmeliyiz. Doğayı bir nesne değil bir yaşam alanı, insanı ise rasyonel bir makine değil anlam arayan bir özne olarak kabul eden bir iktisat tasavvuruna dönmek, sadece bilimsel bir zorunluluk değil, aynı zamanda etik bir sorumluluktur. Bilim, dünyayı ölçmek uğruna onu yaşanmaz kılan bir teknisyenliğe değil; dünyayı anlamlandıran bir bilgeliğe talip olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Doğanın Metematizasyonu, Fizik Kıskançlığı, Formalizm, İktisat Metodolojisi, Araçsal Akıl, Metodolojik Monizm.

JEL Kodları: B41, A12, B50, B59

Equalization of Profit Rates and Demand Matching: A Sectoral Analysis of Capacity Utilization within Anwar Shaikh's Theory of "Real Competition"

Furkan İNCEDAYI, Res. Asst., Department of Economics, Faculty of Economics and Administrative Sciences, İstanbul Beykent University, furkanincedayi@beykent.edu.tr, ORCID: 0009-0007-7470-9644.

Oktay ÖZDEN, Asst. Prof., Department of Economics, Faculty of Business, İstanbul Bilgi University, oktay.ozden@bilgi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5739-8783.

Abstract

This paper empirically examines the hypothesis of the equalization of incremental profit rates, one of the fundamental propositions of the "Real Competition" theory developed by Anwar Shaikh, in the context of capacity utilization and demand patterns of sectors. Shaikh's theory of "Real Competition" treats the equalization of profit rates, via "regulating capital," as a fundamental feature of competitive turbulence. For Shaikh, the rate of profit is the "linchpin of the entire system," as it captures a series of reflexive relationships between the expected/actual profit rates, demand/supply, output/capacity, as well as actual/normal interest rates. Shaikh shows that, in a growing economy, the growth rate of nominal output tends to increase in response to demand-supply disequilibrium, while the growth rate of the capital stock tends to increase in response to output-capacity disequilibrium. This process results in the "turbulent equalization" of aggregate demand and supply in the short run, as well as output and capacity in the long run. Shaikh explicitly states that the adjustment of actual capacity to normal capacity is perfectly stable, as there is no "knife-edge" effect on the Harrodian warranted path. Hence, changes in the rates of actual capacity utilization are viewed as mere fluctuations around the equilibrium path, which tend to be long-run equilibrium-oriented, rather than acting as the fundamental drivers of profit rates. This research aims to reassess the theoretical suppositions of Shaikh through the argument that capacity utilization is a primary adjusting factor to changes in demand conditions. The empirical study covers the economies of the USA, China, Japan, Germany, France, and Italy. These economies have been chosen as they represent the core economies of the G7 and G5 countries with the necessary datasets to calculate the incremental profit rates as well as capacity utilization from the OECD and RIETI databases. From a methodological perspective, a "Normal Capacity Utilization Rate" was calculated for each sector by using a 3-year centered moving average. Deviations from the series were used as indicators for changes in demand. Negative deviations indicate a contraction in the demand for the respective sectors, whereas positive deviations indicate an expansion in the demand. From the empirical evidence, it is clear that the dispersions and turbulences in the incremental profit rates are not the result of the competitive capital mobility as Shaikh suggests;

rather, the dispersions and turbulences in the profit rates have been explained by the changes in the capacity utilization. In conclusion, the study shows that capital does not reallocate to equalize profit rates; rather, profit rate differentials are explained by demand-constrained dynamics. Thus, the study shows that Shaikh's equilibrium mechanism through the concept of normal capacity carries the risk of becoming an accounting identity that conceals the crucial role of demand, revealing that the equalization of profit rates is a demand-led process.

Keywords: Anwar Shaikh, Real Competition, Incremental Profit Rate, Capacity Utilization, Sectoral Analysis.
JEL Codes: B51, E11, E12, E22, L16

Post Keynesyen ve Marksist İktisat Geleneklerinde Fiyat Teorileri: Bir Kıyaslama

Hüseyin Özel, Bağımsız Araştırmacı, huseyinozel@ymail.com

Özet

Bu bildiri, Post Keynesyen (PK) iktisat yaklaşımı ile Marksist yaklaşımın dayandığı düşünülen fiyat teorilerinin kıyaslanması amacını gütmektedir. Marksist iktisadın fiyat teorisi, özünde Klasik politik iktisat geleneğinin "normal fiyat" yaklaşımına dayanmakta ve sistemdeki uzun dönem denge değerlerinin nasıl oluştuğu sorusuna yanıt aramaktadır. Buna karşılık PK yaklaşımda, nasıl bir fiyat teorisinin var olduğu, hatta bir fiyat teorisinin var olup olmadığı sorusu sıkça tartışılan bir sorudur. Genel olarak bu yaklaşımın, fiyatların nasıl belirlendiği sorusuna Keynes'ten beri verdiği farklı yanıtlar, büyük ölçüde *ad hoc* niteliktedir; dolayısıyla da genel bir teori oluşturmaktan uzaktır. PK iktisatçılar, fiyat mekanizmasını bir ölçüde keyfi bir biçimde kabul ya da reddetmektedir. Örneğin, bu iktisatçılar, işsizliğe yaklaşımlarında ücret esnekliğini reddederken, para politikası ve faiz oranlarının belirlenmesi sürecinde para piyasalarının, döviz kurlarının belirlenmesi sürecinde de uluslararası piyasaların fiyat esnekliğine sahip olduğunu düşünür görünmektedir.

Bildiride, Geoffrey Harcourt ve Omar Hamouda (1988) tarafından, PK iktisada yönelik olarak geliştirilen sınıflama kullanılarak, PK iktisadın fiyat teorisi olmaya aday üç yaklaşımın var olduğu ileri sürülmektedir. İlkin, Klasik ve Sraffa iktisadından devralınan, uzun dönem denge değerleri üzerinde duran "Neo-Rikardocu" çizgi; ikincisi, "Cambridge Okulu" iktisatçılarının üzerinde durduğu, Joan Robinson ve Michal Kalecki'nin öncülüğünü yaptığı, eksik rekabet yaklaşımları; son olarak da, Davidson, Shackle ve Minsky'nin, parasal ve reel kesimler arasındaki karmaşık ilişkilere eğilirken, belirsizlik ve spekülatif dengesizlikleri öne çıkaran, ancak fiyat belirleme konusunda doyurucu bir yaklaşıma sahip olduğunun söylenmesi zor olan "belirsizlik" ya da "ergodik olmayan" iktisat anlayışı. Bu üç yaklaşımın birlikte bir fiyat teorisi oluşturmakta kullanılması zor olsa da "Neo-Ricardocu" çizginin, Marx'ın değer teorisiyle olan farklılıkları bir yana, fiyat belirleme bakımından daha avantajlı olduğu, bildiride savunulan görüş olacaktır. Yine de bu modelin temel olarak paranın varolmadığı reel bir modele dayanıyor olması, "parasal üretim ekonomisi" kavrayışıyla birleştirilip birleştirilemeyeceği sorusunun yanıtının açık kalmasına yol açmaktadır. Marx'ın kendi yaklaşımında da varolan bu sorunun çözüme kavuşturulmasının, iki gelenek arasındaki işbirliği olanaklarını da artıracağı bildirinin savunduğu düşüncelerden birisidir.

Anahtar Sözcükler: Fiyat belirleme süreci, Marksist Teori, Pos Keynesyen Teori, Parasal Ekonomi

JEL kodları: B12, B14, B51, E11, E12

İktisat ve Toplum Kongresi
15-17 Nis. 2026, TOBB ETÜ
Ankara, Türkiye

Post-Keynesyen Monetarizm: Palley'in Keen'i Eleştirmek için Kullandığı Kavram, Gelişmekte Olan Ülkelerde Enflasyon Analizi için Uygun Bir Kuramsal Çerçeve Sağlayabilir mi?

Kaan İrfan Öğüt, Doçent Doktor, Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomi Bölümü, kaan.ogut@bau.edu.tr, 0000-0002-3090-003X

Özet

Palley (2014), Keen'in (2014) içsel para, kredi ve toplam talep ile ilgili görüşlerini eleştirdiği makalesinde onu *Post-Keynesyen bir monetarist* olarak tanımladığında muhtemelen geçmiş deneyimleri nedeniyle doğrudan ya da dolaylı parasallaştırmanın enflasyonist etkilerini göz ardı edemeyen gelişmekte olan ülkelerdeki heterodoks iktisatçılar için yeni bir düşünsel yol açtığını farkında değildi. Palley'in Keen'i monetarist bir Post-Keynesyen olarak nitelendirmesinin temel nedeni, Keen'in toplam talep içinde borçlanmanın rolünü formüle ederken paranın dolaşım hızı kavramını monetarist bir çerçevede kullanmasıydı.

Bu çalışmada, "***Post-Keynesyen Monetarizm***" olarak adlandırılabilecek bu yaklaşımı yine Palley'in (2017) para arzı tanımı üzerine inşa ediyor ve gelişmekte olan ülkelerde enflasyonun analizinde önemli bir rol oynadığını düşündüğüm içsel/kredi paranın yani özel borçlanmanın yanı sıra kamusal borçlanmanın ve bunun doğrudan ya da dolaylı parasallaştırma (monetizasyon) yoluyla finansmanının enflasyonun belirlenmesindeki rolüne dikkat çekiyorum. Bu bir anlamda borçlanarak finanse edilen talep çekişli bir enflasyon teorisi geliştirme denemesidir.

Bildiri iktisadi düşünce tarihi bağlamında Leijonhufvud'un (1979), Wicksell'in Fisher'in miktar kuramından ayrılarak tasarruf–yatırım yaklaşımını başlattığı ve bunun makro iktisat literatüründeki en önemli dönüm noktası olduğu iddiasından hareket etmekte, bu çerçevede, Fisher, Wicksell, Keynes ve Minsky'den başlayarak Keen, Palley ve Kim'e uzanan bir düşünsel hattı izlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Post Keynesyen Monetarizm, Kredi Para, Doğrudan ve Dolaylı Monetizasyon.
JEL Kodları: B22, B52, E31, E51

2.5.3 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Türkiye’nin İktisadi Tarihi

(Yöneten: **Tamer Güven** - Abdullah Gül Üniv.)

TEPAV Binası 3. Kat 2. Salon – 13:30-15:40

Disease, gender, and education in a rural economy: evidence from the malaria eradication campaign in Türkiye

Kadir Can Çelik, Öğrenci, Ankara Üniversitesi, 22080408@ogrenci.ankara.edu.tr

Yaşar Ersan, Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, yasarersan@ankara.edu.tr, 0000-0001-6468-9204

Abdullah Selim Öztek, Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, asoztek@ankara.edu.tr, 0000-0002-2900-182X

Özet

Childhood exposure to infectious disease can shape human capital formation in the long run, but its effects may depend critically on local labor market conditions and gender-specific opportunity costs of schooling. In this paper, we study the long-run effects of malaria eradication on human capital accumulation in Türkiye by exploiting the nationwide anti-malaria campaign launched in 1945. At the time, Türkiye was a predominantly rural and agricultural economy, providing a useful opportunity to examine how early-life health improvements affects educational outcomes and whether these effects differ systematically by gender.

For causal identification, we exploit plausibly exogenous variation generated by the interaction between the timing of the eradication campaign and pre-existing provincial malaria intensity. Provinces with higher malaria prevalence before the campaign experienced a greater decline in malaria intensity, while cohorts born well before the campaign were too old to benefit from the educational effects of the campaign. Using this variation, we estimate the impact of reduced childhood malaria exposure on a range of educational outcomes.

Our results reveal substantial gender heterogeneity. While malaria eradication is expected to increase the marginal benefit of schooling for a given duration in school, it may also affect the opportunity cost of schooling. For females, reduced malaria exposure leads to large and robust improvements in schooling outcomes. For males, however, the effects are smaller and mixed. We argue that this pattern reflects boys' comparative advantage in brawn in a rural agrarian setting: improved childhood health likely increased their physical capacity and productivity in agricultural work, thereby raising the opportunity cost of schooling. For girls, by contrast, educational gains are significantly more pronounced in regions where pre-existing demand for child labor was low, suggesting that their schooling responses were more sensitive to local labor demand conditions.

Overall, our findings highlight that the long-run benefits of disease eradication are not uniform across groups. Health interventions can increase education, but their effects are mediated by gendered labor market opportunities and the opportunity cost of schooling. The paper contributes to the literature on health and human capital by showing how early-life health improvements interact with local economic structure to produce heterogeneous educational responses.

Anahtar Kelimeler: Malaria eradication, human capital, child labor.
JEL Kodları: I12, I18, I21, J16, O15

Erken Cumhuriyet Dönemi Sanayileşme Merkezi: Sümerbank ve Fabrikalar

Şenol Sırma, Dr. Çankaya Belediyesi, Türkiye, senolsirma2483@gmail.com

Özet:

Cumhuriyet'in kuruluş süreci, Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan devraldığı çok katmanlı krizler üzerinden yükselmiştir. Söz konusu krizler yalnızca askerî ve siyasal çözülmenin değil; aynı zamanda demografik daralmanın, üretim kapasitesindeki çöküşün ve mali yapının dağılmasının belirlediği bütüncül bir toplumsal yıkımın ifadesidir. Uzun savaş yıllarının yarattığı nüfus kaybı, sermaye birikiminin zayıflığı, teknik bilgi eksikliği ve altyapı yetersizlikleri, yeni rejimin karşı karşıya olduğu yapısal sorunları derinleştirmiştir. Bu bağlamda Cumhuriyet yönetimi, siyasal egemenliğin tahkimi ile iktisadi bağımsızlığın tesisi arasında kurucu bir ilişki kurarak kalkınmayı devlet öncülüğünde örgütlenen kurumsal bir dönüşüm projesi olarak tasarlamıştır. Bu dönüşüm stratejisinin merkezinde, 1930'lu yıllarda belirginleşen devletçi-kalkınmacı paradigma yer almıştır. Bu paradigmanın kurumsal taşıyıcılarından biri olan Sümerbank, yalnızca bir finans ve sanayi kuruluşu değil; aynı zamanda erken Cumhuriyet'in iktisadi rasyonalitesini somutlayan bütüncül bir modernleşme aygıtı olarak kurgulanmıştır. Sanayileşmeyi kalkınmanın önkoşulu olarak gören yaklaşım doğrultusunda Sümerbank, ithal ikamesine dayalı üretim yapısının geliştirilmesi, ulusal sanayinin tesis edilmesi ve teknik işgücünün yetiştirilmesi gibi hedeflere hizmet etmiştir. Böylece ekonomik bağımsızlık ideali ile toplumsal dönüşüm hedefi iç içe geçirilmiştir.

Sümerbank'a bağlı fabrikalar, özellikle Anadolu'nun merkezden uzak taşra kentlerinde konumlandırılarak mekânsal eşitsizliklerin giderilmesi ve ulusal bütünleşmenin güçlendirilmesi yönünde işlev görmüştür. Bu tesisler, üretim birimleri olmanın ötesinde, modern kamusallığın ve laik-toplumsal yaşam biçiminin inşa edildiği çok işlevli mekânlar olarak tasarlanmıştır. Fabrikaların kurulduğu yerleşimlerde planlı konut alanları, sağlık hizmetleri, eğitim imkânları, sosyal ve kültürel tesisler aracılığıyla yeni bir gündelik hayat örgütlenmesi teşvik edilmiştir. Bu çerçevede sanayi yatırımı, ekonomik rasyonalite ile toplumsal mühendisliğin kesişim noktasında konumlanmıştır. Örneğin Nazilli ve Kayseri gibi kentlerde kurulan fabrikalar, yalnızca istihdam yaratmakla kalmamış; bölgede yaygın olan sıtma gibi halk sağlığı sorunlarıyla mücadelede kurumsal kapasite geliştirmiştir. Fabrika bünyesinde kurulan hastaneler ve revirler, planlı altyapı yatırımları, belediye hizmetlerinin yaygınlaşması ve nüfus artışı, taşra kentlerinin kentsel ölçek ve nitelik bakımından dönüşümünü hızlandırmıştır. Tiyatro, sinema ve benzeri kültürel etkinlikler aracılığıyla halkçı bir aydınlanma pratiği desteklenmiş; böylece ekonomik kalkınma ile kültürel modernleşme arasında bütüncül bir ilişki tesis edilmiştir. Bu yönüyle fabrikalar, üretim mekânı olmanın ötesinde, Cumhuriyet ideolojisinin gündelik hayatta somutlaştığı kurumsal alanlar hâline gelmiştir.

Bu çalışma, söz konusu kurumsal ve ideolojik çerçeve doğrultusunda, Sümerbank'a bağlı fabrikalarda uygulamaya konulan sosyal politika araçlarını, özellikle Nazilli Basma Fabrikası örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Erken Cumhuriyet dönemine özgü kalkınmacı sanayileşme stratejisinin, fabrikalar ve bunların yer aldığı bölgeler üzerinde nasıl bir sosyo-ekonomik ve kültürel etki yarattığı sorusu temel araştırma problematiğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma, devlet öncülüğünde gerçekleştirilen sanayileşmenin yalnızca üretim artışıyla sınırlı olmayan; toplumsal yapıyı, mekânsal örgütlenmeyi ve gündelik yaşam pratiklerini dönüştüren çok katmanlı bir süreç olduğunu ileri sürmektedir.

Anahtar kelimeler: sanayileşme, sosyal politika, kalkınma, kültürel modernleşme

Türkiye İktisat Kongresi'nde İşçi Sınıfının Temsili

Osman Akar, Arş. Gör. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, osman.akar@ikc.edu.tr, 0000-0002-1260-9978

Özet

Erken Cumhuriyet dönemini konu edinen her kapsamlı çalışmada önemli ölçüde yer edinmesine karşın, Türkiye İktisat Kongresi'ne yönelik ilgi çoğunlukla akademik bir derinlik kazanmadan ilerledi. Toplanma nedenleri, genel politik konjonktür ile ilişkisi, nihayetinde alınan kararlar ve bunların ilerleyen dönem iktisat politikalarına etkileri gibi hususları; neredeyse kalıplaşmış bir düzen içinde ele alan bu çalışmalar, niteliklerinden ziyade nicelikleri ile literatürde sahte bir doygunluk meydana getirdi. Bireysel katılımcıların sınıf profilleri ve beklentileri, kurulan örtük ittifaklar, grup içi dinamiklerinin seyri, kongredeki bölgesel ve sınıfsal temsiliyet gibi hayati konular hakkında detaylı çalışmaların yapılmaması bu algıyı bir kat daha güçlendirdi. Oysa kongre daha ilk günlerinden şiddetli tartışmaların yaşandığı, farklı grupların iktisadi çıkarları doğrultusunda gündemi belirlemeye çalıştığı, sınıf uyumundan çok sınıf çatışmasının kendisini gösterdiği bir alan haline geldi. Bu düzlemde Türkiye İktisat Kongresi'ni Cumhuriyet dönemindeki sınıf çatışmasının bir ön gösterimi olarak tanımlamak mümkündü. Bu bağlamda çalışma, katılımcılarının "resmi zevat" ve "kukla örgüt" olarak karikatürleştirildiği işçi grubunu konu edinmiştir. Yerleşik görüşün aksine, işçilerin kongredeki en muhalif grubu teşkil etmesini ve dönem için radikal talepleriyle en şiddetli muhalefeti görmesini, farklı grupların genel kuruldaki oy verme tutumlarının sayısal analizi üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu muhalif tutumun ve ona yönelik güçlü tepkinin ortaya çıkmasında etkili olan unsurların belirlenmesi ise çalışmanın ikincil hedefidir. Resmi kayıtların yetersiz olduğu bu alanda çalışmanın kaynaklarını dönemin İstanbul, Ankara ve İzmir basını ile sınırlı sayıdaki ikincil kaynak teşkil etmektedir. Genel kurul oy verme davranışları üzerinden gerçekleştirilen sayısal incelemeye göre çiftçi, sanayi ve ticaret kesiminin birbirlerinin taleplerine yönelik muhalefeti %2-5 bandında değişirken, işçi sınıfının bu gruplara yönelik muhalefeti %5-12,5 arasında seyretmişti. İşçi taleplerine yönelik en sert direnci ise %41 ile ticaret grubu göstermiş, onu sırasıyla %26,5 ve %20,6'lık oranlarıyla çiftçi ve sanayi grupları takip etmişti. Gerçekleştirilen içerik analizine göre işçi grubunun bileşimi çok katmanlı bir yapı arz ediyordu. Sınıfın kongredeki temsilini temel olarak İstanbul, Ankara ve İzmir katılımcıları ile onların dahil olduğu bir dizi fırka ve cemiyet sağlıyordu. Kongreye sunmayı tasarladıkları önergeler hakkında bilgi sahibi olduğumuz üç grubun talepleri, işçi grubunun nihai talepleri ile kıyaslandığında en etkili kesimin Aydınlık Çevresi olduğu ve onu sırasıyla İstanbul Umum Amele Birliği ve Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın takip ettiği görülmüştür. İzmir işçi sınıfının da demiryolu ve tütün işçileri üzerinden, nihai taleplerin belirlenmesinde kısmi de olsa özgün katkı sunduğu anlaşılmıştır. İşçi grubu bileşenleri kendi arasında bazı uyuşmazlıklar yaşamış olsa da kongrede ele alınan çalışma saatleri ve sendikalar gibi kritik konu başlıklarında ortak bir irade ile hareket edebildiler. Dahası, stratejik bir hamle olarak kongrede sıklıkla muhalif kanatlarda yer aldıkları sanayi ve ticaret grupları karşısında, kendi çıkarları dolayısıyla onlarla çatışan çiftçi grubuna önemli tavizler vererek, kongrede konumlarını sayıları ile orantısız bir ölçüde güçlendirebildiler.

Anahtar Kelimeler: Türkiye İktisat Kongresi, İşçi Sınıfı, Erken Cumhuriyet, Sınıf Mücadelesi

JEL Kodları: N35, N34, J58, J88

Kuruluşundan I. Dünya Savaşı'na Ekonomik Diplomasi Aracı Olarak İstanbul Fransız Ticaret Odası

Zeynep CEYLAN ŞAHİN, Arş.Gör.Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/ Fen- Edebiyat Fak./Tarih Bölümü, zeynep.ceylan@msgsu.edu.tr., 0000-0002-5743-6126

Özet

1884 yılında İstanbul'da kurulan İstanbul Fransız Ticaret Odası, geç Osmanlı döneminde Fransız ticari çıkarlarının kurumsal temsili açısından önemli bir konuma sahiptir. Bu bildiri, söz konusu kurumun kuruluşundan I. Dünya Savaşı'na kadar geçen süreçte yalnızca bir ticari örgüt mü, yoksa Fransız devletinin ekonomik diplomasi stratejisinin kurumsal bir uzantısı mı olduğu sorusuna odaklanmaktadır. Çalışma, odanın klasik anlamda bir tüccar dayanışma örgütü olmanın ötesine geçerek, Fransız ekonomik çıkarlarının korunması ve yönlendirilmesinde bir araç olarak işlev gördüğünü savunmaktadır.

II. Abdülhamid döneminde Osmanlı İmparatorluğu, dış borçlanma mekanizmaları, imtiyazlı şirketler ve kapitülasyonlar aracılığıyla Avrupa sermayesiyle yoğun bir ekonomik etkileşim içerisindeydi. Bu süreçte Fransa, mali yatırımları, altyapı girişimleri ve ticaret hacmi bakımından imparatorlukta en etkili aktörlerden biri haline gelmiştir. Fransız sermayesinin demiryolları, limanlar, finans kurumları ve ticari şirketler üzerinden genişleyen varlığı, yalnızca ekonomik değil aynı zamanda diplomatik bir boyut da taşımaktaydı. İstanbul Fransız Ticaret Odası ise bu çok katmanlı ilişkinin kurumsal koordinasyonunu sağlayan bir merkez olarak ortaya çıkmıştır.

Bildiri, ekonomik diplomasi kavramını analitik bir çerçeve olarak kullanarak, odanın faaliyetlerini kurumsal tarih anlatısının ötesinde değerlendirmektedir. Odanın üyelik yapısı, faaliyet raporları, yayımladığı süreli yayın ve ticari istatistikleri incelendiğinde, kurumun Fransız ticari çevreleri ile diplomatik temsilcilikler arasında bir ara yüz işlevi gördüğü anlaşılmaktadır. Özellikle Fransa Dışişleri Bakanlığı ile İstanbul'daki diplomatik misyonlar arasında kurulan yazışma ve koordinasyon ağı, odanın diplomatik bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışma, Nantes Diplomatik Arşivi'nden temin edilen Fransız diplomatik belgeler ile odanın kendi yayın organını ve Osmanlı arşiv belgelerini birlikte değerlendirerek çok yönlü bir kaynak okuması yapmaktadır. Bu karşılaştırmalı arşiv kullanımı, ekonomik çıkarların kurumsal aracılar üzerinden nasıl temsil edildiğini görünür kılmaktadır. Ticari uyuşmazlıklarda arabuluculuk yapılması, Osmanlı mevzuatına ilişkin bilgilendirme faaliyetleri, Fransız yatırımcıların yönlendirilmesi ve ekonomik raporların hazırlanması gibi uygulamalar, odanın yalnızca pasif bir gözlemci değil, aktif bir yönlendirici aktör olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu bildiri, İstanbul Fransız Ticaret Odası'nı bağımsız bir ticaret örgütü olarak değil, Fransız devletinin Osmanlı coğrafyasındaki ekonomik stratejisinin kurumsal bir uzantısı olarak konumlandırmaktadır. Bu çerçevede çalışma, geç Osmanlı döneminde ekonomi ile diplomasi arasındaki iç içe geçmişliği mikro düzeyde bir kurum analizi üzerinden yeniden tartışmaya açmakta ve yabancı ticaret odalarının ekonomik nüfuzun inşasındaki rolüne dair literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik diplomasi, Fransa, İstanbul Fransız Ticaret Odası, II.Abdülhamid, Osmanlı-Fransız ekonomik ilişkiler
JEL Kodları: N70, N80, F10, F50

2.5.4 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Uluslararası Politik İktisat

(Yöneten: **Arzu Akkoyunlu Wigley** - Hacettepe Üniv.)

SAVUNMA SANAYİİNDE KARŞILIKLI BAĞIMLILIK İLİŞKİLERİ VE GÜNCEL GELİŞMELER IŞIĞINDA TÜRKİYE SAVUNMA SANAYİİNİN ULUSLARARASI EKONOMİ POLİTİĞİ

Deniz Şişman, Doç.Dr., Marmara Üniversitesi, 0000 0001 8725 7682. (sorumlu yazar)

Mehmet Şişman, Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, 0000-0003-0557-6570.

Özet

Ukrayna–Rusya savaşı sonrası küresel savunma sanayinde ortaya çıkan çok katmanlı ulusötesi üretim ve tedarik ağları, ülkeleri birbirine ekonomik ve teknolojik olarak bağımlı hâle getirirken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için hem fırsatlar hem de riskler sunmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'nin karşılıklı bağımlılık ilişkilerini sürdürürken kendi savunma sanayisini geliştirme çabaları, yapısal realizm ve bağımlılık teorisi çerçevesinde karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Yapısal realizm perspektifi, uluslararası sistemin anarşik yapısı ve göreli kazançların önemine vurgu yaparak Türkiye'nin bağımlılık ilişkilerini güvenlik ve kırılganlık ekseninde değerlendirirken, bağımlılık teorisi bu ilişkilerin eşitsiz ve merkez–çevre temelli doğasını vurgulamaktadır.

Çalışmada bu çerçevede; bir yandan küresel çapta savunma sanayindeki ulusötesi şirketlerin (TNCs) devletlerle geliştirdikleri ilişkiler çerçevesinde savunma sanayiinin uluslararası kamu malı niteliğini vurgularken, diğer yandan dünyada artan milliyetçi-muhafazakar eğilimlerle güçlenen Neo-merkantilist açılımı birlikte değerlendirme niyetindedir. Bu bağlamda, 2022 Ukrayna–Rusya Savaşı başlangıcından günümüze, gerek Doğu Avrupa gerekse Türkiye'nin savunma sanayi gelişimi, uluslararası ekonomi politik perspektifiyle incelenmektedir. Küresel güç rekabeti, çok kutuplu dünya düzeni, jeoekonomik araçlar ve stratejik bağımlılık ilişkileri çerçevesinde Türkiye'nin savunma sanayi politikaları analiz edilmektedir.

Araştırmanın ana sorusu, Türkiye'nin uluslararası savunma sanayi ve üretim ağlarındaki karşılıklı bağımlılığı sürdürürken, gelişmekte olan bir ülke olarak savunma sanayisini nasıl geliştirebileceğidir. Alt sorular ise bağımlılığın yarattığı kırılganlıklar, eşitsizlikler ve stratejik fırsatlar ekseninde formüle edilmiştir. Özellikle yerli üretim, ihracat artışı, jeopolitik yönelimler ve Batı ile kurulan ilişkiler, karşılıklı bağımlılık ilişkileri açısından savunma sanayi mercek altına alınarak değerlendirilecektir.

Araştırma yöntemi, kuramsal karşılaştırmaya dayalı nitel bir analizdir. Türkiye'nin savunma sanayisine ilişkin veriler, özellikle SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) raporları ve istatistikleri üzerinden tablo ve grafiklerle görselleştirilmiştir. Bu veriler, her iki teorinin öngördüğü bağımlılık dinamiklerini desteklemek amacıyla kullanılmıştır: Örneğin, Türkiye'nin savunma harcamaları, ithal edilen kritik teknolojiler ve ulus-

lararası işbirliklerine dair grafikler yapısal realizmin öngördüğü kırılganlığı gösterirken, yerli üretim kapasitesi ve ihracat verilerini içeren tablolar bağımlılık teorisinin sınırlayıcı etkilerinin aşılma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın özgün katkısı, karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin yalnızca bir risk unsuru olmadığını, Türkiye örneğinde hem yapısal riskleri hem de fırsatları verilerle desteklenen kuramsal bir karşılaştırma üzerinden ortaya koymasıdır. Böylece, savunma sanayiinde küresel aktör olmaya çalışan ve makro ekonomik dengeler açısından bir yarıçevre özelliği gösteren Türkiye'nin savunma sanayisini, ekonomik ve diplomatik güç projeksiyon aracı olarak nasıl konumlandırdığı analiz edilmektedir.

Veri kaynakları olarak, SIPRI veri tabanları, Türkiye Cumhuriyeti Savunma Sanayii Başkanlığı (SSB) raporları, NATO ve AB savunma işbirliği belgeleri, resmi ihracat ve ithalat istatistikleri, ayrıca akademik yayınlar ve stratejik analiz raporları kullanılmıştır. Tüm veriler, teorik çerçeveye uygun olarak tablolar ve grafikler ile görselleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küresel kamusal mal, Karşılıklı Bağımlılık, Neo-merkantilizm, ulusötesi şirketler (TNCs), Türkiye savunma sanayi
Jel Kodlar: F50, F19, H56, O19, P00

Küresel Tedarik Zincirlerinde Yeni Bir Rekabet Ekseni: Hindistan-AB Ticaret AnlaşmasınınTürk İmalat Sanayi İhracatı Üzerindeki Risk Projeksiyonları

Mustafa Adıgüzel, Dr, Finera Veri Analizi Kurucusu ve Genel Müdürü, adiguzelmustafa@yahoo.com, ORCID: [0000-0002-6811-7219]

Özet

Ocak 2026'da imzalanan Avrupa Birliği-Hindistan Serbest Ticaret Anlaşması (STA), küresel ticaretin korumacı eğilimlerle yeniden şekillendiği bir dönemde Türkiye'nin AB pazarındaki stratejik konumunu doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Bu çalışma, söz konusu anlaşmanın Türkiye'nin ihracat performansı üzerindeki asimetrik etkilerini "Risk Aralığı" (Risk Range) perspektifiyle ampirik olarak incelemektedir. AB genelinde birim fiyatların ülkeler arasında belirgin biçimde farklılaşması ve homojen bir veri seti oluşturulamaması nedeniyle, Türkiye'nin en büyük tek ihracat pazarı olan Almanya pilot bölge olarak seçilmiştir. Birlik içinde gümrük tarifelerinin uyumluluğu, Almanya özelinde elde edilen bulguların AB-27 geneline genellenebilirliğini güvence altına almaktadır.

Araştırmada kullanılan Dinamik Armington Kısmi Denge Modeli; gümrük vergisi şokları, birim emek maliyeti (ULC) yakınsaması, lojistik transit süresi avantajı ve Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM/CBAM) arasındaki karmaşık etkileşimi eş anlı olarak simüle etmektedir. Tarife indirim oranları, Avrupa Parlamentosu ve ulusal meclislerin onay süreçleri henüz tamamlanmamış olmakla birlikte, müzakere tutanaklarından derlenen fasıl bazlı planlanan indirim projeksiyonlarına dayandırılmıştır. Türkiye'nin Almanya'ya yönelik ihracatının başlıca eksenlerini temsil eden yedi kritik sanayi faslı (HS 6109, 8708, 8409, 7318, 3920, 8481, 7308) üzerinden 2035 yılına uzanan on farklı dinamik senaryo kurgulanmıştır.

Cari verilerin ötesine geçilerek son beş yılın hareketli ortalamaları üzerinden türetilen nominal verimlilik rakamları baz alınan bulgular, Türkiye'nin saatlik verimlilik üstünlüğü sayesinde ULC bazında Hindistan'dan halihazırda yüzde 32 oranında daha avantajlı konumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Hindistan'ın yıllık yüzde 4,64 düzeyindeki verimlilik artış ivmesinin bu kalkanı orta vadede aşındıracağı görülmektedir. Hindistan'ın karbon uyumunu sağladığı ve gümrük muafiyetlerinin tam kapasiteyle devreye girdiği "Tam Yakınsama" senaryosunda (Senaryo 10), Almanya'ya yönelik ihracatta öngörülen pazar sapması sektörel bazda kritik seviyelere ulaşmaktadır: Fiyata en duyarlı Tekstil (HS 6109) faslında yüzde 12,01; Otomotiv Aksamında (HS 8708) yüzde 5,48; Bağlantı Elemanlarında (HS 7318) yüzde 6,54; Motor Parçalarında (HS 8409) yüzde 2,57; Plastik Levhada (HS 3920) yüzde 3,71; Musluk/Vanada (HS 8481) yüzde 2,62 ve Çelik İnşaat Aksamında (HS 7308) yüzde 1,36 oranında ihracat daralması hesaplanmıştır. Hacimsel olarak bu risk, yalnızca Almanya pazarında yıllık 168 milyon dolar, AB-27 genelinde ise yaklaşık 2,85 milyar Euro düzeyinde bir toplam kayba karşılık gelmektedir.

Çalışmanın literatüre özgün katkısı, Türkiye'nin söz konusu rekabet avantajının büyük ölçüde navlun süreleri ile emisyon farklarından beslenen geçici bir "Yeşil ve Lojistik Rant" (Green & Logistic Rent) üzerine inşa edildiğini sayısal olarak tescillemesidir. Bulgular, bu geçici kalkanın orta vadede erimesiyle birlikte oluşacak rekabetçilik açığının telafi edilebilmesinin yalnızca tek bir koşula bağlı olduğuna işaret etmektedir: lojistik hıza dayalı pasif korumadan vazgeçilerek birim emek verimliliğinde yapısal bir sıçramanın gerçekleştirilmesi.

Anahtar Kelimeler: AB-Hindistan STA, Armington Kısmi Denge Modeli, Birim Emek Maliyeti, Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması, Lojistik Kalkan
JEL Kodları: F14, F17, L60, J31, O25

Küresel Ekonomik Güç Hiyerarşisinin Seyrine İlişkin Bütünsel ve Güncel Bir Değerlendirme

Mustafa İSMİHAN, Prof. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, mustafa.ismihan@emu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-6326-6912
Eşref Uğur ÇELİK, Dr. Öğr. Üyesi, Atılım Üniversitesi, esref.celik@atilim.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-9090-9346

Özet

Küresel ekonomi ve uluslararası siyaset, yoğunlaşan jeopolitik rekabet, teknoloji temelli güç kaymaları ve ortaya çıkan yeni ekonomik bloklaşmalar tarafından yönlendirilen hızlı bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu çalışmada, ülkelerin dünya sistemindeki göreli ekonomik güçlerini değerlendirmek üzere tasarlanmış bileşik bir ölçüm olan Küresel Ekonomik Güç Endeksi (KEGE) geliştirilecektir. Ülkelerin dünya GSYİH'sındaki ve toplam (küresel) ihracattaki payları gibi temel göstergeler kullanılarak hesaplanan KEGE, 'ekonomik güç yoğunluğunu' yakalamakta ve küresel aktörlerin ekonomik gücünün bütüncül bir şekilde karşılaştırılmasına imkân vermektedir. Hesaplanan KEGE değerleri, yeni İnsani Gelişme Endeksi (HDI) yaklaşımı benimsenerek ve ilgili Dünya Bankası veri setleri kullanılarak 1990-2024 dönemi için hesaplanmıştır.

Bu çerçeve, politika yapıcılar, akademisyenler ve uluslararası ilişkiler araştırmacılarına, küresel ekonomik güç dengesindeki değişimleri anlamak için sistematik, karşılaştırılabilir ve analitik bir temel sunmaktadır. Bulgular, ekonomik merkezlerin doğuya kayışını, üretim ve teknoloji ekseninde yeni odakların yükselişini ve uluslararası güç hiyerarşisinin kapsamlı bir şekilde yeniden değerlendirilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Özellikle Çin, KEGE skorlarında en hızlı yükselişi göstermekte ve devlet yönlendirmeli modelinin öne çıktığını yansıtmaktadır. Buna karşılık, ABD ve diğer G7 ülkelerinin küresel ekonomik güç yoğunluğunda –özellikle 1990'lardan sonra– gerileme sürecine girdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, aynı dönemde Hindistan'ın küresel ekonomik sisteme güçlü bir şekilde entegre olarak yükselen bir ekonomik aktör konumuna geldiği saptanmıştır.

Neoliberal küreselleşmenin tarihsel mimarı olan ABD, KEGE skorlarında kayda değer düşüşlere paralel bir şekilde giderek daha fazla devlet yönlendirmeli alternatif yaklaşımlara yönelmektedir. Yeni Trump yönetimi ile ABD'nin son zamanlardaki stratejisi, kurallara dayalı ve çok taraflı kurumlarla uyumlu hareket yerine, zorlayıcı ikili "müzakereler" ve tek taraflı kararlar tercih eden –başka bir deyişle, mevcut küresel ekonomik ve siyasi düzeni bozan– bir yeniden yapılandırmaya işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Ekonomik Güç, Jeopolitik Rekabet, Çin, ABD
JEL Kodları: F02, F60, C43

Çalışma, küresel jeoekonomik rekabetin ulusal emek rejimlerinde nasıl kurumsal adaptasyon süreçleri *ürettiğini* Türkiye *örneği* üzerinden analiz ederek, ticaret *şokları* literatürüne temsil kapasitesi boyutunu eklemeyi ve küresel değer zincirlerinin yalnızca *üretim* yapısını değil, güç ilişkilerini de yeniden *şekillendirdiğini* göstermeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Değer Zincirleri, ABD-Çin Ticaret Gerilimi, Üretim Kayması, Emek Temsili, Endüstri İlişkileri
JEL Kodları: F13, F16, F23, J51, L23

İktisat ve Toplum Kongresi
15-17 Nis. 2026, TOBB ETÜ
Ankara, Türkiye

Kuşak-Yol Girişiminin Tarihsel Arka Planı: Çin–Türk İktisadi Etkileşiminin Analizi

Adile Balcı, Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Rektörlük/ Ortak Dersler Bölümü, adile.balci@msgsu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4490-4039.

Özet

Bu bildiri, günümüzde Çin'in küresel ölçekte yürüttüğü Kuşak-Yol Girişimi (*Belt and Road Initiative*) çerçevesinde şekillenen jeoekonomik stratejileri, Çin–Türk ilişkilerinin tarihsel iktisadi zemininde karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, modern altyapı yatırımları ve ticaret koridorları söyleminin tarihsel süreklilik taşıyıp taşımadığını, erken dönem Çin kronikleri ışığında değerlendirmektedir.

Metodolojik olarak araştırma, başta *Hanshu (汉书), Hou Hanshu (后汉书), Jiu Tang Shu (旧唐书)*ve *Xin Tang Shu (新唐书)* olmak üzere Çin resmî tarih yazım geleneğinde yer alan Hun (Xiongnu) ve Göktürk (Tujue) kayıtlarını iktisadi perspektifle yeniden okumaktadır. Bu metinlerde sınır pazarları, ipek ve at ticareti, heqin (barış evliliği) diplomasisi ve haraç sistemine dair anlatılar modern jeoekonomik kavramlarla kıyaslanmaktadır.

Çin kronikleri, Hun ve Göktürklerle kurulan ekonomik ilişkileri çoğu zaman "haraç" veya "bağlılık" çerçevesinde sunarken; metin içi veriler, karşılıklı bağımlılık ve stratejik ticaret ağlarının varlığını göstermektedir. Özellikle at-ipek değişim mekanizması, Çin'in askerî kapasitesi ile bozkırın lojistik gücü arasında karşılıklı iktisadi bağımlılık doğurmuştur. Tang döneminde ise Göktürk ve Sogd tüccarlarının Orta Asya ticaret ağlarındaki etkinliği, Çin'in batı koridorlarını güvence altına alma politikasını zorunlu kılmıştır.

Bu bağlamda Kuşak-Yol Girişimi, yalnızca modern bir altyapı projesi değil; Çin'in tarihsel "koridor güvenliği", ticaret yollarının merkezîleştirilmesi ve ekonomik çevre alanı oluşturma stratejisinin güncel bir tezahürü olarak değerlendirilmektedir. Bildiri, erken dönem Çin–Türk iktisadi etkileşimini; karşılıklı bağımlılık ve asimetrik güç dengesi, ticaret yollarının askerî güvenlik boyutu ve ekonomik ilişkilerin metinsel çerçevelenmesi ve meşruiyet üretimi olmak üzere üç eksende analiz etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, Kuşak-Yol'un tarihsel bir süreklilik içinde okunabileceğini; Han ve Tang dönemlerindeki sınır ekonomisi politikalarının günümüz jeoekonomik stratejilerine kavramsal bir zemin sunduğunu ileri sürmektedir. Böylece Çin–Türk ekonomik ilişkileri, yalnızca geçmişin ticari etkileşimi olarak değil; uzun süreli bir "koridor siyaseti"nin tarihsel evrimi olarak yeniden yorumlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuşak Yol, Çin-Türk İktisadi Etkileşimi, Sogdlar, At, İpek
JEL Kodları: N01, N75, N95, P51.

2.5.5 - *Hasan Ersel* Oturumu

Ekonomi ve Siyaset

(Yöneten: **Ayşe Aylin Bayar** - İstanbul Teknik Üniv.)

Agenda-setting as an information control strategy: democratic backsliding and the reshaping of economic narratives.

Fatih Serkant Adıgüzel (Sabancı University), Assistant Professor, serkant.adiguzel@sabanciuniv.edu, ORCID: 0000-0002-9636-6618

İrem Aydaş (Sabancı University), PhD Student, iremaydas@sabanciuniv.edu, ORCID: 0000-0001-6932-4116

Merve Edeer (University of Washington), PhD Student, edeer@uw.edu, ORCID: 0009-0008-2244-2017

Özet

Economic crises represent critical junctures that test the resilience of both democratic and non-democratic regimes. As deteriorating economic indicators threaten legitimacy, the management of information flows and the shaping of public perception become existential priorities for those in power. However, the economy presents a unique challenge for state communication: unlike abstract policy domains, economic health is directly experienced by citizens through daily transactions and purchasing power. This lived reality makes outright censorship or blatant denial largely ineffective, as the "boots-on-the-ground" experience often contradicts official state narratives. Consequently, regimes—particularly in non-democratic settings where government influence over private media is pervasive—must adopt more sophisticated and selective information-control strategies. This study investigates these dynamics using a massive dataset from Turkey, consisting of 700,000 news articles and 13 million sentences. By leveraging supervised machine learning and advanced natural language processing (NLP) techniques, we analyze the subtle information-management tactics employed during the severe economic hardships triggered by the 2021 currency depreciation. The results reveal that pro-government media outlets do not necessarily reduce the total volume of economic coverage—a tactic that would likely appear suspicious during a national crisis. Instead, they utilize a second-level agenda-setting strategy. This involves strategically shifting the composition of topics within the economic beat. While pro-government outlets amplify news regarding GDP growth, export figures, and infrastructure investments, they systematically marginalize coverage of topics such as inflation, unemployment, and poverty. Moreover, pro-government media's framing is significantly more positive than that of the opposition, even when they cover economic issues such as unemployment and poverty, which are inherently negative. These findings contribute to the propaganda and agenda-setting literatures by demonstrating that regimes do not always rely on censorship in certain domains, such as the economy, but engage in subtle information-management strategies.

Anahtar Kelimeler: economic crisis, information manipulation, media, machine learning
JEL Kodları: L82, D83, H12

Political Alignment and the Heterogeneous Effects of the Pronatalist Rhetoric in Türkiye

M. Aykut Attar, Doç.Dr., Hacettepe University, maattar@hacettepe.edu.tr, 0000-0003-0142-713X.

Abstract

President Erdoğan's pronatalist rhetoric did not affect aggregate fertility in Türkiye. This paper examines whether the rhetoric instead produced heterogeneous effects across provinces and age groups. Specifically, the paper identifies province-level, age-specific fertility responses using an original research design that constructs province-year measures of pronatalist exposure. These measures are created by (i) identifying the months in which President Erdoğan's pronatalist statements made national headlines, (ii) interacting this national indicator with his most recent province-level vote share, and (iii) aggregating these monthly interactions into annual exposure variables corresponding to different gestation lengths (e.g., 9- and 10-month windows). The empirical strategy relies on multi-way fixed effects models that incorporate province and year fixed effects as well as province-specific trends in age-specific fertility. The results reveal a distinct pattern of heterogeneity: (i) positive fertility effects for ages 10-14 and 40+, (ii) negative fertility effects for ages 15-19 and 20-24, and (iii) no significant fertility effects for ages 25-29, 30-34, and 35-39. These results complement individual-level evidence on changing fertility preferences as a result of the rhetoric, and they are not sensitive to the gestation window used and the inclusion of control variables at the province-year level.

Keywords: political demography, pronatalism, age-specific fertility, multi-way fixed effects

JEL Codes: J13, D72

Voter-Party Misalignment: left-behind voters

Mustafa Kaba, Assistant Professor of Economics, Koç University, mkaba@ku.edu.tr, 0000-0003-3173-8692.

Özet

The world has been experiencing an unprecedented surge of populist movements and extremization in the past decade. Although the debate on the definition of populism is an ongoing one, there seems to be a consensus on the UK's Brexit decision or Donald Trump's presidential victory in the US having a populist spirit. The list of political movements considered in this populist wave can be extended: the recent entry of AfD to the German Parliament, the rising support for M5S in Italy, National Front in France, Syriza in Greece or Podemos in Spain. The explanations for the rise of populism and its timing include the cultural backlash hypothesis, grievances from globalization, and declining trust in mainstream parties.[3] Empirical evidence exists for each of these explanations, which clearly shed light on distinct aspects of the phenomenon.

One source of support for the populist movements is voters' declining trust in mainstream—or, establishment—parties. From the voters' side; grievances from globalization, inflow of immigrants, and effects of the Global Recession make them less likely to trust in the establishment parties, whereas on political parties' side, newly emerging populist parties which are building their program on being against the establishment, manage to gain support of voters. The fact that populist actors emerge and gain support across many countries simultaneously suggests that certain characteristics inherent in these voter-party systems set the stage for the phenomenon. More specifically, a misalignment between the political attitudes of voters and the policy positions of establishment parties might exist and be generating a decline in the trust in mainstream parties as well as the suitable conditions for the emergence of populist actors.

In this study, I investigate the voter-party systems in Europe in terms of political attitudes of voters and policy positions of political parties. First, I run a cluster analysis on voter attitudes to identify different types of voters. I then combine this information with political party positions. I demonstrate that a political misalignment exists between positions of voters and political parties. I characterize the nature of this misalignment on two-dimensional policy space, with economic and cultural dimension. I find that a certain type of voters, left-behind voters, are almost not represented by any political party.

For the analysis of voter attitudes, I use the classification developed by Kitschelt and Rehm (2014). They define three analytically distinct types of attitudes which they call Three-Gs: greed, group and grid dimensions. I identify distinct voter types by running a cluster analysis on these attitude dimensions. I then use the political party positions from the Chapel Hill Expert Survey (CHES) and compare those to voter attitudes in order to check whether a misalignment exists between voters and parties.

Anahtar Kelimeler: attitudes, party positions, representation, unsupervised learning, clustering, comparative politics

JEL Kodları: D71, D72, D78

3. Inglehart and Norris (2016), Algan et al. (2017), Guiso et al. (2017), Boeri et al. (2018) among others.

Growth Incidence Curves and Economic Growth: Winners and losers under AKP rule in Turkey

Ayşe Aylin Bayar, ITU Economic and Social Research Centre

Öner Günçavdı, ITU Faculty of Management, Department of Management Engineering

Haluk Levent, Istanbul Bilgi University

To date, the AKP (Justice and Development Party) government has achieved an unprecedented success in the 103-year history of the Republic of Turkey. Of course, the role of the opportunities provided by the global economy during this period of power cannot be denied. These opportunities are ones that no other government in the country's history has ever had. It is these political and financial opportunities that have enabled the AKP to achieve a level of success unmatched by any other party to date. However, this study examines how different segments of the public have benefited from these opportunities.

To this end, changes in the welfare of different segments of society are observed using income and expenditure data obtained from the regular annual Income and Living Conditions Surveys conducted by the Turkish Statistical Institute (TURKSTAT). Changes in the welfare of different segments of society are examined for the 2003–2023 period as a whole, as well as for its economic and political sub-segments. Growth incidence curves (GICs) are used for this purpose and are calculated and interpreted for each period and income type.

As political intervention in the economy increases, politicians tend to steer it through key prices over which they have influence and direct control through income policy. Wages are one such price, and as political influence over the economy grows, they become an increasingly hotly debated topic in the public sphere. Other results from this study suggest that macroeconomic stability and an economic management system independent of political influence are prerequisites for strengthening the middle class in a country.

Bireylerin Çalışma Durumunun Politik Tutumlarına Etkisi: TGSS 2024 Örneği

Deniz Göktaş, Öğr. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi deniz.goktas@bilecik.edu.tr, 0000-0002-9493-0991

Şerife Deniz Kolat, Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi serifedeniz.us@batman.edu.tr , 0000-0002-7831-7150.

Özet

Bu çalışma Marmara Üniversitesi Nüfus ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tarafından yapılan Türkiye Genel Sosyal Saha Araştırması (Turkish General Social Survey-TGSS) 2024 verileri kullanılarak Türkiye'de çalışanların politik tutumları ile ekonomik durum arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. TGSS 2024 yüz yüze görüşme ve kendi kendine doldurulan anket yöntemi ile verilerin toplandığı, olasılıklı çok aşamalı tabakalı örnekleme yönteminin kullanıldığı, toplamda 2615 kişiyi kapsayan bir veri setidir. Söz konusu anket genel olarak politik tutum, istihdam, sosyal değerler ve demografik yapıya yönelik alt başlıkları içermektedir. Çalışma kapsamında katılımcıların aktif olarak bir işte çalışıyor olma durumu ile ekonominin genel durumuna yönelik görüşleri ve politik tutumları (Başkanlık sistemine yönelik görüşleri, 2023 yılında gerçekleştirilen son seçime katılma durumları ve kendilerini duygusal olarak Türkiye'ye ne kadar ait hissettikleri) arasındaki ilişki ekonometrik analiz yöntemleri ile araştırılmaktadır. Bağımlı değişkenin kategorik seçeneklerden oluşması durumunda istatistiksel olarak lojistik regresyon modelinin genişletilmiş versiyonu olan multinomial lojistik model kullanımı uygundur. Multinominal lojistik regresyon modeli bireylerin birden fazla seçenek arasından hangi alternatifi seçeceğini tahmin eden olasılıksal bir model olup sonuçların referans gruba göre yorumlanmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle ampirik analizde bir işte çalışıyor olmak ile politik tutumlar arasındaki ilişkiyi araştırmak için multinomial lojistik regresyon modeli tercih edilmektedir. Bu çalışma 2017 sonrası uygulanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin (CHS) iktisadi sonuçlarının bireylerin politik tutumlarını ne derece etkilediğine yönelik kanıtlar sunması bakımından literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde ekonomik istikrar ve görece yüksek istihdam mevcut siyasi hükümetten memnun olunduğu kanısını beraberinde getirse de işsiz bireyler tam tersi bir eğilim sergileyebilmektedir. Türkiye ekonomisi 2018 yılından itibaren fiyat istikrarını sağlayamamış ve bu durum toplumun genelinde bir reel gelir kaybına neden olmuştur. Emeklilerin ve çalışanların siyasi iktidarın savunduğu politik fikirlere yönelik olumsuz bir tutum sergilemesi beklenmektedir. Bir işte çalışıyor olmak ile bireylerin politik tutumları arasındaki ilişki bu çalışmanın temel araştırma sorusudur. Çalışanların ekonominin genel durumuna yönelik görüşleri ile siyasi iktidarın savunduğu politik fikirlere yönelik tutumları arasında pozitif bir korelasyon olması beklenmektedir. Ayrıca ev kadınlarının politik tutumları için de benzer bir ilişki öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Başkanlık sistemi, Oy verme davranışı, TGSS 2024
JEL Kodları: J01, E24, C83, D72

2.4.1 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Ekolojik İktisat

(Yöneten: **Shihomi Ara Aksoy** - Hacettepe Üniv.)

Antroposen'de Maliye Teorisi ve Politikası: Yeşil Keynesçilik, Çoklu Krizler ve Post-Kapitalist Olanaklar4

Safa Furkan YEĞİN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, furkanygin@gmail.com, ORC-ID: 0009-0001-5046-6808

Özet

İçinde yaşadığımız zamanlar, Antroposen olarak kavramsallaştırılan ve derinleşen ekolojik kırılmanın sarsıntıları içerisinde, düşünsel ve toplumsal felç halleriyle kuşatılmış durumdadır. İnsanın doğayla kurduğu ilişkiyi ve doğanın bilinme biçimlerini indirgemeci bir biçimde ele alan anaakım iddialar, ekosistemin çöküşünü bir yan etki olmaktan çıkarıp bizzat varoluşun genel normu haline getirmiştir. Bu derin yapısal kriz karşısında kapitalist iddia tarihsel reflekslerine yeniden sarılmakta ve kurtarıcı mitine dönerek Keynesçi düşünce bağlamında kendisine alternatif hatlar aramaktadır. "Yeşil Keynesçilik" olarak dolaşıma sokulan Keynes'i yeniden kavramsallaştırma çabaları, kirleten yatırımların yerine çevre dostu projelerin teşviki, kamu harcamalarının ekolojik yönelimlerle daha uyumlu hale getirilmesi, devletin yeniden sahneye çağrılması gibi maliye politikaları üzerinden "çağdaş" önerileri gündeme getirmektedir. Zira salt mali araçların ve vergi politikalarının 'yeşile boyanması' doğanın metalaşma sürecini durdurmaktan ziyade yeni bir birikim rejimine meşruiyet kazandırma riski de taşımaktadır.

Ne var ki "Yeşil Keynesçilik" kapitalizmin doğasına içkin kriz dinamiklerini dönüştürmekten bir yana, bu gerilimleri yeniden üretmek tehlikesini bağrında taşımaktadır. Marksist düşüncenin açıkça tespit ettiği üzere, kapitalizm kendi krizlerini sürekli olarak üreten yapısal bir zorunluluğa dayanır. Klasik Keynesçi iddia ise bu krizleri dengelemek için bilindik 'normal'ler temelinde devletin düzenleyici işlevlerine başvurur. Keynesyen öneriler, bugün, kapitalizme içkin gerilim hatlarını yerleşik devlet müdahalesi düşüncesi bağlamında aşmayı amaç edinirken temel bir paradoksu da beraberinde getirir. Doğanın tahribatını engellemeyi vaat eden bu model, aynı zamanda kapitalist büyüme mantığının sürdürülmesini umudunu da ısrarla muhafaza etmektedir.

Bu çalışma, söz konusu yapısal açmazları merkeze alarak "Yeşil Keynesçilik" fikrinin vaat ettiği ekonomik ve ekolojik ufukları eleştirel bir bakış açısıyla sorgulamaktadır. Bu bağlamda çalışma, maliye teorisi ve politikasının geleneksel sınırlarını, ekolojik iktisat ve küçülme literatürünün sunduğu farklı ve radikal perspektifler bağlamında daha da genişletmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maliye Politikası, Antroposen, Yeşil Keynesçilik, Post-kapitalizm, Küçülme.

JEL Kodları: O44, E62, Q58, P18,

4. Safa Furkan Yeğin, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Anabilim Dalı, furkanygin@gmail.com, ORC-ID: 0009-0001-5046-6808.

Dijital Çağda Kapitalizmin Ekolojik Sınırları: E-Ticaretin Görünmeyen Ekolojik Maliyetleri Üzerine Bir Değerlendirme

Derya İnce, Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi, deryaince@halic.edu.tr, 0000-0002-0367-7047

Özet

Dijital kapitalizmin ortaya çıkışı çoğu zaman radikal bir kopuş olarak değerlendirilse de bu çalışmada söz konusu dönüşüm, sermaye birikim mantığının tarihsel sürekliliği içinde ele alınmaktadır. 1980'ler ve 1990'lar boyunca bilgi ve iletişim teknolojilerinin üretim ve dolaşım süreçlerine eklemlenmesi, kapitalizmin esnekleşme ve mekânsal yayılma dinamikleriyle birlikte gelişmiştir. Bu süreç üretimin mekânsal olarak parçalanmasını ve dolaşımın hızlanmasını mümkün kılarken, aynı zamanda ekolojik maliyetlerin üretim alanlarından koparılarak küresel tedarik zincirleri boyunca yeniden dağıtılmasının da zeminini oluşturmuştur. Dolayısıyla dijitalleşme yalnızca ekonomik süreçleri değil, ekolojik yüklerin görünürlüğünü ve mekânsal dağılımını da dönüştüren bir etki yaratmaktadır.

Bu çerçevede günümüz platform ekonomileri ekolojik maliyetlerin üretim ve tüketim süreçleri içinde yeniden örgütlenmesi açısından niteliksel bir yoğunlaşmaya işaret etmektedir. Veri metalaştırması, algoritmik **yönlendirme ve hızlanan dolaşım süreçleri, tüketimi genişletirken lojistik ağların yoğunlaşmasını, paketleme ve iade süreçlerinin artmasını ve buna bağlı olarak atık üretiminin büyümesini** beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda veri merkezleri ve dijital altyapının enerji talebi, dijital ekonominin maddesiz olduğu yönündeki söylemi sorgulanır hale getirmektedir. Bu bağlamda ekolojik maliyetler ortadan kalkmamakta, aksine daha karmaşık ve çoğu zaman görünmez hale gelen biçimlerde yeniden üretilmektedir.

Dolayısıyla bu çalışma, dijital kapitalizmi yeni bir sermaye birikim rejiminden ziyade, sermaye devrinin hızlandığı ve bu hızlanmanın ekolojik sonuçlarının mekânsal olarak yeniden dağıtıldığı bir yeniden örgütlenme süreci olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım dijitalleşmenin yarattığı dönüşümü yalnızca teknolojik bir ilerleme olarak değil, üretim, dolaşım ve tüketim süreçleri ile birlikte ekolojik yüklerin de yeniden yapılandığı bütünlüklü bir birikim dinamiği olarak tartışmayı mümkün kılacaktır. Bu yönüyle çalışma, dijital kapitalizmin görünmeyen ekolojik maliyetlerini açığa çıkararak, sürdürülebilirlik tartışmalarının büyüme ve birikim rejimi bağlamında yeniden düşünülmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Dijital ekonomi çoğu zaman maddesizleşmiş, düşük maliyetli ve çevre dostu bir dönüşüm olarak sunulmaktadır. Ancak dijital çağda kapitalizmin örgütlenme biçimi, üretim ve dolaşım süreçlerini hızlandırarak hem artı-değer üretimini hem de ekolojik baskıyı yeniden yapılandırmaktadır. Bu yönüyle çalışma, dijitalleşme-birikim-ekoloji ilişkisi eleştirel bir politik iktisat perspektifiyle tartışarak literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital kapitalizm, e-ticaret, ekolojik maliyetler, sürdürülebilirlik, büyüme eleştirisi.
JEL Kodları: F18, O33, O44, Q56.

İktisat ve Toplum Kongresi
15-17 Nis. 2026, TOBB ETÜ
Ankara, Türkiye

Gıda Sistemleri, Tüketim Eğilimleri ve Sera Gazı Emisyonları: Dijitalleşme Perspektifinden Sürdürülebilirlik Analizi

K. Eylem ÖZKAYA LASSALLE, Prof. Dr. Kırklareli Üniversitesi, eylem.ozkaya@klu.edu.tr

Rengin AK, Prof. Dr. Kırklareli Üniversitesi

Berna AK BİNGÜL, Prof. Dr. Kırklareli Üniversitesi

Özet

Gıda sistemleri, küresel sera gazı emisyonlarının kayda değer bir bölümünden sorumlu olmaları nedeniyle çevresel sürdürülebilirlik tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Hayvansal üretim pratikleri, değişen tüketim kalıpları, gıda kaybı ve israfı ile küresel tedarik zincirlerinin yapısal özellikleri, emisyon dinamiklerini belirleyen temel unsurlar arasında öne çıkmaktadır. Bu çerçevede, yalnızca üretim odaklı azaltım stratejilerinin yeterli olmadığı; tüketim eğilimleri, beslenme rejimleri ve politika tasarım süreçlerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, küresel eğilimler ile Türkiye bağlamını birlikte ele alarak, gıda tüketim eğilimleri ile sera gazı emisyonları arasındaki ilişkiyi dijitalleşme perspektifinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada 2010–2025 dönemini kapsayan literatür üzerinden tematik analiz yöntemi uygulanacaktır. Bu kapsamda (i) üretim ve tüketim temelli emisyon ayrışması, (ii) diyet dönüşümünün karbon azaltım potansiyeli, (iii) gıda kaybı ve döngüsel ekonomi uygulamaları ve (iv) politika araçlarının sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri sistematik biçimde incelenecektir.

Çalışma ayrıca büyük veri analitiği, yapay zekâ destekli modelleme, blok zinciri ve IoT tabanlı izleme sistemleri gibi dijital teknolojilerin, gıda sistemlerinde emisyon takibi ve politika tasarım süreçlerine entegrasyon potansiyelini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Dijitalleşmenin, sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda ölçülebilir, şeffaf ve veri temelli bir yönetişim modeli oluşturabileceği varsayılmaktadır.

Araştırmanın, Türkiye özelinde kültürel ve sosyoekonomik boyutları gözeten sürdürülebilir diyet politikaları için kavramsal bir çerçeve geliştirmesi, bölgesel emisyon envanterlerinin gerekliliğini ortaya koyması ve adil geçiş mekanizmalarına yönelik politika önerileri sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Döngüsel ekonomi, Gıda sistemleri, Sera gazı emisyonları, Sürdürülebilir diyetler, Tüketim eğilimleri

Uluslararası Plastik Atık Ticareti ve Kurumsal Yozlaşma

Emrah Er, Dr., Ankara Üniversitesi, eer@politics.ankara.edu.tr, 0000-0001-9909-7479.
Işıl Şirin Selçuk, Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, isilselcuk@ibu.edu.tr, 0000-0001-9559-1349.

Özet

Uluslararası plastik atık ticareti son yirmi yılda belirgin bir yapısal dönüşüme uğramıştır. Çin'in 2018 yılında plastik atık ithalatını büyük ölçüde sınırlaması ve yalnızca düşük kirlilik oranına sahip atık türlerinin ticaretine izin vermesiyle birlikte uluslararası ticaret akışı yön değiştirmiştir. Bu gelişme, çevresel maliyetlerin ülkeler arasında yeniden dağıldığını göstermiş ve küresel atık ticaretinin kurumsal çerçevesine dair tartışmaları güçlendirmiştir. Kirlilik Cenneti Hipotezi, kirletici faaliyetlerin daha zayıf çevresel standartlara sahip ülkelere kaydığını ileri sürmektedir; ancak bu sürecin hangi kurumsal mekanizmalar aracılığıyla işlediği ampirik olarak yeterince incelenmemiştir. Özellikle ithalatçı ülkelerdeki yolsuzluğun rolü literatürde sınırlı biçimde ele alınmıştır. Bu çalışmada, 2002–2020 dönemini kapsayan ve 29 OECD ülkesi ile 220 ticaret ortağı arasındaki ikili ticaret ilişkilerini içeren geniş ölçekli bir panel veri seti kullanılmaktadır Toplam 1.830.918 gözlemden oluşan veri seti, plastik atık ticaretinin yönünü ve hacmini belirleyen kurumsal faktörlerin kapsamlı biçimde analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Çekim (gravity) modeli kullanılarak yapılan tahminlerde ticaret verilerine ek olarak Dünya Bankası Yönetişim Göstergeleri (WGI), Yolsuzluk Algı Endeksi (CPI) ve V-Dem verileri de kullanılmıştır. Bulgular, kurumsal yapının uluslararası plastik atık ticaretinin şekillenmesinde belirleyici bir role sahip olduğunu göstermektedir. İhracatçı ülkelerdeki yolsuzluk düzeyi, ticaret hacimleri ile istatistiksel olarak anlamlı biçimde ilişkilidir. İthalatçı ülkelerdeki yolsuzluğun etkisi ise daha sınırlı ve bağlama duyarlı görünmektedir. Kuzey–Güney ayrımına dayalı tahminler ise, yönetişim farklılıklarının çevresel maliyetlerin daha kırılgan ekonomilere yönelmesini kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır. Dinamik analizler de ticaret ilişkilerinde sürekliliğe ve kurumsal etkilerin zaman içinde ortaya çıkabileceğine işaret etmektedir. Bu bulgular, plastik atık ticaretinin karşılaştırmalı üstünlük ya da mevzuat farklılıkları gibi klasik iktisadi açıklamaların ötesinde, kurumsal faktörleri de içeren daha geniş bir çerçevede değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Kurumsal yozlaşma ve yolsuzluk, çevresel risklerin küresel ölçekte yeniden dağılımında etkili unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu da çevre politikalarının etkinliğinin yalnızca düzenlemelerin varlığına değil, aynı zamanda kurumsal bütünlük ve denetim kapasitesinin güçlendirilmesine bağlı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Plastik Atık Ticareti, Yolsuzluk, Kirlilik Cenneti Hipotezi
JEL Kodları: F18, Q53, D73

İklim Değişikliğinin Ötesinde: Konya Kapalı Havzası'nda Tarım ve Siyasal Tepkiler

Ayşe Nur DESTEBAŞI ABBAS, Öğretim Görevlisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ayse.destebasi@gop.edu.tr, 0000-0003-0167-7841.

Özet

Konya Kapalı Havzası'nda son yıllarda hızla artan obruk oluşumu ve yeraltı suyunun tükenmesi gibi *çevre* felaketleri, salt iklim değişikliğiyle açıklanamayacak kadar derin bir ekonomik ve yönetimsel tercihler bütününe dayanmaktadır. Bu çalışma, havzadaki ekolojik yıkımı ve bu yıkımın 2019-2024 yerel seçimlerindeki siyasal yansımalarını doğrusal bir regresyon modeliyle analiz etmektedir. Araştırma, söz konusu süreci rasyonel yanlış uyum kavramı üzerinden ele almaktadır. Diğer bir deyişle, *çiftçinin* piyasa baskıları altında hayatta kalabilmek adına kendi ekolojik geleceğini feda etmek zorunda kaldığı bir süreç incelenmektedir. Makroekonomik düzeyde, temel gıda enflasyonunu kontrol altında tutmak amacıyla uygulanan tahıl ithalatı politikaları, yerel *üreticinin* buğday ve arpa *üzerindeki* kâr marjını düşürmüştür. Bu durum, gelir kaybına uğrayan *çiftçiyi yüksek* gelir vadeden ancak bölgenin kısıtlı su kaynaklarını aşırı tüketen mısır ve *şeker* pancarı gibi endüstriyel bitkilere yönlendirmiştir. Metodolojik olarak model, Konya ilinden seçilen ilçeler üzerinden kurgulanmıştır. *İlçelerin* tamamının aynı hidrolojik sistem içerisinde yer alması ve belirli alt bölgelerde benzer iklimsel *özellikler* göstermesi, iklimsel varyasyonun *büyük ölçüde* sınırlandırılmasına imkân tanımaktadır. Analiz, açıklayıcı faktör olarak iklim farklılıklarından ziyade tarımsal *ürün* deseni, ekonomik baskılar ve yerel politika tercihlerine odaklanmaktadır. Çalışma kapsamında hesaplanan "Ekolojik Uyumsuzluk Oranı", ilgili ilçedeki mısır ve *şeker* pancarı ekim alanının toplam işlenen tarım alanına oranlanmasıyla elde edilmiş olup bölgenin hidrolojik kısıtlarıyla *çelişen ürün* deseninin yeraltı suyu *üzerindeki* baskısını temsil etmektedir. *İkinci* bağımsız değişken olan "Geleneksel Tahıl *Üretiminden* Kaçış Hızı" ise buğday ve arpa ekim alanlarındaki azalma oranını temel alarak, tarımsal *ürün* deseninde yaşanan dönüşümün *şiddetini ölçmektedir*. Bu değişkenlerin yanı sıra nüfus değişim hızı ve yeraltı suyunun aşırı tüketiminin fiziksel bir kanıtı olan obruk sayısı değişimi de bağımsız değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. Modelde kullanılan tüm bağımsız değişkenler, 2019 ve 2024 yerel seçim yılları arasındaki net değişim üzerinden hesaplanmıştır. Zaman aralığı 2023 yılı ile sınırlandırılmış olup; 2024 Mart seçimleri *öncesinde* seçmen algısını *şekillendiren* son tam hasat döneminin 2023 yılına ait olması dikkate alınmıştır. *Çevresel* ve ekonomik parametrelerin siyasal yansıması; 2019 ve 2024 yerel seçimlerindeki iktidar bloğu oy kaybı bağımlı değişkeni aracılığıyla analiz edilmiştir. Türkiye genelindeki ortalama oy kaybı bir referans noktası olarak alınmış; Konya ilçelerinde bu ortalamanın *üzerinde* gerçekleşen fazladan kayıplar, bölgedeki ekolojik ve ekonomik baskı göstergeleriyle ilişkilendirilmiştir. Araştırmanın özgün tarafı ve *çıkış* noktası ise Konya Kapalı Havzası *için* analiz edilen bu dinamiklerin Suriye'nin Haseke bölgesiyle kıyaslanmasıdır. Haseke *örneği* ampirik modelin bir parçası olmamakla birlikte, demokratik tepki kapasitesini karşılaştırmalı olarak tartışmak

amacıyla analojik bir değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Her iki bölge de benzer hidrolojik *çöküş* süreçlerinden geçse de temel ayrım, toplumsal tepkinin veriliş biçiminde ortaya *çıkmaktadır*. Haseke *örneğinde* iç savaş ve kurumsal istikrarsızlık, ekolojik krizlerin seçim mekanizmaları aracılığıyla siyasal *çıktıya* dönüşmesini sınırlandırmaktadır. Kurumsal sürekliliğin sağlandığı bağlamlarda ise *çevresel* ve ekonomik baskılar, oy tercihi üzerinden ifade edilebilir siyasal tepkilere dönüşebilmektedir. Bu durum Konya Kapalı Havzası seçmeninin yaşadığı ekolojik ve ekonomik daralmaya sandık başında rasyonel bir cevap verebilmesi ile *örneklendirilebilir*. Çalışma; hatalı tarım politikalarının tetiklediği yeraltı suyu sömürüsünün, artan enerji ve kuyu maliyetleri üzerinden nasıl yerel bir krize dönüştüğünü ve bu tablonun demokratik mekanizmalar içindeki siyasal yansımalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konya Kapalı Havzası, Tarım Politikaları, Yeraltı Suyu Yönetimi, Obruk Oluşumu, Seçmen Davranışı.
JEL Kodları: D72, R11, Q15, Q18, Q25

2.5.6 - İktisadi Düşünce Girişimi (İDG) Oturumu

İktisat Eğitimi

(Düzenleyen ve Yöneten: **Altuğ Yalçıntaş** - Ankara Üniv.)

"Köy İktisadiyatı'ndan İstanbul İktisadına: İsmail Hüsrev Tökin'in Hayali ve Gerçekler"

Çiğdem Boz, Munzur Üniversitesi, cigdemboz@gmail.com, ORCID: 0000 0002 0464 5725

Özet

Kadro hareketinin önemli isimlerinden İsmail Hüsrev Tökin Türkiye'de kırsal sosyoloji ve iktisadi yapı analizinin öncülerinden biridir. Tökin'in *Türkiye Köy İktisadiyatı* ve *İktisat Nasıl Okutulmalı* isimli eserleri gerek Türkiye iktisat tarihi gerekse Türkiye'de iktisat eğitimi tarihi bakımından önemli kaynaklardır. Bu eserlerden ilki, *Türkiye Köy İktisadiyatı*, Tökin'in "iktisat nasıl öğretilmeli?" diye tarif ettiği yaklaşımın bizzat uygulanmış hâli gibi okunabilir. Söz konusu kitap, iktisadı soyut modellerden değil, Türkiye'nin toplumsal gerçekliğinden (köy, toprak, emek, mülkiyet, devlet politikaları, bölgesel farklılıklar) hareketle kurar. Başka bir ifadeyle Tökin, iktisat eğitimini tarih ve sosyolojiyle birlikte düşünür.

Anahtar Kelimeler: İktisat eğitimi, İsmail Hüsrev Tökin, üniversite reformu
JEL Kodları: A20, A22, A14

Mektebi Mülkiye'de İktisat Eğtiminin 167. Yılı

Alaaddin Tok, Yıldız Teknik Üniversitesi, atok@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5487-596X

Altuğ Yalçıntaş, Ankara Üniversitesi, altug.yalcintas@politics.ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3344-0497

Özet

Bu çalışma, 1859 yılında kurulan Mekteb-i Mülkiye'nin bürokratik eğitimden "iktisadi rasyonaliteye" geçiş sürecini, müfredat ve eğitmen dönüşümleri ekseninde incelemektedir. Temel araştırma sorusu, bir devlet memuru yetiştirme okulu olan Mülkiye'nin, iktisat eğitimini merkeze alarak Osmanlı *İmparatorluğu* ve Türkiye Cumhuriyeti bürokrasi zihniyetini nasıl dönüştürdüğüdür. 1859'da Emin Efendi'nin (Emil Schultz) "Ekonomi Politik" dersiyle başlayan bu süreç, Sakızlı Ohannes Paşa'nın Mebadi-i *İlm-i* Servet eseriyle kuramsal bir derinlik kazanmıştır. İktisat derslerinin "*İlm-i* Servet-i Milel"den "*İlm-i İktisad›a* evrilmesi, eğitimin sadece maliye temelli bir memuriyet hazırlığı olmadığını, aksine sistematik bir bilimsel disiplinin inşasını hedeflediğini göstermektedir. Özellikle 1913 reformuyla mali *şubenin* müfredatına eklenen borsa, bütçe ve tatbikat dersleri, kurumun teorik bilgiyi piyasa dinamikleriyle birleştiren teknokratlar yetiştirme arzusunu kanıtlar. Mekteb-i Mülkiye, iktisadı bir yönetim aracı olmanın *ötesine* taşıyarak kuramsal bir bilim haline getirmiştir. 1924 müfredatıyla tamamlanan bu akademik dönüşüm, geleneksel devlet idaresinden modern ve rasyonel bir ekonomi yönetimine geçişin entelektüel zeminini oluşturmuştur. 1960 ve 1970'li yıllar boyunca liberal, keynezyen ve marksist kuramlara *önemli* katkılar yapan iktisatçıları barındıran Mektebi Mülkiye 2020'li yıllarda disiplinler arası eğitim anlayışını sürdürmektedir. Bir buçuk asırdır faaliyetini sürdüren bu kurum Türkiye'deki iktisat eğitimi tartışmalarına nitelikli ve *çoğulcu* yol haritası sunma potansiyeline sahip en etkili kurumlardan biridir.

Anahtar Kelimeler: İktisat eğitimi, Türkiye'de iktisadi düşünce tarihi, müfredat tasarımı**JEL Kodları:** A20, A22, B15, B25

Lisans ve Lisansüstü Programlarda Post-Keynesyen İktisat Eğitimi

Oktay Özden, Dr, İstanbul Bilgi Üniversitesi, oktay.ozden@bilgi.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-5739-8783

Özet

Üniversitelerde hakim olan ana akım iktisat eğitiminin epistemolojik ve ontolojik açıdan araçsalcı yapısı, öğrencilerin gerçek dünya fenomenlerini (finansal krizler, gelir adaletsizliği, talep yetersizliği vb.) anlamlandırma kapasitelerini sınırlamaktadır. Özellikle 2008 Küresel Finansal Krizinin neoklasik iktisat çerçevesinde açıklanmasının güçlüğü ve ana akım teknik yöntemlerin krizi öngörememesi, heterodoks iktisat yaklaşımlarına olan ilgiyi küresel ölçekte artırmıştır. Bu çalışmada, heterodoks iktisat yaklaşımları arasında öne çıkan Post-Keynesyen *İktisat'ın* (PKİ) lisans ve lisansüstü programlardaki öğretim gereklilikleri ve pedagojik metodolojisi ele alınmaktadır. Bu bağlamda, heterodoks iktisat eğitiminde önemli örnekler sunan Danimarka'daki Aalborg ve Roskilde, Kanada Laurentian üniversitelerindeki akademisyenlerin deneyimleri paylaşılacak; PKİ derslerinin dünya üniversitelerindeki uygulama örnekleri ve akademisyenlerin bu süreçteki tecrübeleri aktarılacaktır. Çalışma, bu uluslararası örneklerden hareketle, lisans düzeyinde seçmeli ders olarak okutulmak üzere tasarlanmış "Post-Keynesyen Ekonomi I" ve "Post-Keynesyen Ekonomi II" ders izlence (syllabus) önerilerini sunmaktadır. Bu izlenceler; PKİ'ın temelleri ve prensipleri, tüketici teorisi, firma teorisi, fiyatlama stratejileri, Kaleckian *büyüme modelleri, içsel para teorisi, finansal istikrarsızlık hipotezi vb. temel başlıkları içermektedir.* Sonuç olarak bu çalışma, Post-Keynesyen iktisadın üniversite müfredatlarına teorik ve pratik entegrasyonunu ele almakta; sunduğu ders izlenceleriyle iktisat eğitiminde çoğulculuğun gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Post-Keynesyen İktisat, İktisat Eğitimi, 2008 Küresel Finansal Kriz, Müfredat Tasarımı, Heterodoks İktisat.
JEL Kodları: A22, A23, B41, B50, E12

İktisat Öğrencileri için Zorunlu bir İktisat Felsefesi Dersi Nasıl Tasarlanmalı?

N. Emrah Aydınonat Helsinki Üniversitesi, aydinonat@gmail.com, ORCID: 0000–0001–6633–4044

İktisat felsefesi dersleri, daha iyi iktisatçılar yetiştirilmesine ve iktisat mezunu öğrencilerin iş hayatında daha başarılı olmasına katkı yapabilir. Ne var ki, çoğu iktisat bölümünde iktisat felsefesi dersi ya yok ya da seçmeli. Bunun pek çok nedeni var. Bunlardan biri zamanın kısıtlı olması: temel iktisat eğitimi için gerekli olduğu düşünülen dersler zaten dört yıllık bir programı dolduruyor. İkinci neden ise muhtemelen, iktisat felsefesi eğitiminin iktisat eğitimine katkı yapmayacağının düşünülmesi. Örneğin, programdaki zorunlu ileri mikroiktisat veya ekonometri derslerinden birini seçmeli yapıp, yerine bir iktisat felsefesi dersi koymanın faydalı olabileceği düşünülmüyor. Bunlarla ilişkili bir diğer neden de iktisat felsefesi derslerinin genel olarak iktisat öğrencilerinin ihtiyaçlarını dikkate almadan tasarlanıyor olması. Mevcut iktisat felsefesi dersleri genellikle seçmeli dersler olduğu için bu bir bakıma normal: bu dersler konuya zaten ilgi duyan öğrencileri hedefliyor. Bu çalışma, önce "eğer iktisat felsefesi dersi zorunlu olsaydı nasıl tasarlanması gerekirdi?" diye soruyor ve bu sorunun cevabından yola çıkarak iktisat felsefesi derslerinin iktisat eğitimine nasıl katkı yapabileceğini tartışıyor.

Anahtar Kelimeler: İktisat felsefesi, iktisat eğitimi, müfredat tasarımı, iktisat metodolojisi, iktisat lisans eğitimi

JEL Kodları: A20, A22, B40, B41

İktisat Öğrenenler İçin Sistem Düşüncesi ve Dinamiği(ne Giriş): Niçin Önemli ve Yararlıdır? Nasıl Öğretilebilir?

Aykut Kibritçioğlu, Emekli Prof. Dr., İstanbul Web: aykut.kibritcioglu.com, E-Posta: kibritcioglu@gmail.com, ORC-ID Numarası: 0000-0002-4159-6512

Özet

Sistem düşüncesi (ST) ve *sistem dinamiği* (SD), kökleri genel sistemler teorisi ve sibernetik geleneğine uzanan; canlılar, örgütler ve ekonomiler gibi kompleks olguları, parçaların toplamı değil, geri besleme ilişkileriyle işleyen dinamik bütünler olarak kavrayan yaklaşımlardır. ST, iktisadi olguları enflasyon, büyüme, eşitsizlik, konut ve gıda fiyatları ya da cari açık gibi örneklerde, tekil değişkenler ve doğrusal neden–sonuç zincirleri yerine; karşılıklı etkileşimler, geri besleme döngüleri, gecikmeler, sınırlar, kurumlar ve davranış kuralları üzerinden bütüncül biçimde analiz eder. SD ise bu kavramsal çerçeveyi stok–akış yapıları, geri besleme mekanizmaları, gecikmeler ve simülasyon yoluyla formel modele dönüştüren bir modelleme ve deney yöntemidir.

Jay W. Forrester tarafından 1950'lerin sonu ile 1960'ların başında kurumsallaştırılan SD, özellikle *Dünya Dinamikleri* ve *Büyümenin Sınırları* gibi çalışmalar sayesinde çevre–ekonomi–nüfus–kaynak etkileşimlerini inceleyen geniş bir uygulama alanı kazanmıştır. Böylece ST/SD, yalnızca mühendislik ve işletme problemlerinde değil, toplumsal ve iktisadi sistemlerin uzun dönemli dinamiklerini anlamada da önemli bir araç seti haline gelmiştir.

Bu bildiri, ST/SD'nin iktisat lisans programlarında hâlâ hak ettiği yeri bulamadığı gözleminden hareketle, bu yaklaşımların iktisat eğitim-öğretimi açısından niçin önemli, yararlı ve gerekli olduğunu tartışmakta; ayrıca üniversite müfredatlarına, en azından bir giriş dersi düzeyinde, nasıl eklemlenebileceğine dair bir çerçeve önermektedir.

Anahtar Kelimeler: İktisat eğitimi, bütüncül iktisat, sistem düşüncesi, sistem dinamiği, kompleksite iktisadı.
JEL EconLit Konu Kodları:A12, A22, B59.

2.4.2 - Düzenlenmiş Oturum

Makroiktisat

(Düzenleyen ve Yöneten: **Emekcan Yücel** - Boğaziçi Üniv.)

Growth, Volatility and Informality

Emekcan Yücel, Dr. Öğr. Üyesi, Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümü, emekcan.yucel@bogazici.edu.tr

Abstract

This paper explores the role of informality in growth performance, focusing on both growth level and growth volatility. Based on panel data from 157 countries over the period of 1990-2020, it shows that higher levels of informality are associated with lower and more volatile per capita GDP growth. This pattern is robust to using different measures of informality, and is unlikely to be driven by a few outliers or large global shocks such as the Global Financial Crisis of 2008, or the Covid-19 pandemic. Finally, this paper finds that the role of informality in growth performance is less pronounced in advanced economies. The findings have important policy implications, emphasizing gains from policies aimed at reducing informality. They suggest that such policies not only help emerging market and developing economies achieve higher growth, but also set the stage for a more stable growth trajectory.

Keywords: Informality**,** Shadow Economy, Economic Growth, Growth Volatility

A Directed Search Model with Robots

Özlem Kına, Dr. Öğr. Üyesi, Bilkent Üniversitesi İktisat Bölümü, ozlem.kina@bilkent.edu.tr

Abstract

This study extends a standard directed search model to study the effects of robot adoption on wage inequality and employment composition. Building on Shi (2002), I introduce robots as a perfect substitute for routine (unskilled) labor in an economy with heterogeneous firms (high-tech and low-tech) and heterogeneous workers (skilled and unskilled). Firms post wages and workers direct their applications, generating equilibrium wage dispersion. Robots provide firms with an outside option: if a vacancy receives no applicants, the firm can purchase a robot with a certain probability at a certain price. This option affects wage-setting incentives, particularly for jobs performed by unskilled workers. A higher probability of accessing robots or a lower robot price reduces firms' reliance on unskilled labor and places downward pressure on unskilled wages. Since skilled workers remain more productive in high-tech firms, the model predicts an increase in the skill premium and a decline in the employment share of unskilled workers. The framework provides a simple theoretical environment to examine how automation may contribute to wage inequality in a directed search model.

Keywords: Directed Search, Robots, Wage Inequality

Violent Conflicts and Economic Growth: The Gender Inequality Channel

Can Sever , IMF

Violent conflicts are followed by weak economic growth for a prolonged time. On the other side, gender inequality is an impediment to sustained growth. This paper links two phenomena by examining the link between violent conflict and gender disparities across a broad cross-country panel spanning three decades. Using a multidimensional gender inequality index, the analysis shows that episodes of conflict are systematically associated with a deterioration in gender-related outcomes. The evidence also suggests that conflict episodes exacerbate cross-country differences in gender inequality. When turning to opportunity-based measures, the findings indicate that conflicts are correlated with weaker economic rights for women. These patterns point to a transmission channel through which conflict can lead to durable repercussions on economic performance.

Welfare Costs of Minimum Wages under Dynamic Monopsony: Evidence from Turkey

Emrehan Aktuğ, Dr. Öğr. Üyesi, Sabancı Üniversitesi, emrehan.aktug@sabanciuniv.edu, ORC-ID: 0000-0001-9982-9916.

Abstract

We study the welfare consequences of large and recurrent minimum-wage adjustments in Turkey, where the real minimum wage has fluctuated markedly—often through discrete and sizable resets—while unemployment has remained relatively stable and the wage distribution has compressed. We build and quantify a dynamic general equilibrium model with wage posting and dynamic monopsony. Firms face an upward-sloping effective labor supply because higher wages reduce separations and improve recruiting and job filling, so the wage is chosen to manage worker flows rather than to clear a competitive market. In this environment, a statutory wage floor binds primarily for low-productivity matches, truncates the lower tail of posted wages, and generates the wage bunching and compression observed in Turkish micro data, without requiring shifts into informality or large aggregate-demand booms to reconcile the muted unemployment response. We discipline the model using Turkish moments on unemployment and worker flows. We then evaluate counterfactual minimum-wage paths—such as smoother real indexation rules, alternative timing of adjustments within high-inflation episodes, and policies that deliver similar income gains with less distortion—and compute welfare in consumption-equivalent terms. The model delivers a non-monotone welfare schedule: moderate increases can improve efficiency by reducing monopsony markdowns and lowering earnings risk at the bottom of the distribution, while sufficiently large real increases raise marginal labor costs, compress firm surplus, weaken vacancy creation, and generate welfare losses. Preliminary quantitative results suggest that Turkey's high-amplitude real minimum-wage fluctuations may carry sizable welfare costs relative to smoother adjustment rules, with effects concentrated among workers close to the margin of employment and firms in the lower tail of productivity. These findings highlight the importance of accounting for labor-market power and worker-flow responses when designing minimum-wage policy in high-inflation, high-volatility environments.

Keywords: minimum wage; dynamic monopsony; search and matching
JEL Codes: E24, E32, J38

2.4.3 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Bölgesel ve Mekânsal İktisat

(Yöneten: **Seher Nur Sülkü -** Ankara Hacı Bayram Veli Üniv.)

Türkiye'de yoksulluğun çok boyutlu yapısı: 2000'li yıllar için mekânsal bir analiz5

Burhan Can Karahasan, Prof. Dr., MEF Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, https://orcid.org/0000-0002-4624-9413, karahasanb@mef.edu.tr

Bilge Eriş Dereli, Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İktisat Bölümü, https://orcid.org/0000-0002-9005-1826, bilge.eris@marmara.edu.tr

Burcu Düzgün Öncel, Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İktisat Bölümü, https://orcid.org/0000-0002-6834-7874, burcu.duzgun@marmara.edu.tr

Tolga Aksoy, Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü, https://orcid.org/0000-0003-0833-8543, toaksoy@yildiz.edu.tr

Özet

Yoksulluk genellikle parasal göstergeler üzerinden araştırılmaktadır. Bununla birlikte parasal olmayan farklı yoksunluk biçimleri literatürde geniş yer bulmaya başlamıştır. Amartya Sen bireylerin eğitim, sağlık, yaşam koşulları ve temel haklar özelinde farklı beceri ve olanaklardan yoksun olabileceğine dikkat çekmektedir (Sen, 1976; 1985). Alkire ve Foster (2011) tarafından ölçülebilir tek bir gösterge haline getirilmiş olan parasal olmayan yeni yoksulluk yaklaşımı 2000'li yıllarda literatürde çok boyutlu yoksulluk endeksi (ÇBY) olarak tanımlanmıştır.

Bu araştırmada Türkiye'nin sosyal, iktisadi ve toplumsal bir değişimden geçtiği 2000'li yıllar incelenecek ve yoksulluğun maddi olmayan çok boyutlu yapısı eğitim, sağlık ve yaşam standartları dikkate alınarak bölge düzeyinden araştırılacaktır. Ayrıca toplumun farklı katmanları arasında ön gördüğümüz farklılıklardan yola çıkarak ÇBY analizleri farklı gruplar için de gerçekleştirilecektir (cinsiyet, yaş, iş gücü piyasasındaki durum, çalışılan sektör ve iş gücü vasfı). Bu analizler sayesinde 2000'li yıllarda değişen üretim ve bölüşüm kalıpları içinde yoksulluk açısından kazanan ve kaybedenlerin anlaşılması hedeflenmektedir. Araştırmanın son aşamasında ise 2000'li yıllarda gözlemlenen hızlı büyümenin mekânsal etkileri incelenecek ve ÇBY dağılımı üzerinde büyümenin ne derece bir etkiye sahip olduğu tartışılacaktır.

Çok boyutlu yoksulluk endeksinin oluşturulması için TÜİK tarafından sunulan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması (GYKA) mikro veriseti kullanılmıştır. Araştırmanın ön bulguları 2014-2024 dönemi için İBBS Düzey-2'ye karşılık gelen 26 iktisadi bölge arasında ciddi bir ayrışma olduğunu gözler önüne sermektedir. Her ne kadar incelenen dönemde ÇBY ülke genelinde azalma eğiliminde olsa da mekânsal olarak yoksulluğun dağılımını değiş-

5.[1] Bu araştırma TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir (323K523). Proje sürecinde özverili bir biçimde araştırma sürecine katkı sağlayan Cemre Küçük Pekmezci, Yunus Emre Özcan, Yasin Enes Aksu, Emine Sıla Bağlayıcı ve Simay Aydeniz'e araştırma asistanlıkları için teşekkür ederiz.

tirecek yapısal bir gelişme oluşmadığı ve az gelişmiş bölgelerde derinleşen bir yoksunluk ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte gerçekleştirilen ayrıştırma analizleri ÇBY değerlerinin toplumun belirli kesimleri açsından son derece yüksek değerlere ulaştığını göstermektedir.

Son aşamada gerçekleştirilen mekânsal analizler ise bölgesel büyümenin yoksulluk üzerinde belirli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte genel endeks açısından ortaya koyduğumuz bu tespitin toplumun farklı kesimleri açısından geçerli olmayabileceği anlaşılmaktadır. Özellikle dezavantajlı kesimler incelendiğinde (işsiz vb.) bölgesel büyümenin etkisinin zayıfladığı, dolayısıyla piyasa yanlı bölgesel büyüme etkilerinin toplumun dezavantajlı kesimleri için son derece kısıtlı olduğu anlaşılmıştır. Bu ön sonuçların sosyal politikalar özelinde yoksullukla mücadelede 2000'li yıllarda gelinen noktanın baştan değerlendirmesi gerektiğini düşündürtmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel büyüme, çok boyutlu yoksulluk, eşitsizlikler
JEL Kodları: I3, J16, O5

Geography and Economic Development: Subnational Evidence from Türkiye

M. Aykut Attar, Assoc. Prof., Hacettepe Uni., maattar@hacettepe.edu.tr, 0000-0003-0142-713X.

Seda Başıhoş, Dr., University of Cambridge, sb2626@cam.ac.uk, 0000-0001-8014-2065.

Abstract

In this study, we investigate the impact of geography on regional economic development by estimating various econometric models for Türkiye. First, using high-resolution raw data and Geographic Information Systems, we construct a new geographical database for provinces (n = 81), districts (n = 973), and equally spaced artificial polygons (n = 1,841). This database includes location variables such as latitude and longitude, topographic variables such as elevation and ruggedness, climate variables such as temperature and precipitation, and several other variables such as distance to the nearest coastline. We measure economic development using real GDP per capita at the provincial level, the Socio-Economic Development Index at the district level, and nighttime lights at the polygon level. By applying various variable selection methods such as stepwise estimation, we show that some topographic and climate variables have robust and separately-identified effects on economic development. At the same time, the distance of a province, district, or polygon from the nearest coastline negatively affects the level of economic development of that regional unit, independently of the effects of topographic and climate variables. Our findings shed light on the geographical foundations that should be associated with the cultural and institutional factors underlying regional development disparities in present-day Türkiye.

Keywords: inequality, geography, development, geographic information systems, fundamental causes.
JEL Codes: O44, R11, C21.

Suriye'de Çatışma Sonrası Ekonomik Canlanma: Gece Işıkları Verileriyle Mekânsal ve İstatistiksel Bir Değerlendirme

Berat Yücel, TEPAV
Sercan Sevgili, TEPAV

Özet

Suriye, 2011 yılından itibaren yaşanan iç savaş nedeniyle derin bir ekonomik yıkıma uğramış; altyapı, *üretim* kapasitesi ve kentsel yaşam alanları *büyük ölçüde* tahrip olmuştur. Aralık 2024'te Esad rejiminin *çöküşü*, *ülkede* yeni bir siyasi dönemin başlangıcını işaret etmiş ve bu geçişin ekonomik yansımalarının değerlendirilmesi *önemli* bir araştırma sorusu olarak ortaya *çıkmıştır*. Bu çalışma, rejim değişikliğinin Suriye'deki ekonomik aktivite *üzerindeki* erken dönem etkilerini, gece *ışıkları* (NTL) verilerini kullanarak mekânsal ve istatistiksel *açıdan* incelemeyi amaçlamaktadır. Analiz, NASA Black Marble (VNP46A2) programından elde edilen aylık gece *ışığı* yoğunluğu verilerine dayanmaktadır. Gece *ışıkları* verileri, geleneksel ekonomik istatistiklere erişimin sınırlı olduğu *çatışma* ve geçiş dönemlerinde ekonomik faaliyetin izlenmesinde yaygın biçimde kullanılan bir vekil değişkendir. *Çalışmada* Suriye'nin 14 il düzeyindeki idari birimleri *için* ayrı ayrı analizler gerçekleştirilmiştir. Yöntemsel olarak kesintili zaman serisi (Interrupted Time Series – ITS) tasarımı benimsenmiştir. Bu tasarım, rejim değişikliği sonrasında gece *ışığı* yoğunluğunda hem anlık düzey kaymasını hem de aylık büyüme eğilimindeki değişimi tanımlamaya olanak tanımaktadır. Mevsimsel etkiler kukla değişkenlerle kontrol altına alınmış, standart hatalar ise otokorelasyon ve değişen varyansı düzeltmek amacıyla Newey-West HAC tahmin edicisiyle hesaplanmıştır. Ana modelin yanı sıra, karşıolgu tahmini (counterfactual forecast) yaklaşımıyla rejim değişikliği yaşanmamış senaryodaki beklenen NTL değerleri ile gerçekleşen değerler karşılaştırılmıştır. Sonuçların sağlamlığı, alternatif NTL serileri, farklı tahmin pencereleri, farklı müdahale tarihleri, deprem kontrolü, logaritmik ve düzey spesifikasyonları, Newey-West bant genişliği duyarlılığı, aykırı gözlem dışlama ve il sabit etkili panel modeli gibi *çok* sayıda sağlamlık testi ile sınanmıştır. Çalışma, *çatışma* sonrası ekonomik toparlanmanın mekânsal heterojenliğini ortaya koyarak, geçiş dönemindeki farklı bölgesel dinamiklerin anlaşılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gece ışıkları, Suriye, çatışma sonrası toparlanma, kesintili zaman serisi, mekânsal analiz
JEL Kodları: O11, O18, C22, F51, R12

Bölgesel Üretim Ağlarında Teknoloji Duyarlı Dış Ticaret Dengesi: İlişkili-İlişkisiz Çeşitliliğin Etkileri6

İbrahim Tuğrul Çınar, Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, itcinar@anadolu.edu.tr, 0000-0001-8913-7166

Suat Tuysuz, Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, stuysuz@erzincan.edu.tr, 0000-0002-6598-0746

Yusuf Ünsal, Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, y_unsal@anadolu.edu.tr, 0000-0002-7856-5402

Özet

Bölgesel kalkınma literatüründe rekabet avantajı, bilgi tabanının ilişkili ve ilişkisiz *çeşitliliğiyle* açıklanmaktadır. Ancak mevcut *çalışmalar* bu *çeşitliliğin* etkilerini gayri safi yurtiçi hasıla, patent veya istihdam gibi değişkenler üzerinden *ölçerken*, dış ticaret dengesini *çoğunlukla* göz ardı etmektedir. Bununla birlikte, Türkiye gibi *ülkelerde* iller arası ayrışmayı anlamak için teknoloji düzeyine dayalı dış ticaret dengesinin incelenmesi bir gerekliliktir. Bu kapsamda çalışma, Türkiye'nin 81 ilinde 2013-2024 dönemindeki dış ticaret dengesini OECD'nin ISIC Rev.4 teknoloji yoğunluğu sınıflamasına göre 183 *ürün* grubu bazında ayrıştırarak analiz etmeyi hedeflemektedir. *Çalışmanın* temel amacı, bölgelerin farklı teknoloji düzeylerinde sahip oldukları ilişkili ve ilişkisiz *çeşitlilik* yapılarının dış ticaret fazlası veya açığı yaratma kapasitesi *üzerindeki* etkilerini ampirik olarak ortaya koymaktır. Bu kapsamda yalnızca *TÜİK* tarafından sağlanan ISIC rev.4 sınıflamasına göre ihracat verileri üzerinden il düzeyinde *çeşitlilik* endeksleri türetilecektir. Araştırmanın ekonometrik altyapısı, İl-yıl-teknoloji sınıfı bazında oluşturulan panel veri seti *üzerinde yüksek* boyutlu sabit etkiler regresyonu uygulamaya dayalıdır. *Çalışmanın öne çıkan* bir diğer özgün boyutu ise, illerin dış ticaret açığından dış ticaret fazlasına geçiş dinamiklerinin, akıllı uzmanlaşma literatüründeki giriş-çıkış modellerine benzer biçimde Logit modelleriyle olasılık *çerçevesinde* test edilmesidir. *Çalışmadan* elde edilecek bulguların, *çeşitlilik* dışsallıklarının dış ticaret *üzerindeki* yönünün ve *şiddetinin* teknoloji gruplarına göre belirgin biçimde farklılaştığını kanıtlaması beklenmektedir. İlişkili *çeşitliliğin* bilhassa orta-yüksek ve yüksek teknoloji gerektiren sektörlerde sürdürülebilir bir dış ticaret fazlası yaratması, ilişkisiz *çeşitliliğin* ise teknoloji yoğunluğu daha düşük alanlarda dış talebe karşı bir tampon görevi görerek dengede istikrar sağlaması *öngörülmektedir.*

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret dengesi, ilişkili çeşitlilik, ilişkisiz çeşitlilik, Teknoloji yoğunluğu
JEL Kodları: F14, R11, R12, O33

6. Bu bildiri, Anadolu Üniversitesi Bilim Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen SBA-2026-3251 numaralı "İlişkili Çeşitlendirme mi, İlişkisiz Atlama mı? Teknoloji Basamaklarında Dış Ticaret Dengesinin Dinamikleri" başlıklı bilimsel araştırma projesinden türetilmiştir.

2.4.4 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Para ve Banka

(Yöneten: **Ozan Ekşi** - TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniv.)

The Political Economy of De-Dollarization, Geopolitical Risk, and Central Bank Gold Reserve Accumulation Behavior

Prof. Dr. Server Demirci – Dean, Faculty of Financial Sciences, Marmara University E-mail: sdemirci@marmara.edu.tr | ORCID: 0000-0003-3930-3554

Prof. Dr. Zehra Vildan Serin – Faculty of Financial Sciences, Marmara University E-mail: vildan.serin@marmara.edu.tr | ORCID: 0000-0002-5514-7910

Res. Asst. Mert Büyükömerler – Faculty of Financial Sciences, Marmara University E-mail: mbuyukomerler@marmara.edu.tr | ORCID: 0009-0000-5087-1400

Res. Asst. Abdurrahman Keskin – Faculty of Financial Sciences, Marmara University E-mail: abdurrahman.keskin@marmara.edu.tr | ORCID: 0009-0000-5087-1400

Abstract

A growing body of literature documents that the share of gold in central banks' international reserve portfolios has increased markedly in recent years across both advanced and emerging economies (Arslanalp et al., 2025). This renewed interest in gold has coincided with a period characterized by heightened geopolitical risk, rising global economic uncertainty, and increasing fragmentation in the international monetary system. The expanded use of economic sanctions, the growing incidence of reserve freezes, and intensifying geo-economic tensions have prompted central banks to reassess the composition and security of their reserve assets.

Against this backdrop, this study analyzes central banks' gold reserve accumulation behavior from a political economy perspective. It examines whether the recent surge in gold holdings can be explained solely by conventional portfolio diversification motives or whether it represents a broader strategic response aimed at reducing dependence on the U.S. dollar and strengthening monetary sovereignty.

The empirical analysis is based on a macro panel dataset consisting of 2,353 observations across 11 countries. The model is estimated using the Random-Effects GLS method, and Driscoll–Kraay robust standard errors are employed to address heteroskedasticity, autocorrelation, and cross-sectional dependence. Structural break dummy variables representing the 2008 Global Financial Crisis, the 2020 COVID-19 shock, and the 2022 Russia–Ukraine war are incorporated into the model to control for crisis effects.

The findings reveal that geopolitical risk and global economic policy uncertainty increase gold reserve values in a positive and statistically significant manner. This result

supports the precautionary and security-motive theories of reserve accumulation and highlights gold's function as a hedge against geopolitical risks. While higher inflation strengthens gold demand, increases in U.S. Treasury yields reduce gold reserve values, suggesting a substitution effect between dollar-denominated safe assets and gold.

Overall, the study demonstrates that gold is not merely a safe-haven asset but has been repositioned as a strategic reserve instrument within the broader context of monetary sovereignty, financial autonomy, and de-dollarization. The findings contribute both theoretically and empirically to the literature on international political economy and central bank reserve management during a period marked by shifting power balances in the international monetary system.

Key Words: Central Bank Gold Reserves; Geopolitical Risk; De-Dollarization; Monetary Sovereignty; Political Economy
JEL Kods F33; F51; E58; G15

Para Politikası Sigorta Sektörünü Etkiler Mi? Türkiye'de Hayat Sigortası Talebinin Belirleyicileri

Doç.Dr. İhsan Uğur Delikanlı, İstanbul Topkapı Üniversitesi, ihsanugurdelikanli@topkapi.edu.tr, ORCID:0000-0001-8955-5413.

Dr. Deniz Çakmak, İstanbul Topkapı Üniversitesi, denizcakmak@topkapi.edu.tr, ORCID:0009-0000-1842-5865.

Özet

Finansal iktisat literatüründe para politikasının kredi piyasaları, yatırım kararları ve ekonomik büyüme üzerindeki etkileri yaygın biçimde incelenmesine rağmen, sigorta sektörü üzerindeki yansımaları sınırlı sayıda çalışmada ele alınmıştır. Türkiye'de hayat sigortası ürünlerinin önemli bir bölümünün bankalar aracılığıyla ve kredi bağlantılı olarak pazarlanması (bankasürans), sigorta talebinin kredi piyasasındaki gelişmelerle yakından ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Bu çerçevede çalışmada 2015Q1–2025Q3 dönemine ait çeyreklik veriler kullanılarak hayat sigortası prim üretimi ile politika faiz oranı, kredi hacmi ve enflasyon arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Ayrıca, kredi kanalının sigorta talebi üzerindeki rolünü daha açık biçimde değerlendirebilmek amacıyla bankasürans üretimi de ayrı bir model çerçevesinde incelenmiştir.

Değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönem ilişkileri incelemek amacıyla Otoregresif Dağıtılmış Gecikme (ARDL) modeli, olası doğrusal olmayan etkileri değerlendirmek amacıyla ise doğrusal olmayan ARDL (NARDL) yaklaşımı kullanılmıştır. Birim kök testleri serilerin genel olarak birinci dereceden bütünleşik olduğunu, ARDL sınır testi sonuçları ise değişkenler arasında uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisi bulunduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, kredi hacmindeki artışın hem hayat sigortası hem de bankasürans üretimini artırdığını, faiz oranlarının ise uzun dönemde negatif yönlü bir ilişkiye işaret ettiğini ortaya koymaktadır. NARDL bulguları, özellikle bankasürans modeli çerçevesinde doğrusal olmayan dinamiklerin varlığına işaret etmekle birlikte, Wald testi sonuçları asimetrik etkinin yalnızca faiz değişkeni bakımından sınırlı düzeyde desteklendiğini, kredi değişkeni açısından ise istatistiksel olarak güçlü biçimde doğrulanamadığını göstermektedir. Bulgular birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de hayat sigortası talebinin yalnızca bireysel tercihler ve demografik faktörlerle değil, aynı zamanda kredi piyasası koşulları ve para politikası aktarım mekanizmasıyla da yakından ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, para politikası ile sigorta sektörü arasındaki ilişkiye Türkiye örneğinde ampirik katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Para politikası, hayat sigortası talebi, bankasürans, ARDL, NARDL
JEL Kodları: E52, G22, G21, C22

Kredi Kompozisyonunda Crowding-In ve Crowding-Out Dinamikleri: Toda–Yamamoto ve ARDL Yöntemleriyle Ampirik Bir Analiz

Sultan SARI, Dr, Ostim Teknik Üniversitesi, kısmi zamanlı öğretim elemanı, sarisultan51@gmail.com, 0000-0002-8670-3625

Özet

Bu çalışma, kredi kompozisyonu içerisinde kamu kredilerinin *özel* sektör kredileri *üzerindeki* etkisini crowding-in ve crowding-out hipotezleri *çerçevesinde* incelemektedir. Analiz dönemi 2010Q2 – 2025Q4 olup, yöntem olarak Toda–Yamamoto nedensellik testi ile ARDL yöntemi kullanılmıştır. Böylece hem kısa dönem nedensellik ilişkileri hem de uzun dönem eşbütünleşme dinamikleri analiz edilmiştir. Toda–Yamamoto Wald testi sonuçları, politika faiz oranının kredi türleri *üzerinde* belirleyici olduğunu, ancak kredi hacminin faiz oranını etkilemediğini göstermektedir. Kamu ve *özel* sektör kredileri arasında *çift* yönlü ancak zayıf nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. ARDL sonuçları, toplam krediler ile banka grubu kredileri, menkul kıymet portföyleri ve politika faizi arasında güçlü bir uzun dönem eşbütünleşme ilişkisi olduğunu göstermektedir. Hata düzeltme katsayısının negatif ve anlamlı olması, sistemin kısa dönem *şoklara* karşı dengeye dönüş eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır. Kısa dönemde kredi türleri arasında pozitif ve eş-anlı bir genişleme mekanizması gözlemlenmektedir. Kamu kredilerinin *özel* sektör kredilerini sistematik biçimde dışladığına dair güçlü bir kanıt bulunmamaktadır. Uzun dönemde kamu bankaları kredileri ile *özel* banka kredileri arasında sınırlı bir ikame gözlenmiştir. Modelde COVID-19 salgın krizi ***için*** kullanılan kukla değişken, pandemi döneminde kamu kredilerinde yukarı yönlü kalıcı bir kaymayı istatistiksel olarak ortaya koymakta ve hükümetin aldığı ekonomik tedbirler ile kredi destek programlarının *özel* sektörü destekleyici etkisini yansıtmaktadır.Genel olarak bulgular, klasik neoklasik crowding-out hipotezini desteklememekte; aksine kredi türleri arasında senkronize genişlemeye işaret eden Keynesyen crowding-in ve kredi kanalı yaklaşımlarıyla uyumlu bir yapı göstermektedir. Sonuçlar, Türkiye gibi banka temelli ekonomilerde kamu kredilerinin özel sektör finansmanını dışlamaktan ziyade sistemik kredi genişlemesini destekleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Crowding-Out&Crowding-In, Kamu ve Özel Sektör Kredileri, ARDL, Toda–Yamamoto, COVID-19,
JEL Kodları: C32, E44, E52, E62, G21,

FINANCIAL INTERMEDIATION AND INDUSTRIAL GROWTH: THE ROLE OF CREDIT, LIQUIDITY, AND INTEREST RATES IN TÜRKIYE

Özgür Özel, Sanayi ve Teknoloji Uzmanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, ozelozgur@hotmail.com, ORC-ID: 0000-0002-4073-0003.

Abstract

This study investigates the impact of bank credit and liquidity indicators on industrial production in Türkiye over the period 2010: Q1–2024: Q1 by employing the Autoregressive Distributed Lag (ARDL) bounds testing approach. Given that bank loans constitute the largest asset component of the Turkish financial system, understanding their interaction with real sector activity is crucial for evaluating macro-financial linkages. Unlike much of the existing literature that focuses primarily on credit volume, this study incorporates not only the share of bank credit in GDP but also banks' liquidity adequacy ratio and weighted average loan interest rates, thereby offering a more comprehensive assessment of banking sector dynamics.

Quarterly data were obtained from the Turkish Statistical Institute, the Central Bank of the Republic of Türkiye, the Banking Regulation and Supervision Agency, and the Turkish Banks Association. After conducting unit root tests to ensure that none of the variables were integrated of order two, the ARDL bounds testing methodology was applied to determine the existence of a long-run relationship among the variables. The empirical findings indicate the presence of a statistically significant cointegration relationship between industrial production and the selected banking indicators.

Long-run estimation results reveal that both the share of bank credit in GDP and the liquidity adequacy ratio have positive and statistically significant effects on industrial production. Specifically, credit expansion and improved bank liquidity conditions support industrial output by easing financing constraints and enhancing access to working capital and investment funds. In contrast, weighted average loan interest rates exhibit a negative and significant long-run relationship with industrial production, confirming that higher borrowing costs suppress production activity by increasing financing expenses.

Short-run dynamics further demonstrate meaningful interactions among the variables. The error correction term is negative and statistically significant, indicating that short-term deviations from long-run equilibrium are corrected over time. Diagnostic tests confirm the absence of autocorrelation, heteroskedasticity, and model instability.

Overall, the results underscore the importance of banking sector conditions as a transmission channel influencing real economic activity in Türkiye. Sustainable credit expansion, adequate liquidity management, and stable borrowing costs emerge as key policy considerations for supporting industrial production and macroeconomic stability.

Keywords: Bank credit, Industrial production, Liquidity ratio, Loan interest rates, ARDL bounds test, Türkiye

JEL Classification: E22, E51, G21, C22

2.3.6 - Seçilmiş Tebliğler Oturumu

Üniversiteler ve Akademisyenler

(Yöneten: **Burçhan Sakarya** – Başkent Üniv.)

Akademik İş Birliği Ağlarında Sosyal Normlar ve Bölgesel Dinamikler: Merkezi Aktörlerin Çekilmesinin Akranların Akademik Performansına Etkisi

Aykut Sezgin, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi/İİBF, aykutsezgin@sdu.edu.tr, 0000-0001-7039-8032

Esra Sincer, Dr. Öğretim Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi/İİBF, esrasincer@sdu.edu.tr, 0009-0005-0507-0301

Özet

Akademisyenlerin üretkenlik seviyeleri yalnızca beşeri sermayeye değil, aynı zamanda sosyal ağlar içerisindeki davranışsal etkileşimlere de bağlı olmaktadır. Akademik başarı yalnızca akademisyenlerin rasyonel tercih ve davranışlarının sonucu değildir. Aynı zamanda akademisyenler arasındaki sosyal karşılaştırma, akran etkisi ve rol model etkisi de akademik başarı üzerinde etkili olmaktadır. Nitekim Türkiye iktisat literatüründe merkezi konumdaki akademisyenlerin çevrelerindeki akademisyenler için sosyal referans noktası oluşturduğu düşünülmektedir. Çalışmada akran etkisinin akademik performansa yansımasının değerlendirilmesi planlanmaktadır.

Borjas ve Doran (2012), Borjas ve Doran (2015), Azoulay vd. (2010), Oettl (2012), Waldinger (2012) ve Jaravel vd. (2018) akran etkisini; işbirliği (ortak yazarlık) coğrafi yakınlık ve ortak alan üzerinden değerlendiren teorik çalışmalardır. Azoulay vd. (2010), Oettl (2012) ve Jaravel vd. (2018) ise çalışmalarında yıldız akademisyenler üzerinden işbirliği yoluyla akran etkisinin akademik performansa etkisini değerlendirmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın temel amacı; ağ içerisinde stratejik öneme sahip merkezdeki akademisyenlerin sağladığı akran etkisinin (peer effect) belirlenmesi ve bu aktörlerin ağdan çekilmesiyle mensup oldukları kurumun bölgesel işbirliği ağındaki değişimin analiz edilmesidir. Buradan hareketle; Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen Türkiye adresli iktisat yayınları araştırmanın veri setini oluşturmaktadır. Türkiye'nin akademik işbirliği haritasını çıkarmak için sosyal ağ analizinden (SNA) yararlanılmakta, bu yolla yüksek merkeziyet ve aradalık değerlerine sahip "yıldız" akademisyenler belirlenmektedir. Analizde, merkezi aktörün çekilmesinin; aynı üniversite, aynı şehir veya bölgedeki meslektaşları üzerindeki etkisinin, uzak mesafedeki işbirlikçilerine kıyasla daha derin olup olmadığı test edilmektedir.

Bu bağlamda WoS veri tabanından elde edilen 1980 sonrası iktisat alanındaki 15.186 çalışma ile R kullanılarak sosyal ağ analizi gerçekleştirilmiştir. Aradalık değerleri yüksek olan ve birbirine yakın zamanlarda yayın ağından çekilmiş olan akademisyenlerin yayın yaptıkları ve yapmadıkları dönemler itibariyle, kurumlarının aradalık değerleri karşılaştırılmıştır. Buna bağlı olarak yıldız akademisyenlerin akademik ve bölgesel işbirliği bağlamında kurumlarına yaptıkları katkı değerlendirilmiş olup, bu yolla akran etkisi ortaya ko-

yulmaya çalışılmıştır. Neticede, yıldız akademisyenlerin çekilmesinin akran etkisi yoluyla akademik iş birliği ağını daralttığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Azoulay vd. (2010) çalışmasındaki bulgularla benzerlik taşımaktadır. Çalışmanın akademik ekosistemlerin davranışsal kırılganlıkları ve bölgesel akademik kümelerin dayanıklılığı konusunda politika yapıcılar için kritik çıkarımlar sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: sosyal ağ analizi, bölgesel dinamikler, akran etkisi
JEL Kodları: D91, J24, R12

Belirsizlik Altında Cinsiyet Ayrışması: Üniversitelerin Yeni Bölümlerinde Geçici Kadın Temsili Açığı

Günnur Ege Bilgin, Dr. Öğretim Üyesi TED Üniversitesi, ORC-ID: 0000-0002-2060-8342.

Cavit Görkem Destan, Dr. Öğretim Üyesi TED Üniversitesi, ORC-ID: 0009-0003-2033-5684.

Özet

Resmi olarak tarafsız ve merkezi biçimde işleyen yerleştirme sistemlerinde dahi cinsiyet farklılıkları nasıl ortaya çıkmaktadır? Bu çalışmada, bu tür farklılıkların ayrımcılık ya da yetenek farklarından ziyade belirsizlik karşısındaki tutum farklılıklarından kaynaklanabileceğini ileri sürüyoruz. Özellikle, bireyler arasında belirsizlikten kaçınma (ambiguity aversion) ve riske duyarlılık (risk aversion) bakımından sistematik farklılıklar varsa, bilgi eksikliği içeren ortamlarda geçici fakat belirgin cinsiyet ayrışmaları ortaya çıkabilir.

Bu fikri Türkiye'deki merkezi üniversite yerleştirme sistemi bağlamında betimleyici gözlemlerle ele alıyoruz. Benzer şehir büyüklüğüne ve benzer kurumsal itibara sahip üniversiteler arasında yeni açılan bölümlerin, ilk yıllarında görece daha düşük kadın öğrenci oranına sahip olduğu örnekler sunuyoruz. Dikkat çekici biçimde, bu oran birkaç yıl içinde kademeli olarak tipik seviyelerine yaklaşmaktadır. Yeni bölümler başlangıçta yüksek belirsizlik içeren seçenekler olarak görülebilir: akademik kalite, mezuniyet sonrası iş olanakları, akran kompozisyonu ve bölümün işgücü piyasasındaki sinyal değeri hakkında sınırlı bilgi bulunmaktadır. Zaman içinde mezun verileri, akademik kadro istikrarı ve kamuya açık performans göstergeleri arttıkça bu belirsizlik azalmakta ve tercih davranışları yakınsamaktadır.

Kadın oranının zamanla artması, bu desenin bölümün ex post başarısından çok başlangıçtaki ex ante belirsizlik düzeyiyle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Yani tercih farklılaşması gerçekleşen performansa değil, başlangıçtaki bilgi eksikliğine verilen bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu nedensel bir iddiadan ziyade, kurumsal olgunluk ve bilgi şeffaflığının cinsiyet kompozisyonunu etkileyebileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla yeni açılan programlarda erken dönemde güvenilir kalite sinyallerinin sağlanması, daha dengeli katılımı teşvik edebilir.

Anahtar Kelimeler: yerleştirme mekanizmaları, piyasa tasarımı, cinsiyet, belirsizlikten kaçınma
JEL Kodları: C78, D47, D91

Türk İktisat Düşüncesinde Schumpeter'in İzini Sürmek

Mehmet Dinçaslan, Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, İktisat, mehmetdincaslan@ktu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-8549-2627.

Özet

Joseph A. Schumpeter (1883-1950), 20. yüzyıl iktisat düşüncesinde *öne çıkan "büyük"* iktisatçılar arasında anılmaktadır. Bununla birlikte iktisat disiplinine etkilerinin yaşadığı asrın *ötesine* taştığını *söylemek* mümkündür. Schumpeter konulu *çalışmalarda* en sık işlenen tema, iktisadi gelişme dinamiği *üzerinedir.* Bu kapsamda yenilikçi girişimcilerin yaratıcı yıkım sürecini ateşleyen unsurlar olarak ele alındığı görülmektedir. Ancak Schumpeter'in katkıları, sırf bu konu ile sınırlandırılmamaktadır. Özellikle iktisat sosyolojisi bağlamında emperyalizm, vergi devleti ve kapitalizmin geleceği hakkında yaptığı analizlere ayrı bir önem atfedilmektedir. Yine demokrasi ve elit analizi, iktisadî krizler ve rekabet konuları *üzerinde* de sıkça durulmaktadır. Dolayısıyla böyle bir iktisatçının analizleri sadece iktisat *için* değil, aynı zamanda işletme, siyaset bilimi, sosyoloji ve tarih disiplinleri *için de önem* arz eden içerik taşımaktadır. O halde zaman ve mekân sınırını taşan etkilere sahip olan Schumpeter'in *Türk* iktisat düşüncesine yayılımı ve yaygınlaşması konusunun irdelenmeye değer olduğu düşünülebilir.

Türkiye'de bu konuyu ele alan *öncü* bir çalışma, Eyüp Özveren (2011)'in kaleminden yayımlanmıştır. Her ne kadar Schumpeter'i müstakil olarak incelemese de, *Özveren'in* Sabri *Ülgener* ve kısmen de Alman mülteci iktisatçılar üzerinden Schumpeter'in iktisadi düşünce dünyamıza girişini tasvir edişi önem arz etmektedir. Bu *çalışmada* ise *Özveren'de* eksik kalan noktaların tamamlanmasına odaklanılmakta, bu yolla Schumpeter'in fikirlerinin *Türk* iktisat düşüncesinde yayılımı ve yaygınlaşmasının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *çalışmanın* ana kaynaklarını, Türkiye'deki akademisyenlerin kaleminden *çıkan "Schumpeter" başlıklı* kitaplar, kitap bölümleri ve makaleler oluşturmaktadır.

Bu kaynaklardan, tashihe *açık olmak* kaydıyla, ulaşılan bulgular *şunlardır*: Alman mülteci iktisatçılar ve *Ülgener'in* Schumpeter fikriyatının *ülkemize* girişinde *öncü* oldukları söylenebilir. Ahmed Güner Sayar'ın kurumsal iktisat *çalışmalarının* kısmî etkilerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Eyüp Özveren ve Hüseyin *Özel'in* hem Schumpeter *üzerine çalışmaları* hem de Schumpeter merkezli lisansüstü tezlere danışmanlık ve jüri *üyelikleri* yapmaları, bu konuda *önemle* durulması ve vurgulanması gereken bir hususdur. Hâlihazırda Schumpeter merkezli araştırmalarda Ertuğrul Kızılkaya, Derya Güler Aydın, Bahar Araz ve Gülenay Baş Dinar'ın *öne çıktığı* görülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalarda *ağırlıklı olarak,* Schumpeter'in iktisatta ve sosyal bilimlerde *sivrilen şahıslarla belli konular üzerinden* karşılaştırıldığı tespit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Joseph Schumpeter, İktisat Sosyolojisi, Kurumsal İktisat, Türk İktisat Düşüncesi.
JEL Kodları: B15, B25, B31, B52.

Poster Sunumları - Özetler

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN NET İHRACATA ETKİSİ: ÇİN HALK CUMHURİYETİ ÖRNEĞİ

Birkan Burkan, Ege Üniversitesi İktisat Bölümü, brknburkan@gmail.com, 0009-0007-1965-3756

Özet

Bu çalışma, günümüz uluslararası serbest ticaretinin önemli unsurlarından olan doğrudan yabancı yatırımların (DYY) net ihracata (NX) etkisini Çin Halk Cumhuriyeti açısından incelemektedir. 1995 – 2020 yılları arasındaki Net İhracat (NX) ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY) arasındaki ilişki; VAR Granger Nedensellik testi ile incelenmiştir. Bu bağlamda sırasıyla farklı kriterlerden referans alınarak gecikme değeri belirlenmiş, eş bütünleşme testi yapılarak değişkenlerin eş bütünleşik olduğu saptanmış ve son olarak vektör otoregresif Granger nedensellik testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, literatürde daha önce yapılmış ilgili çalışmalara benzer şekilde doğrudan yabancı yatırımlar ile net ihracat arasında eş bütünleşik ilişki olduğu görülürken, doğrudan yabancı yatırımlardan net ihracata doğru tek yönlü Granger nedenselliği gözlenmiştir. Net ihracattan, doğrudan yabancı yatırımlar yönüne doğru ise Granger nedenselliği saptanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Net ihracat, doğrudan yabancı yatırımlar, nedensellik testi
JEL Kodları: F10, F21, C22

Çevrimiçi Arama Davranışlarının İşgücü Piyasasının Davranışsal Bir Yansıması Olarak Analizi: Türkiye Üzerine Ampirik Bir İnceleme

İsmail Kutad İmamoğlu, Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, kutad.imamoglu@hacettepe.edu.tr , 0009-0000-8843-2710

Burçin Tekdemir, Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi SBF İktisat Bölümü, btekdemir@ankara.edu.tr, 0009-0009-1019-6573

Özet

Dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte internet kullanımı ve çevrimiçi arama davranışları hem artmış hem de gözlemlenebilir hâle gelmiştir. Özellikle işgücü piyasasında belirsizliklerin meydana geldiği durumlarda gelir, ücret ve iş odaklı çevrimiçi aramalar bireylerde belirgin olarak ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, Türkiye'de işgücü piyasasında meydana gelen belirsizlikler ile aylık işsizlik oranları ve aylık çevrimiçi arama verileri arasında davranışsal bir ilişkinin var olup olmadığını ampirik olarak analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışmada 2015-2025 dönemine ait işsizlik oranları OECD veri tabanından elde edilmiştir. Davranışsal çevrimiçi aramalar için ise Google Trends veri tabanından 2015-2025 dönemi için aylık olarak aranan "işsizlik", "iş başvurusu" ve "maaş" anahtar kelimelerini esas alan veri setleri elde edilmiştir. Çalışmada Türkiye'de Google aramaları ile işsizlik oranı arasındaki ilişki, dinamik dağıtılmış gecikmeli regresyon modeli (dynamic distributed lag model) kullanılarak incelenmiştir. Modelde, işgücü piyasasında işsizlik oranının geçmiş değerlerden etkilenmesinden dolayı zamansal sürekliliğini kontrol etmek adına işsizlik oranının bir dönem gecikmeli değeri kullanılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değişken olan her bir anahtar kelimenin, bağımlı değişken olan aylık işsizlik oranı ile ilişkisi ampirik olarak test edilmiştir.

Elde edilen bulgular davranışsal iktisat perspektifinden değerlendirildiğinde; "işsizlik", "iş başvurusu" ve "maaş" gibi anahtar kelimelere yönelik çevrimiçi aramaların işgücü piyasasında yaşanan dalgalanmaların ve ekonomik şokların habercisi olan bir gösterge olmadığı, aksine işgücü piyasasında yaşanan gelişmelere gösterilen davranışsal tepkilerin ölçülebilir bir çıktısı olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplum genelinde işsizliğin artışı gibi ekonomik dalgalanmalar karşısında korku anlatısı artmakta ve bireylerin bilgi arama davranışları tetiklenmektedir. Bu bağlamda, örneğin işsizlikteki bir artış yalnızca gelir kaybı anlamına gelmemekte, aynı zamanda bir psikolojik maliyeti de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla güvence arayışının bir sonucu olarak Google aramaları yükselmektedir. Yani Google aramalarının yükselmesi, ekonomik dalgalanmalar ve şoklar sonrasında ortaya çıkan psikolojik maliyetin, belirsizlik algısının ve toplum genelinde işsizliğe karşı gösterilen kolektif duyarlılığın da bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Oranı, Google Trends, Çevrimiçi Arama Davranışı, İşgücü Piyasası, Davranışsal İktisat
JEL Kodları: J64,C22,E24, D91

MEPI Üzerinden Öğrenci Tüketim Sepeti ve Kampüs Enflasyonu Analizi: ODTÜ'de Bir Araştırma

Nazlı Deniz Sönmez, Öğrenci, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, sonmez.deniz@metu.edu.tr 0009-0004-4064-9848

Ayşegül Gökçe Yıldırım, Öğrenci, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, gokce.yildirim@metu.edu.tr 0009-0001-9915-5584

Özet

Bu çalışma, Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri tarafından Türkiye'de son yıllarda karşılaşılan enflasyonun Orta Doğu Teknik Üniversitesi kampüsündeki görüntüsünü incelemek amacı ile ortaya konmuştur. 2022-2023 eğitim yılında başlayan çalışmamız her yıl periyodik olarak devam ettirilmektedir. Araştırmamız gıda fiyatlarındaki artışı ve bu artışın öğrencilerin hayatına etkisini ortaya koymak amacı ile yürütülmüştür. Araştırmada Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri tarafından hazırlanan METU Price Index (MEPI) kullanılmış, fiyatlar aylık olarak öğrenciler tarafından takip edilmiş ve veri olarak toplanmıştır. Endeks için gerekli olan bir diğer veri grubu öğrencilerin tüketim alışkanlıklarını görmek için kullanılmıştır ve öğrencilere gönüllü anket uygulanarak toplanmıştır.

TÜFE ile karşılaştırıldığında MEPI önceki yıllarda daha yüksek olarak gözlemlenirken 2024-2025 eğitim yılında ilk defa %18,60 ile TÜFE'nin altına düşmüştür. Buna rağmen iki yıllık süreçte kampüs enflasyonunda toplam artış %105'i aşmış ve fiyatlar yaklaşık iki katına çıkmış, TÜFE değerinin üstünde kalmıştır. En yüksek artış soğuk içecek ve sulu yemek kategorilerinde görülmüş, fiyat artışlarının en yoğun görüldüğü zaman ise iki eğitim dönemi arasında yaz aylarında olarak belirlenmiştir.

Kampüs içerisinde ODTÜ öğrencilerine uygulanan anket sonucunda öğrencilerin kantinleri yemekhaneden daha sık tercih ettiği görülmüştür. Bir diğer bulgu ise çay, kahve ve tavuk ürünlerinde tercih sıklığının fiyat artışlarına rağmen yüksek kaldığıdır. Bu durum bu üç kategorinin öğrencilerin beslenmesinde önemli ve sabit bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bir diğer kısmında MEPI oranları burs ve krediler ile karşılaştırılmış ve öğrencilerin alım gücüne etkisine bakılmıştır. Artış oranları karşılaştırıldığında KYK bursunun asgari ücrete karşı değer kaybettiği görülmüştür. Beraber incelendiğinde burslardaki artış oranının kampüsteki fiyat artışı ile paralel ilerlemediği ve öğrencilerinin alım gücünde bir düşüşe sebep olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Kampüs, Alım gücü, ODTÜ, Öğrenci
JEL Kodları: E31, D12, I23

Kabotajdan Küresel Filoya: Türk Denizcilik Şirketlerinin Tarihsel Dönüşümü ve Türk Armatörler Birliği'nin Kurumsal Gücü

Sultan SERTER, Yüksek Lisans Öğrencisi,Işık Üniversitesi sltn340735@gmail.com, https://orcid.org/0009-0001-2160-0238

Özet

Bu bildirinin temel amacı, Türkiye'de denizcilik şirketlerinin tarihsel gelişim sürecini incelemek ve bu süreçte özel sektörün kurumsallaşmasını temsil eden Türk Armatörler Birliği'nin sektörel rolünü analiz etmektir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan deniz ticareti geleneği, uzun süre devlet merkezli yapılar ve kapitülasyonların etkisi altında şekillenmiş; Cumhuriyet döneminde ise millî deniz ticaret filosu oluşturma hedefiyle yeni bir yön kazanmıştır. Bu çalışma, Türk armatörlüğünün ekonomik ve kurumsal dönüşümünü tarihsel bağlamda ele alarak, denizcilik şirketlerinin ulusal ticaret politikalarıyla ilişkisini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırma, geç Osmanlı döneminde özel armatör girişimlerinin ortaya çıkışından başlayarak Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki kabotaj politikaları, devlet destekli denizcilik teşebbüsleri ve 20. yüzyılın ikinci yarısında özel sektörün güçlenmesi süreçlerini kapsamaktadır. Özellikle 1926 Kabotaj Kanunu sonrasında Türk bayraklı gemilerin artışı, yerli armatörlerin rekabet gücünü artıran önemli bir kırılma noktası olarak ele alınmıştır. Denizcilik Bankası, Türkiye Denizcilik İşletmeleri gibi kamu kurumlarının sektörel altyapıyı oluşturması, özel armatörlerin büyümesine zemin hazırlayan bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede Türk Armatörler Birliği'nin kuruluşu, yalnızca bir meslek örgütü olarak değil; aynı zamanda deniz ticaretinde politika üretimine katkı sağlayan bir aktör olarak incelenmektedir. Birliğin, uluslararası denizcilik normlarına uyum, filo modernizasyonu, sigorta ve finansman konularında sektör temsilciliği yapması; Türk denizcilik şirketlerinin küresel piyasalara entegrasyonunu hızlandırmıştır. Çalışmada arşiv belgeleri, sektör raporları ve denizcilik tarihine ilişkin akademik literatür temel kaynaklar olarak kullanılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde yabancı şirketlerin hâkim olduğu deniz ticareti, Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte millîleştirme politikaları doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. 1930'lu yıllarda devletçi ekonomi modeli çerçevesinde kamu işletmeleri ön plana çıkarken, 1950'lerden itibaren özel armatörlük faaliyetleri giderek artmıştır. 1980 sonrası liberal ekonomi politikaları, Türk armatörlerinin uluslararası taşımacılık ağlarına daha aktif biçimde katılmasını sağlamış; Türk Armatörler Birliği bu dönemde sektörün kolektif sesi haline gelmiştir. Birliğin düzenlediği raporlar ve sektörel girişimler, Türk deniz ticaret filosunun tonaj artışı ve modernizasyon süreçlerine katkı sunmuştur.

Tarihsel veriler, Türkiye'de denizcilik şirketlerinin gelişiminin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda politik ve kurumsal dinamiklerle şekillendiğini göstermektedir. Türk Armatörler Birliği'nin varlığı, özel sektörün örgütlü bir yapıya kavuşmasını sağlayarak devlet ile armatörler arasında bir köprü işlevi görmüştür. Bu durum, Türkiye'nin deniz ticaretinde rekabet gücünü artırırken uluslararası standartlara uyum sürecini de hızlandırmıştır. Sonuç olarak Türk denizcilik sektörünün sürdürülebilir büyümesi, tarihsel deneyimlerin ve kurumsal iş birliklerinin devamlılığına bağlıdır. Gelecekte çevresel düzenlemeler, dijitalleşme ve yeşil liman politikaları gibi yeni dinamikler, Türk armatörlüğünün yönünü belirleyecek başlıca unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Armatörler Birliği, Deniz Ticareti ve Armatörlük,Denizcilik Şirketleri, Denizcilikte Kurumsallaşma

JEL Kodları: A14, B15, B52,B55

İŞ KAZASI DENETİMLERİNDE KAMU ZAFİYETİ ve TOPLUMSAL FELÇ

Tuna ÇELİK, Dr. Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilimleri ABD, celiktunahacettepe@hotmail.com, OR-CID: 0000-0002-7889-7327.

Özet

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) yayımlamış olduğu güncel istatistiklerine göre; 2024 yılında 733.646 işçi iş kazası geçirmiş ve 1897 işçi bu kazalar sonucunda hayatını kaybetmiştir. Son olarak Kocaeli Dilovası'ndaki parfüm imalathanesinde meydana gelen patlama ve iş yerine ilişkin yapılan ihbarların sonuçlanmadığına dair haberler, iş kazası denetimlerinde büyük bir zafiyet olduğunu göstermiştir. Friedrich Engels, İngiltere'de Emekçi Sınıfı'nın Durumu (orjinal adı: Die Lage der arbeitenden Klasse in England) adlı kitabında toplumsal cinayet kavramını; "...toplum binlerce insanı yaşamın gereklerinden yoksun bıraktığı, içinde yaşayamayacakları konumlara soktuğu -kaçınılmaz sonuç olan ölüm gelinceye dek o koşullarda kalmaya yasanın güçlü eliyle zorladığı- bu binlerce mağdurun yok olacağını bildiği ve gene de bu koşulların sürmesine izin verdiği zaman, toplumun o yaptığı, bir bireyin yaptığı gibi ve aynı kesinlikle cinayettir." şeklinde tanımlamıştır. Tanımdan hareketle iş kazaları, sosyoekonomik ve politik bir sorun olup kazalardan sorumlu kurum ise devlet ile birlikte sermaye ve toplumdur.

Türkiye'de 2012 yılında kabul edilen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu gereği önleyici iş sağlığı ve güvenliği denetimleri, Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulmuş şirketlerce yapılmaktadır. Bu denetimler, genelde hazır bir form üzerinden ve iş yeri dinamikleri gözetilmeden yürütülmektedir. SGK personeli, iş kazası sonrası denetimlerini gerçekleştirmekte ve ölüm ile sonuçlanan iş kazaları sosyal güvenlik müfettişlerince, yaralanmalı iş kazaları ise sosyal güvenlik denetmenleri tarafından incelenmekte ve sonuçlandırılmaktadır. Diğer taraftan çocuk işçi kazalarının denetimi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı personeli olan iş müfettişlerinin görev alanına girmektedir. Uygulamada tutarlılığın ve uzmanlaşmanın önüne geçen bu durum, iş kazası sonucu hazırlanan raporlarda belirlenen kusur oranlarında da kendini göstermektedir. Kusur oranlarının kesin bir şekilde belirlenmesi ve dağıtılmasında yasal ve bağlayıcı bir metin bulunmamaktadır.

Bu çalışma, Türkiye'de iş kazalarının denetimini hukuki, kavramsal ve istatistiksel boyutlarıyla incelemekte ve uygulamadaki aksaklıkları tartışmayı amaçlamaktadır. Araştırma, literatür taraması yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup iş kazalarında denetime ilişkin akademik kaynaklar ve ulusal mevzuat incelenmiştir. Çalışma sonucunda; Türkiye'de şirketler tarafından önleyici iş kazası denetimlerinin etkin yapılmadığı, görev dağılımı ve mevzuat nedeniyle denetimlerden sorumlu kamu personelinin (sosyal güvenlik müfettişleri, sosyal güvenlik denetmenleri ve iş müfettişleri) iş kazaları soruşturmalarında uz-

manlaşamadığı ve yeni bir iş rejimine dönüşen çocuk işçiliğinin ve çocuk işçi kazalarının sorunu daha da derinleştirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, iş kazalarına yönelik toplumsal tepkilerin, protestolara ilişkin yargısal süreçler ve tutuklama uygulamalarının yarattığı caydırıcı etki nedeniyle sınırlı biçimde ortaya konulabildiği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: sosyal güvenlik, işçi sağlığı, iş kazası, denetim.
JEL Kodları: J28, K32, I38.

The Structural Paradox of Turkish Capital Markets: Depth vs. Liquidity (2002–2023)

Wbrst Worku Geresu, Undergraduate Student, Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics, wbrstworkugeresu18@gmail.com, 0009-0008-9286-1567

Abstract

This study investigates the structural evolution of Borsa İstanbul (BIST) over the last two decades, specifically analyzing the complex relationship between high inflationary regimes, unorthodox monetary policy, and stock market depth. While emerging markets often view stock market capitalization as a direct proxy for financial development and institutional maturity, this paper argues that the rapid nominal expansion observed in Turkiye has not been accompanied by a proportional increase in real market depth and liquidity. Despite structural upgrades, such as the 2013 Capital Markets Law aimed at aligning the financial framework with global standards, the broader macroeconomic environment has heavily distorted market mechanics. Using a comprehensive time-series dataset covering the period 2002–2023, the research employs Ordinary Least Squares (OLS) regression analysis to test the correlation between BIST 100 trading volumes, market turnover ratios, and core macroeconomic indicators. To ensure econometric robustness and effectively isolate the "inflation illusion"—where rising nominal asset prices mask underlying liquidity constraints—the model utilizes log-transformed variables and controls for Real Gross Domestic Product (GDP) alongside the Consumer Price Index (CPI). This methodological approach allows for a clear distinction between genuine financial deepening and purely nominal, inflation-driven volume surges. The findings suggest a profound structural divergence. While nominal trading volumes and retail investor participation have surged in direct correlation with soaring inflation and negative real interest rates, the real depth of the market—when adjusted for purchasing power and evaluated in USD terms—has exhibited severe volatility and clear saturation points. This paradox indicates that capital flows into the domestic equity market during high-inflation periods are driven predominantly by domestic hedging behavior and a search for yield, rather than by long-term, fundamental value investment. Consequently, the market has developed a "shallow but active" structure, characterized by high turnover but a low capacity to absorb major capital shocks. These results have significant implications for policymakers, suggesting that without restoring macroeconomic stability, structural legal reforms alone are insufficient to attract sustainable foreign direct investment (FDI) or achieve long-term market efficiency.

Keywords: Borsa İstanbul, Market Liquidity, Inflation, Financial Depth, Emerging Markets.

JEL Codes: G10, E31, E44, O16.

Seçici Kurul / Scientific Committee

Ahmet Alkan (Sabancı Üniversitesi)
Ahmet Faruk Aysan (Hamad Bin Khalifa Üniv. QA)
Alpay Filiztekin (Sabancı Üniversitesi)
Alper Duman (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Altuğ Yalçıntaş (Ankara Üniversitesi)
Asaf Savaş Akat (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Asena Caner (TOBB ETÜ)
Ayça Akarçay (Galatasaray Üniversitesi)
Aykut Kibritçioğlu (Türk-Alman Ü.)
Aykut Lenger (Ege Üniversitesi)
Ayla Oğuş (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Ayşe İmrohoroğlu (Southern California Ü., ABD)
Ayşe Mumcu (Boğaziçi Üniversitesi)
Begüm Özkaynak (Boğaziçi Üniversitesi)
Belgi Turan (TOBB ETÜ)
Benan Orbay (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Bengi Yanık İlhan (İstanbul Altınbaş Ü.)
Burak Saltoğlu (Boğaziçi Üniversitesi)
Can Karahasan (MEF Üniversitesi)
Cem Başlevent (İstanbul Kültür Üniv.)
Ceyhun Elgin (Boğaziçi Üniversitesi)
Çağla Ökten (Bilkent Üniversitesi)
Devrim Dumludağ (Marmara Üniversitesi)
Durmuş Özdemir (Yaşar Üniversitesi)
Emrah Aydınonat (Helsinki Üniv., Finlandiya)
Ercan Eren (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Erdal Özmen (Orta Doğu Teknik Ü.)
Erhan Aslanoğlu (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Erinç Yeldan (Kadir Has Üniversitesi)
Erkan Erdil (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Esma Gaygısız (Orta Doğu Teknik Ü.)
Fatih Güvenen (Minnesota Üniversitesi, ABD)
Fatih Özatay (TOBB ETÜ)
Fatma Doğruel (Marmara Üniversitesi)
Kerem Coşar (Virginia Üniv., ABD)
L. Randall Wray (Bard College, ABD)
Mahmut Tekçe (Marmara Üniversitesi)
Mehmet Barlo (Sabancı Üniversitesi)
Murat Çokgezen (Marmara Üniversitesi)
Nadir Öcal (Çankaya Üniversitesi)
Nebile Korucu Gümüşoğlu (İstanbul Kültür Ü.)
Necat Coşkun (Hacı Bayram Veli Ü.)
Oğuz Esen (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Onur Yıldırım (Orta Doğu Teknik Ü.)
Oya Kent Bırık (Okan Üniversitesi)
Ozan Bakış (Galatasaray Üniversitesi)
Ozan Ekşi (TOBB ETÜ)
Öner Günçavdı (İstanbul Teknik Ü.)
Özgür Kayalıca (İstanbul Teknik Ü.)
Özgür Kıbrıs (Bilkent Üniversitesi)
Özgür Orhangazi (Kadir Has Üniversitesi)
Özlem Önder (Ege Üniversitesi)
Pınar Deniz (Marmara Üniversitesi)
Raziye Selim (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Refet Gürkaynak (Bilkent Üniversitesi)
Reha Yolalan (Bahçeşehir Üniversitesi)
Robert H. Wade (London School of Econ., İngiltere)
Sacit Hadi Akdede (İzmir Bakırçay Ü.)
Seda Ertaç (Koç Üniversitesi)
Sedef Akgüngör (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Selva Demiralp (Koç Üniversitesi)
Semih Akçomak (Orta Doğu Teknik Ü.)
Seyfettin Gürsel (Bahçeşehir Üniversitesi)
Shihomi Ara Aksoy (Hacettepe Üniversitesi)
Stavros Mavroudeas (Panteion Üniv., Yunanistan)
Susan E. Cozzens (Georgia Tekn. Enstitüsü)
Sübidey Togan (Bilkent Üniversitesi)
Şebnem Kalemli Özcan (Maryland Ü., ABD)

Seçici Kurul / Scientific Committee

Gülenay Baş Dinar (Abant İzzet Baysal Ü.)
Gülçin Özkan (King's College London, BK)
Güven Sak (TOBB ETÜ)
Hakan Ercan (Orta Doğu Teknik Ü.)
Hakan Kara (Bilkent Üniversitesi)
Hale Utar (Grinnell College, ABD)
Haluk Levent (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
Hasan Cömert (Trinity College, ABD)
Hatime Kamilçelebi (Kırklareli Üniversitesi)
Hüseyin Özel (Hacettepe Üniversitesi)
İlhan Tekeli (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
İlkay Dellal (Ankara Üniversitesi)
İnci Gümüş (Sabancı Üniversitesi)
İnsan Tunalı (Koç Üniversitesi)
Ju-Hyun Pyun (TOBB ETÜ)
Jülide Yıldırım Öcal (TED Üniversitesi)
Kamil Yılmaz (Koç Üniversitesi)
Şevket Pamuk (Boğaziçi Üniversitesi)
Şirin Saraçoğlu (Orta Doğu Teknik Ü.)
Talha Yalta (TOBB ETÜ)
Teoman Pamukçu (Orta Doğu Teknik Üniv.)
Thanasis Stengos (Guelph Üniv., Kanada)
Timur Han Gür (Hacettepe Üniversitesi)
Tolga Aksoy (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Turan Subaşat (Muğla Sıtkı Koçman Ü.)
Ufuk Akçiğit (Chicago Üniversitesi, ABD)
Utku Ünver (Boston College, ABD)
Ümit İzmen (Trakya Üniversitesi)
Yasemin Yalta (Hacettepe Üniversitesi)
Yaşar Uysal (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Yeliz Yalçın (Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Yiğit Gürdal (Boğaziçi Üniversitesi)
Ziya Öniş (Koç Üniversitesi)
Zuhal Yeşilyurt Gündüz (TED Üniversitesi)

İktisat ve Toplum Okulu Programı

15 NİSAN 2026 ÇARŞAMBA

13:00 – 16:00

TOBB ETÜ Ana Bina – 256 No.'lu Sınıf

Dinamik Stokastik Genel Denge (DSGD) Analizine Giriş
Doç. Dr. M. Aykut Attar, Hacettepe Üniversitesi

16 NİSAN 2026 PERŞEMBE

13:00 – 16:00

TOBB ETÜ Ana Bina - 2. Kat Toplantı Salonu

Dinamik Stokastik Genel Denge (DSGD) Analizine Giriş
Doç. Dr. M. Aykut Attar, Hacettepe Üniversitesi

16:00 – 19:00

TOBB ETÜ Ana Bina - 2. Kat Toplantı Salonu

Davranışsal Ekonomi
Doç. Dr. Emin Karagözoğlu, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi

TOBB ETÜ Ana Bina – 312 No.'lu Sınıf

Stata ile Stokastik Zaman Serisi Analizi
Prof. Dr. Ozan Eruygur, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

17 NİSAN 2026 CUMA

16:00 – 19:00

TOBB ETÜ Ana Bina - 3. Kat Toplantı Salonu

Davranışsal Ekonomi
Prof. Dr. Ayça Ebru Giritligil, İstanbul Bilgi Üniversitesi

TOBB ETÜ Ana Bina – 312 No.'lu Sınıf

Stata ile Stokastik Zaman Serisi Analizi
Prof. Dr. Ozan Eruygur, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi